

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Regionální diferenciacie kriminality v České republice

Bc. Denisa Rumlová

**Diplomová práce
2018**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Denisa Rumlová**
Osobní číslo: **E16645**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Regionální diferenciaci kriminality v České republice**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce popisuje problematiku kriminality v České republice a vymezuje regionální diferenciaci trestné činnosti pomocí indexu kriminality. Na základě zjištěných hodnot jsou následně vybrány regiony (okresy) s nejvyšší mírou kriminality. Záměrem práce je posoudit variabilitu trestné činnosti ve vybraných regionech a identifikovat její možné příčiny.

Osnova:

- Regiony a regionální rozvoj v České republice.
- Kriminalita a její diferenciaci.
- Variabilita trestné činnosti ve vybraných okresech České republiky.
- Socioekonomické příčiny a prevence kriminality.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ARMSTRONG, H., TAYLOR, J. Regional economics and policy. Malden: Blackwell Publishing, 2000. 437 s. ISBN 0-631-21713-4.

BALABÁN, M., STEJSKAL, L. Kapitoly o bezpečnosti. Praha: Karolinum, 2010. 483 s. ISBN 978-80-246-1863-0.

KRAFTOVÁ, I. a kol. Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 185 s. ISBN 978-80-7552-261-0.

VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha: C.H. Beck, 2012. 636 s. ISBN 978-80-7400-429-2.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Matěja, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 18. 4. 2018

Bc. Denisa Rumlová

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych zde ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, panu Ing. Zdeňku Matějovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou regionální diferenciace kriminality v České republice. Nejprve popisuje regionální politiku a regionální rozvoj, poté se věnuje bezpečnosti regionu a kriminalitě s ohledem na její prevenci. Kriminalita je v práci zkoumána pomocí indexu kriminality na úrovni České republiky, jejich krajů a okresů. Hlavní částí práce je posouzení variability trestné činnosti v okresech s nejvyšší mírou indexu kriminality.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regionální politika, regionální rozvoj, regionální disparity, bezpečnost regionu, kriminalita, index kriminality.

TITLE

Regional differentiation of criminality in the Czech Republic

ANNOTATION

This work is dealing with the issue of criminality in the Czech Republic. At first, it describes regional policy and regional development, then works with the concept of safe region and crime prevention. The main indicator of criminality is crime index, which is used to compare regions in the Czech Republic. The last part of this work analyses regions with the highest level of crime index.

KEYWORDS

Regional policy, regional development, regional disparities, regional security, criminality, crime index.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 REGIONALISTIKA A REGIONÁLNÍ STRUKTURA ČESKÉ REPUBLIKY.....	13
1.1 REGION A JEHO POJETÍ	14
1.2 HIERARCHIE REGIONŮ PODLE W. CHRISTALLERA A A. LÖSCHE.....	15
1.3 REGIONÁLNÍ STRUKTURA ČESKÉ REPUBLIKY	18
1.4 SPRÁVNÍ ČLENĚNÍ ČESKÉ REPUBLIKY PODLE EVROPSKÉ UNIE	19
2 REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ	23
2.1 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY	25
2.2 AKTÉŘI REGIONÁLNÍ POLITIKY	26
2.3 REGIONÁLNÍ ROZVOJ	27
3 BEZPEČNOST REGIONU.....	29
3.1 SPOLEČENSKO-EKONOMICKÁ BEZPEČNOST.....	31
4 KRIMINALITA	34
4.1 UKAZATELE KRIMINALITY A KRIMINOGENNÍ FAKTORY V ČR	35
4.2 TRESTNÁ ČINNOST	36
4.3 MAPA KRIMINALITY.....	37
5 REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ČR	40
5.1 VÝVOJ A PREVENCE KRIMINALITY HL. MĚSTA PRAHY	43
6 DIFERENCIACE KRIMINALITY NA ÚROVNI OKRESŮ ČR	50
6.1 KRIMINALITA VE VYBRANÝCH OKRESECH	56
6.2 POSOUZENÍ VARIABILITY TRESTNÉ ČINNOSTI A STRUKTURY PACHATELŮ VE VYBRANÝCH OKRESECH.....	76
ZÁVĚR.....	81
POUŽITÁ LITERATURA	84
SEZNAM PŘÍLOH	88

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kategorizace regionů v ČR	18
Tabulka 2: Přehled krajů a okresů v ČR.....	19
Tabulka 3: Klasifikace NUTS	20
Tabulka 4: Vývoj IK v krajích ČR za období let 2008-2016	42
Tabulka 5: Pořadí krajů ČR podle velikosti IK v letech 2008-2016	42
Tabulka 6: Vývoj počtu stíhaných a vyšetřovaných osob v Praze v letech 2008-2016	47
Tabulka 7: Pořadí deseti okresů ČR s nejvyšším IK v letech 2008-2016	51
Tabulka 8: Vývoj IK v okresech ČR s nejvyšší mírou kriminality v letech 2008-2016	51
Tabulka 9: Vývoj IK v okresech s nejnižší mírou kriminality v období let 2008-2016.....	51
Tabulka 10: Vývoj nezaměstnanosti v okresech s nejvyšším IK v letech 2008-2016	53
Tabulka 11: Vývoj příspěvku na bydlení na 1 obyvatele krajů ČR v letech 2010-2016 v Kč .	55
Tabulka 12: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Ostrava-město v letech 2008-2016.....	58
Tabulka 13: Struktura a počet pachatelů v okrese Ostrava-město za období let 2008-2016....	58
Tabulka 14: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Karviná z let 2008-2016.....	60
Tabulka 15: Struktura a počet pachatelů v okrese Karviná v letech 2008-2016	60
Tabulka 16: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Brno-město za období let 2008-2016	62
Tabulka 17: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Brno-město v letech 2008-2016.....	63
Tabulka 18: Vývoj celkové a zajištěné škody v okrese Kolín v letech 2008-2016.....	65
Tabulka 19: Struktura a počet pachatelů v okrese Kolín v letech 2008-2016.....	65
Tabulka 20: Vývoj škod v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016	68
Tabulka 21: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016.....	68
Tabulka 22: Vývoj škod v okrese Liberec v letech 2008-2016	69
Tabulka 23: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Liberec v letech 2008-2016.....	70
Tabulka 24: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016	72
Tabulka 25: Struktura a počet pachatelů v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016	72
Tabulka 26: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Chomutov v letech 2008-2016	73
Tabulka 27: Struktura a počet pachatelů v okrese Chomutov v letech 2008-2016.....	74
Tabulka 28: Vývoj škod v okrese Most v letech 2008-2016.....	74
Tabulka 29: Struktura a počet pachatelů v okrese Most v letech 2008-2016.....	75
Tabulka 30: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Teplice v letech 2008-2016.....	76
Tabulka 31: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Teplice za období let 2008-2016.....	76
Tabulka 32: Průměrné podíly skupin TČ dle TSK v okresech s nejvyšší mírou IK	78
Tabulka 33: Podíl nezletilých a mladistvých pachatelů TČ v okresech s nejvyšším IK	80

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Dosah centrálního místa v modelu W. Christallera	16
Obrázek 2: Uspořádání centrálních míst podle W. Christallera	16
Obrázek 3: Löschův model uspořádání sídel.....	17
Obrázek 4: Mapa sociálně vyloučených lokalit v krajích ČR	33
Obrázek 5: Mapa kriminality pro územní odbory Policie ČR za rok 2016.....	38
Obrázek 6: Vývoj celkové trestné činnosti a IK v ČR v letech 2008-2016.....	41
Obrázek 7: Vývoj trestné činnosti a IK v Praze v letech 2008-2016	44
Obrázek 8: Struktura a počet TČ v Praze v letech 2008-2016	45
Obrázek 9: Vývoj celkových a zajištěných škod v Praze v letech 2008-2016.....	46
Obrázek 10: Mapa krajů a okresů ČR znázorňující IK	52
Obrázek 11: Mapa sociálně vyloučených lokalit v ORP ČR.....	54
Obrázek 12: Vývoj IK v okresech ČR s nejvyšší kriminalitou v letech 2008-2016	56
Obrázek 13: Struktura a počet TČ v okrese Ostrava v letech 2008-2016	57
Obrázek 14: Struktura a počet TČ v okrese Karviná v letech 2008-2016.....	59
Obrázek 15: Struktura a počet TČ v okrese Brno-město za období let 2008-2016.....	61
Obrázek 16: Struktura a počet TČ v okrese Kolín za období let 2008-2016.....	64
Obrázek 17: Struktura a počet TČ v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016.....	67
Obrázek 18: Vývoj počtu TČ v okrese Liberec v období let 2008-2016	69
Obrázek 19: Vývoj počtu TČ v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016.....	71
Obrázek 20: Vývoj počtu TČ v okrese Chomutov v letech 2008-2016	73
Obrázek 21: Vývoj počtu TČ v okrese Most v letech 2008-2016.....	74
Obrázek 22: Vývoj počtu TČ v okrese Teplice v letech 2008-2016	75
Obrázek 23: Struktura a počet TČ v okresech s nejvyšší mírou IK v letech 2008-2016.....	77

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
IK	index kriminality
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení
PČR	Policie České republiky
Sb.	Sbírka zákonů
TČ	trestný čin
TSK	takticko-statistická klasifikace
VÚSC	vyšší územně samosprávný celek

ÚVOD

Diplomová práce charakterizuje problematiku kriminality na území České republiky. Popisuje zejména její strukturu, vývoj a následnou diferenciaci vzhledem k vybraným regionům. Data ze statistik regionální analýzy, která jsou v práci využívána, dokazují, že rozvoj v jednotlivých regionech České republiky není rovnoměrný. Tento fakt v sobě odráží přítomnost a význam regionální politiky, jenž se zabývá existencí vyspělých a zaostalých regionů a odlišnou kvalitou života jejich obyvatel. Odborně lze takovéto odlišnosti mezi jednotlivými regiony nazvat jako regionální disparity, které se projevují v celé řadě sociálních, ekonomických, ekologických či geografických oblastí.

Regionální politikou lze přímo ovlivňovat rozvoj regionu, jež je podmiňován celou řadou faktorů. Jedním z nich je právě oblast bezpečnosti, ve které významnou roli představuje míra kriminality, neboť region, který se dlouhodobě potýká s problémy v otázkách bezpečnosti, není schopen zajistit podmínky pro požadovanou míru rozvoje, zejména pak trvale udržitelného rozvoje a životního standardu obyvatel. Kriminalita je tedy obecně chápána jako jev nežádoucí, proti němuž se stát snaží aktivně bojovat. Účinná prevence kriminality je základním krokem k podpoře udržitelného rozvoje.

Diplomová práce popisuje problematiku kriminality v České republice a vymezuje rovněž regionální diferenciaci trestné činnosti na krajské úrovni pomocí indexu kriminality. Ze zjištěných hodnot dále analyzuje okresy s nejvyšší mírou kriminality. Cílem diplomové práce je posouzení variability trestné činnosti ve vybraných regionech a identifikace jejich možných příčin.

První kapitola práce popisuje regionalistiku jako multidisciplinární vědní obor, který se zabývá především konceptualizací a vývojem regionů. Právě regiony a jejich pojetí jsou ústředním prvkem této kapitoly. Významná je rovněž i teorie centrálních míst W. Christallera a A. Löscheho popisující rozmístění středisek vyššího a nižšího řádu v regionu. Právě lokalizační teorie daly základ regionální struktuře, která je na území České republiky charakterizována do územních celků zvaných makroregiony, mezoregiony a mikroregiony. V této kapitole je dále uvedeno správní členění České republiky podle krajské a okresní úrovně, jenž je v analytické části práce využíváno, a také podle úrovně EU.

V návaznosti na regionalistiku a regionálně diferencovanou strukturu České republiky popisuje druhá kapitola práce regionální politiku, která si klade za cíl především snižovat regionální disparity. Rozdíly mezi jednotlivými regiony podmiňuje přítomnost mnoha

faktorů, jež jsou v práci rozebrány. Institucionální, finanční a zejména legislativní zajištění regionální politiky definují nadnárodní, národní a regionální aktéři, kteří se snaží o podporu regionálního rozvoje.

Třetí kapitola práce vymezuje regionální disparity jako jevy pozitivní, které přinášejí regionu určitou konkurenční výhodu, a jevy negativní, jež ohrožují jeho bezpečnost a rozvoj. Rovněž je zde charakterizována bezpečnostní politika státu s ohledem na společensko-ekonomickou bezpečnost a přítomnost sociálně vyloučených lokalit, které bezpečnost ohrožují a kriminální chování podmiňují.

Kriminalita, která se vyznačuje jako protiprávní jednání, páchaní přestupků a trestných činů, je ústředním motivem kapitoly čtvrté, kde jsou rovněž vymezeny ukazatele kriminality (v práci využívaný zejména index kriminality) a kriminogenní faktory. Trestná činnost je zde představena i v návaznosti na projekt s názvem Mapa kriminality.

Regionální diferenciaci kriminality na území České republiky, jež je předmětem páté kapitoly, popisuje problematiku vývoje trestné činnosti za období let 2008-2016. V tomto časovém horizontu je analyzována kriminalita na celém území státu, která je následně diferencována podle krajské úrovně. Pomocí indexu kriminality je dále stanoveno pořadí krajů, které jsou kriminalitou nejvíce zatíženy. Zvláštní pozornost je zde věnována kriminalitě hl. města Prahy.

Diferenciaci kriminality na úrovni okresů České republiky je tématem kapitoly šesté. V této části práce je proveden analogicky výpočet indexu kriminality u okresů, na základě kterého je stanoveno jejich pořadí. Deset okresů s dlouhodobě nejvyšším indexem kriminality je pak dále analyzováno z hlediska variability trestné činnosti. V souvislosti s cílem diplomové práce jsou zde rovněž stanoveny 3 výzkumné otázky, jejichž zodpovězení je spojeno s verifikací k nim stanovených hypotéz.

1 REGIONALISTIKA A REGIONÁLNÍ STRUKTURA ČESKÉ REPUBLIKY

Regionalistika patří mezi rámcové a souhrnné (multidisciplinární) vědní obory, které integrují poznatky z více vědních oborů a snaží se je aplikovat na zkoumání svého vlastního předmětu prostřednictvím určitých objektů. Regionalistika, též regionální vědy, je pak vztažena právě k těmto zmiňovaným objektům, kterými jsou komplexní celky – regiony.

Zjednodušeně lze tedy říci, že regionální vědy využívají řadu teoretických konceptů z mnoha vědních oborů, z jejichž poznatků vychází a integrují je. Jedná se například o poznání z oblasti geografie, ekologie, demografie, ekonomie, sociologie či správních věd. Regionalistika se zabývá především konceptualizací regionů a regionálních struktur, vývojem regionů a lokalit. V empirickém pozorování zkoumá prostorové vztahy a procesy pomocí prostorové analýzy, která vychází ze statistických a matematických metod. Základním cílem regionalistiky je řešení problému regionálních disparit (rozdílů mezi regiony).

Regionalizace je činnost, která stejně jako regionalismus vychází z regionalistiky. Někdy se označuje také jako regionalizační činnost. V širším pojetí popisuje veškeré sociální činnosti, jenž se odehrávají v konkrétním prostoru a čase. Jedná se tedy o časoprostorové dělení sociálního života. V užším pojetí představuje proces, který vede k vymezení regionů. Snaží se tedy stanovit charakteristické rysy, procesy a vazby mezi prvky v prostoru tak, aby byl region popsán co nejtypičtěji. Na regionalizaci lze také nahlížet jako na proces rozčleňování velkého územního celku na celky menší nebo na seskupování základních prostorových jednotek do celků větších.

Regionalismus (regionální hnutí) v širším pojetí představuje spojení sociologie a politických věd v sociální hnutí, zatímco regionalismus v užším pojetí je předmětem regionalistických studií, které se snaží o zachování specifických a kulturních tradic daného území. Typickým projevem regionalismu je v současnosti existence regionální samosprávy s širokým záběrem pravomocí, podpora regionalisticky zaměřených stran a hnutí, integrace do nadnárodních skupin, které se snaží o podporu regionálních zájmů, orientace na firmy s regionální působností, podpora tradičních regionálních aktivit, symbolů i sdělovacích prostředků aj. (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008)

1.1 Region a jeho pojetí

Termín region, stejně jako rozvoj, patří mezi neurčité pojmy, které nemají jednu ustálenou definici, neboť vždy je nezbytné, podřizovat je konkrétnímu účelu. Pro výchozí pojetí regionu je tedy důležité vycházet ze samotného procesu regionalizace. Ten zahrnuje soubor činností politických, společenských a ekonomických, vedoucích k vymezení regionů. *Nejobecněji lze region vymezit jako regionální diferenciaci krajinné sféry*, což charakterizuje **přírodní (přirozené) pojetí regionu**. (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008)

Regiony lze dále klasifikovat například podle **administrativního pojetí** jako územní jednotky, které jsou vymezeny územními obvody krajů a obcí (což vyplývá ze zákona o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb.). Administrativní regiony se pak vyznačují skladebností, podřízeností či nadřízeností. Skladebnost regionu vyznačuje schopnost respektovat hranice nižších územních jednotek, zjednodušeně lze říci, že administrativní celek vyššího řádu je tvořen celky nižšího řádu. Podřízenost a nadřízenost vysvětluje závaznost přijatých norem na úrovni vyšších celků pro celky nižší.

Funkční pojetí charakterizuje region jako území s definovanými prvky, kde existuje specifická infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a životní úrovně obyvatel. **Účelově funkční pojetí** vymezuje region jako celek, který lze na základě jednoho či více znaků vyčlenit z širšího území a pomocí těchto znaků mu rovněž přiřadit konkrétní účel (např. lázeňský region).

Region lze rovněž chápat jako složitý, organický, prostorově otevřený a dynamický systém s velkým počtem prvků různé kvality a hustými vazbami mezi těmito prvky. Organický charakter regionu naznačuje schopnost adaptace na měnící se podmínky z hlediska fungování, struktury a procesu učení. Otevřenost systému popisuje vstupy, výstupy a vazby s okolím a dynamičnost odráží změny jeho stavu, struktury a řízení v čase. (Hudec, 2009)

Podle faktoru času lze na regiony nahlížet ze dvou hledisek. Objektivní hledisko, které se používalo ještě počátkem 20. století, vychází z toho, že geografické prostředí a přítomnost přírodních zdrojů vymezuje tzv. přírodní region. Oproti tomu subjektivní hledisko chápe region jako abstrakci, která pouze napomáhá ke studiu prostorové stránky území z hlediska sociálně ekonomických jevů.

Regiony lze rozlišit na základě hranic. Jednodušší vymezení území regionu představují hranice fyzicko-geografické (přírodní), které se dělí na liniové (řeky) a zónové (pohoří).

Složitějším typem jsou pak hranice, které vznikly lidskou činností. Ty jsou více ostré a řadí se k nim ulice, politické a správní hranice.

Důležitou vlastností regionu je jeho vnitřní struktura (aktivity uvnitř regionu), která se dělí na homogenní a heterogenní. Homogenní pojetí regionu poukazuje na jeho podobnost a stejnost v celém území. Jedná se tedy o regiony, shodné z hlediska vybraného kritéria (např. počtu průměrných srážek, koncentrace jednoho průmyslového odvětví) popřípadě více kritérií. Takto se vymezují např. regiony průmyslové, turistické apod. Dále se posuzují kritéria z oblasti fyzické geografie (přírodní, klimatické, geomorfologické podmínky) a socio-ekonomie. Právě v poslední zmiňované oblasti nedochází k projevu homogenity, nýbrž heterogenity, neboť tyto ukazatele podléhají změnám. Frekvence těchto změn však není stejná. Homogenní regiony jsou z hlediska funkčnosti stejné.

Heterogenní (nehomogenní, nodální, spádové, funkční) regiony jsou tvořeny jádrem (centrem), kterých může být víc, a zázemím (periferií). Jádro a periferie pak tvoří funkčně vymezený prostor, který je propleten vazbami. Vazby mezi jednotlivými sídly vznikají za účelem poskytování služeb, pracovních míst a administrativy, které se soustřeďují v centrech. Charakteristickým rysem nodálního regionu je pak mobilita obyvatelstva a zboží. Heterogenní regiony se od těch homogenních odlišují na základě různých funkcí, které poskytují.

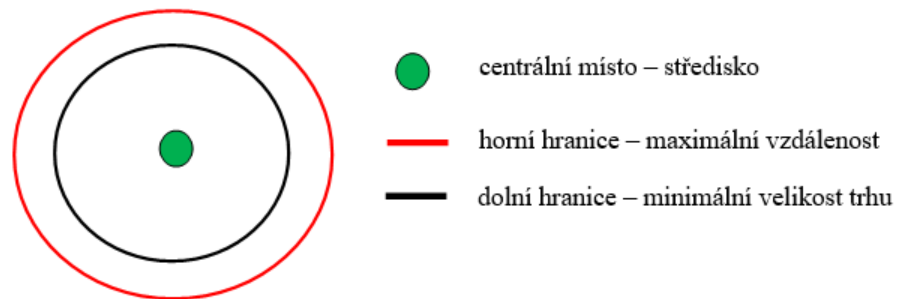
1.2 Hierarchie regionů podle W. Christallera a A. Lösche

Organizace středisek vyššího a nižšího řádu, jejich nadřazenost, podřazenost a hierarchické uspořádání patří mezi nejdůležitější prvky při zkoumání regionální struktury. Právě Teorii centrálních míst se zabýval Walter Christaller a později i August Lösch.

Christallerova teorie se zaměřuje na maloobchodní (administrativní a obslužnou) funkci sídel (trhů). Christaller se v ní snaží vysvětlit, jak jsou jednotlivé trhy rozmístěny v sídelním systému a jakou mají velikost za předpokladu racionálního chování aktérů na straně nabídky i poptávky (tedy homogenního prostoru). Teorie poukazuje na hierarchii středisek, která jsou zachycena v šestiúhelníkové struktuře, kde se nachází střediska vyššího, nižšího, nejnižšího řádu a pomocná střediska. Jednotlivé šestiúhelníky spolu sousedí a jejich středy tvoří centrální místa. Střediska vyššího řádu mají větší výběr zboží a služeb než střediska nižšího řádu. Nejvíce se vyskytují střediska nejnižšího řádu. Region, ve kterém se střediska nacházejí, je označován jako zázemí centrálních míst. Všechna střediska vyššího řádu zahrnují funkce středisek nižšího řádu a mezi středisky stejného řádu není rozdíl. (Blažek a Uhlíř, 2011)

Předpokladem teorie centrálních míst je existence hierarchie produktů, trhů i sídel v ekonomice. Čím větší je sídlo, tím větší okruh statků a služeb zajišťuje a tím menší je jejich celkový počet. Velikost sídel ovlivňuje také vzdálenost, která je mezi nimi. Čím je sídlo větší, tím dále je od střediska stejného řádu.

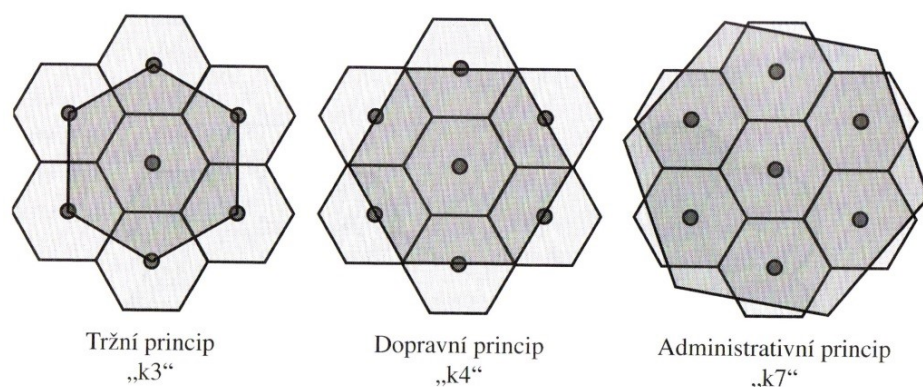
Šestiúhelníková struktura sídelní hierarchie je založena na dvou principech. Prvním z nich je maximální vzdálenost od střediska (od poskytované služby), kterou je zákazník ochoten podstoupit. Tento parametr tvoří spodní hranici. Druhým kritériem je minimální velikost trhu (počtu zákazníků), kdy je ještě realizace obchodu efektivní. Prostor vymezený touto podmínkou, tvořící horní hranici, se označuje jako spádové území. Velikost spádových území středisek závisí na typu poskytované služby. Dosah centrálního místa zachycuje obrázek 1.

Obrázek 1: Dosah centrálního místa v modelu W. Christallera

Zdroj: vlastní zpracování

Následná prostorová hierarchie center poukazuje na fakt, že čím vyšší rozsah služeb středisko poskytuje, tím vyšší je jeho postavení v sídelní hierarchii. Právě tu Christaller rozdělil do třech skupin podle tzv. k-principů na tržní, dopravní a administrativní, jež znázorňuje obrázek 2.

Obrázek 2: Uspořádání centrálních míst podle W. Christallera

Zdroj: převzato z (Čadil, 2010)

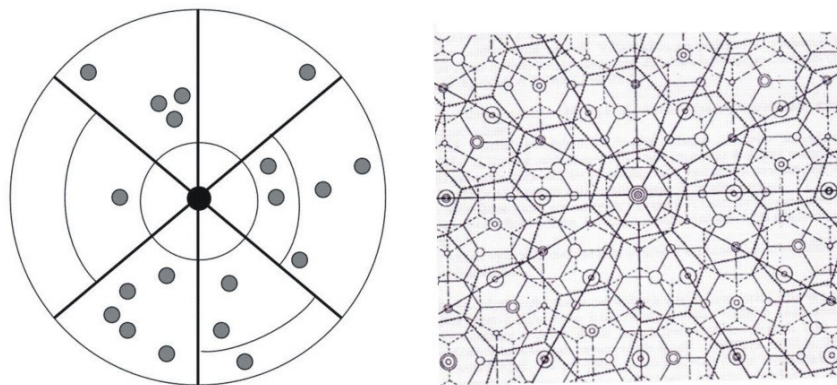

K-princip udává, kolikrát dané území obsluhuje středisko nižšího řádu oproti středisku vyššího řádu (kolik středisek spadá pod správu centra vyššího řádu). Tržní princip – K3, minimalizuje počet středisek, která jsou potřebná k obsluze daného území. Zaměřuje se na efektivitu trhů, kdy každé středisko je lokalizováno tak, aby jeho tržní příležitosti byly maximální. Každé centrum vyššího řádu pak obsluhuje sebe a z 1/3 i každé okolní středisko řádu nižšího.

Dopravní princip – K4 minimalizuje délku trasy, která vede ke spojení mezi jednotlivými středisky. Zaměřuje se tedy na efektivitu dopravního systému. V šestiúhelníkové struktuře je nejkratší cesta vždy přes středy stran šestiúhelníků. Každé středisko vyššího řádu tak obsluhuje sebe a z 1/2 i střediska nižšího řádu ve svém okolí.

Posledním typem je administrativní princip – K7, ve kterém celá oblast střediska nižšího řádu spadá do jediné oblasti střediska vyššího řádu (naplněn předpoklad příslušnosti střediska nižšího řádu ke středisku vyššího řádu). Zaměřuje se na efektivitu veřejné správy, kdy každé středisko vyššího řádu obsluhuje sebe i okolní centra nižšího řádu.

Löschova teorie navázala na teorii W. Christallera. Motivem pro lokalizaci se stala snaha o maximalizaci zisku a o monopolní postavení aktérů, což vedlo k nerovnováze na trhu. Lösch se ve své teorii snaží zachytit maloobchod, průmysl i zemědělství. Vzdaluje se však od předpokladů, že centra vyššího řádu plní všechny funkce středisek nižšího řádu, připouští zde specializaci jednotlivých středisek a vysvětluje diferenciaci měst podle velikosti. Kromě šestiúhelníků zapracovává do modelů čtyřúhelníky a další tvary. Okolo střediska vyššího řádu se tak střídají sektory s větším i menším počtem center nižšího řádu (výsledkem je tedy model, který dominantní středisko dělí na sektory s různým počtem center nižšího řádu). Löschův model zachycuje obrázek 3. (Blažek, Uhlíř 2011)

Obrázek 3: Löschův model uspořádání sídel

Zdroj: převzato z (Christallerova teorie centrálních míst, 2017)

1.3 Regionální struktura České republiky

Regiony se dají dělit z hlediska regionální struktury na makroregiony, mezoregiony a mikroregiony. Někdy se ještě používají subregiony. Toto jednoduché označení řádů regionů je v praxi běžně používané.

Z hlediska přirozené regionální struktury lze Českou republiku (dále jen ČR) členit na tři makroregiony, konkrétně polabský (Čechy), podunajský (Morava) a pooderský (Slezsko). Tyto tři celky patří mezi základní geografické atributy regionální struktury ČR. Celý stát pak charakterizuje označení makroregion vyššího řádu, který je vysoce integrovaný. Makroregiony nižšího řádu jsou pak integrovány méně. Zvláštní postavení zaujímají regionální metropole (v ČR se jedná o hlavní město Prahu), které musí splňovat podmínku alespoň 1 milionu obyvatel (v obsluhovaném centru a spádové oblasti).

Mezi mezoregiony ČR patří územní rozsáhlé celky, jejichž integrita je částečně spjata s prostorovými vztahy mezi obyvateli. Takováto centra jsou velmi významná z hlediska socioekonomických aktivit. Na našem území nejsou však dokonale vyvinutá, neboť pokrývají zhruba 50 % plochy státu a v rámci hierarchie regionů jsou podřízena spíše regionálním metropolím.

Naopak mikroregiony v ČR zaujímají asi 95 % území. Jedná se o relativně uzavřené územní celky s intenzivní skladbou regionálních procesů. V rámci regionální struktury ČR se řadí mikroregiony mezi vysoce integrovaná území, která se dají rozlišit na dva stupně. Příklady jednotlivých kategorií regionů v ČR popisuje tabulka 1.

Tabulka 1: Kategorizace regionů v ČR

Metropole mezinárodního významu	Praha (hlavní rozvojové centrum v Čechách)
Regionální metropole I. řádu	Brno (hlavní rozvojové centrum na Moravě)
Regionální metropole II. řádu	Ostrava (rozvojové centrum severní Moravy)
Mezoregionální centrum I. řádu	Plzeň (rozvojové centrum jihozápadních Čech)
Mezoregionální centrum II. řádu	Olomouc, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Ústí n/L, České Budějovice, Zlín, Karlovy Vary
Mikroregionální centra	Mladá Boleslav, Opava, Uherské Hradiště, Jihlava, Cheb, Jablonec n/Nisou, Tábor, Kolín a další

Zdroj: upraveno podle (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008)

„Podle zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků (dále jen VÚSC), ve znění pozdějších předpisů a o změně ústavního zákona České národní rady

č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je území České republiky s účinností od 1. ledna 2000 rozděleno na 14 krajů včetně území hlavního města Prahy.“ (ČR, 1997)

Účinnost tohoto zákona byla stanovena k 1. lednu 2000, avšak volby do zastupitelstev krajů proběhly až na podzim a činnost krajských orgánů se pomalu rozbíhala až od 1. ledna 2001.

Česká republika uplatňuje spojený model výkonu veřejné správy, který je vykonáván na úrovni krajů a obcí, pro jejichž činnosti a pravomoci byl zajištěn příslušný právní rámec. Každý ze 14 krajů je územně vymezen okresy. Českou republiku lze členit na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a na kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky. Přehled jednotlivých krajů a jim přiřazených okresů znázorňuje tabulka 2. (ČR, 1993)

Tabulka 2: Přehled krajů a okresů v ČR

Kraje	Okresy
Hlavní město Praha	Hlavní město Praha (městské části – obvody)
Středočeský kraj	Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník
Liberecký kraj	Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily
Ústecký kraj	Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Ústí nad Labem
Karlovarský kraj	Cheb, Karlovy Vary a Sokolov
Plzeňský kraj	Domažlice, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-město, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov
Jihočeský kraj	České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor
Kraj Vysočina	Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč a Žďár nad Sázavou
Pardubický kraj	Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí
Královehradecký kraj	Hradec Králové, Jičín, Náchod, Rychnov nad Kněžnou a Trutnov
Jihomoravský kraj	Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov a Znojmo
Olomoucký kraj	Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk
Zlínský kraj	Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín
Moravskoslezský kraj	Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava, Ostrava-město

Zdroj: vlastní zpracování podle (Statnisprava.cz)

1.4 Správní členění České republiky podle Evropské unie

Pro statistické účely Evropského statistického úřadu (*The statistical office of the European Communities*; dále jen EUROSTAT) byla vymezena nomenklatura územních statistických

jednotek (*Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques*; dále jen NUTS), která je v Evropské unii (dále jen EU) zcela zásadním prvkem v oblasti koordinace a podpory regionální politiky. Tyto jednotky byly zavedeny pro lepší porovnávání zemí v rámci EU. Státy se tak na základě NUTS porovnávají v oblastech strukturální či regionální politiky, politiky hospodářské a sociální soudržnosti, z hlediska nezaměstnanosti, bezpečnosti, kriminality a dalších ukazatelů. Při stanovení velikosti jednotlivých kategorií NUTS jsou dána pravidla, jež popisuje tabulka 3.

Tabulka 3: Klasifikace NUTS

Jednotka NUTS	Počet obyvatel	Příklad obecně	Příklad ČR
NUTS 0		stát	celá ČR
NUTS 1	3 – 7 milionů	stát, federace	celá ČR
NUTS 2	0,8 – 3 miliony	regiony soudržnosti, provincie	regiony soudržnosti (8)
NUTS 3	150 – 800 tisíc	kraje, kantony, hrabství	kraje (14)
LAU 1 (NUTS 4)		okresy, městské části	okresy (77)
LAU 2 (NUTS 5)		obce	obce (6 258)

Zdroj: vlastní zpracování podle (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008; ČSÚ, 2017)

Pro regiony NUTS 0 je typický nejvyšší stupeň administrativy (národní úroveň), jedná se o území státu. V případě regionu NUTS 1 se jedná o velkou územní jednotku, typicky zemi či makroregion na území státu. Obvykle se skládá z několika celků kategorie NUTS 2. Členění státu na NUTS 1 je typické např. pro Nizozemí, Velkou Británii či Německo.

Regiony NUTS 2 byly vytvořeny pro potřeby realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. Označují se jako regiony soudržnosti. Z hlediska populace dosahují tyto regiony v průměru okolo 2 milionů obyvatel. V ČR však VÚSC zdaleka takového počtu nedosahují, proto se používají regiony soudržnosti, které jednotlivé kraje spojují.

Klasifikační jednotky NUTS 3 odpovídají současným krajům. Regiony LAU 1 (NUTS 4) nejsou pro potřeby EU vymezeny, avšak na našem území odpovídají okresům. Nejmenší jednotkou NUTS jsou obce či svazy obcí, které označujeme jako LAU 2 (NUTS 5).

Regiony NUTS 2 a NUTS 3 jsou nejčastěji využívány pro čerpání finanční podpory z rozpočtu EU, konkrétně ze strukturálních fondů. Pro tyto účely vznikly také Regionální

rady, které dohlíží na plynulý chod společného regionálního operačního programu a na realizaci projektů grantové pomoci z EU.

NUTS 2 – regiony soudržnosti

Území ČR je členěno na 8 regionů soudržnosti, konkrétně Prahu, Střední Čechy (Středočeský kraj), Severovýchod (Liberecký, Královehradecký a Pardubický kraj), Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj), Jihozápad (Jihočeský a Plzeňský kraj), Jihovýchod (Jihomoravský kraj a Kraj Vysočina), Střední Moravu (Olomoucký a Zlínský kraj) a Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj).

Kategorii NUTS 2 lze dělit z hlediska socioekonomického na regiony rychle se rozvíjející, kam patří hlavní město Praha. Tento region je oproti těm ostatním ve značné výhodě, ať už se jedná o lepší ekonomické, společenské, kulturní, administrativní či jiné další postavení. Praha disponuje rozvinutou sítí infrastruktury, vysokou mírou vzdělanosti, koncentrací sídel i zahraničních investic. Zaměřuje se především na sektor služeb a v oblasti EU patří k nejbohatším regionům NUTS 2.

Dalším typem jsou regiony rozvíjející se, mezi které patří Střední Čechy, které těží z přítomnosti Prahy, a region Jihozápad, který se do této skupiny zařadil hlavně díky rozvoji města Plzně. Mezi regiony s nízkou dynamikou růstu lze zařadit regiony Jihovýchod a Severovýchod. Pro oba regiony je typická vnitřní heterogenita území, neboť Jihomoravský kraj se oproti kraji Vysočina dynamicky rozvíjí, stejně jako centra krajů regionu Severovýchod, která poté pozitivně ovlivňují své spádové oblasti.

Dalším typem jsou regiony zaostávající, kam patří Střední Morava a regiony upadající, kam se řadí region Moravskoslezský a Severozápad. Oba regiony vykazují vysoké míry nezaměstnanosti a nízkou úroveň HDP na obyvatele. (Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2008)

NUTS 3 – kraje

Podle stupně regionálního rozvoje lze členit kraje stejně jako regiony soudržnosti do pěti skupin. První stupeň značí regiony rychle se rozvíjející, v ČR opět pouze Praha. Druhým stupněm jsou regiony rozvíjející se, kam patří kraj Středočeský, Plzeňský a Jihomoravský. Třetím typem jsou regiony s nízkou dynamikou růstu, do kterých z hlediska ČR náleží kraje Jihočeský, Královehradecký, Pardubický, Zlínský a Liberecký. Dalším stupněm regionálního rozvoje jsou regiony zaostávající – Karlovarský kraj a kraj Vysočina. Poslední kategorii tvoří regiony upadající, kam patří Olomoucký, Ústecký a Moravskoslezský kraj.

LAU 1 (NUTS 4) – okresy

Regionální struktura ČR zahrnuje celkem 77 okresů (76 + hlavní město Praha). V oblasti veřejné správy byly tyto celky nahrazeny obcemi s rozšířenou působností, které jsou někdy označovány jako malé okresy.

2 REGIONÁLNÍ POLITIKA A REGIONÁLNÍ ROZVOJ

Výsledky regionální analýzy dokazují, že rozvoj jednotlivých regionů neprobíhá rovnoměrně. Existují regiony vyspělé i zaostalé, s větší či menší dynamikou rozvoje a s rozdílnou kvalitou podmínek životního prostředí. Tyto rozdíly pak mají vliv nejen na chování obyvatel, ale i na činnost regionálních samospráv, které se snaží tyto nerovnovážné stavy řešit, a to jak uvnitř regionu, tak i na meziregionální úrovni.

Problematice rozdílů v socioekonomické sféře regionálního rozvoje se začala věnovat pozornost až s příchodem celosvětové hospodářské krize, která nastala ve 30. letech 20. století, zejména pak v období po 2. světové válce. V tomto čase se začalo negativně nahlížet na předpoklad fungování klasické ekonomické teorie, která předpokládá, že dojde k automatickému obnovení ekonomické rovnováhy bez zásahu státu. Právě tento fakt přivedl řadu ekonomů ke zkoumání příčin regionálních disparit a k formulování metod pro jejich odstranění. Postupně se tak začala vyvíjet regionální politika.

Regionální politiku lze tedy chápat jako soubor nástrojů a opatření, pomocí nichž dochází ke snižování regionálních disparit. Jedná se o sled činností státu, regionálních i místních samospráv, které mají za cíl především podporu rozvoje regionu a snižování negativních dopadů nerovnoměrného rozvoje regionu.

„Cílem regionální politiky je efektivní a vyvážený rozvoj všech částí republiky a aktivace jejich nedostatečně využívaného potenciálu, zejména pokud jde o hospodářský rozvoj a životní podmínky obyvatel, možnost pracovních příležitostí, zvyšování kvalifikace a vzdělávání, dostupnost nejdůležitějších služeb a to při současném respektování místních zvláštností, přírodních hodnot území a požadavků tvorby a ochrany životního prostředí.“
(Žitek, 2002: 119)

Pro charakteristiku regionální politiky není v současnosti vytvořena jedna ustálená definice. Regionální politiku lze tak vymezit i jako souhrn veřejných intervencí, které napomáhají ke zlepšování rozložení ekonomických činností v regionu nebo jako součást hospodářské politiky státu, skrze kterou působí regionální politika na činnost státní správy a samosprávy, která ovlivňuje dynamiku a strukturu rozvoje uvnitř regionu a dohlíží na změny v podmínkách národního hospodářství.

Regionální disparity jsou spatřovány především v oblasti ekonomické, ekologické a sociální, neboť každá část území státu prošla určitým historickým vývojem a má

rovněž odlišné geografické a socioekonomické předpoklady, kterými se odlišuje. Sociální disparity lze spatřovat zejména v rozdílné kvalitě života a v sociálních nerovnostech, které se projevují úrovní dosaženého vzdělání, demografickou strukturu, migrací či zdravotním stavem obyvatel daného regionu. K ekonomickým disparitám lze přiřadit problémy z oblasti ekonomické vyspělosti regionu, mobility pracovníků a kapitálu či rozvoje lidských zdrojů, které jsou sledovány pomocí indikátorů jako je např. HDP a nezaměstnanost. Mezi ekologické disparity patří zejména rozdílné přírodní, klimatické a technologické podmínky daného regionu. Jedná se např. o stav ovzduší, klima, infrastrukturu aj. (International journal of economics and statistics, 2018)

Na základě těchto příčin se v regionální politice rozlišují ekonomické, ekologické, sociální a politické faktory, které přítomnost regionální politiky podmiňují. Mezi ekonomické faktory patří především využití výrobních faktorů, zejména pak faktoru práce, neboť většina problémových oblastí bojuje s vysokou mírou nezaměstnanosti a nízkou mobilitou pracovních sil, s čímž také úzce souvisí problém lokalizace firem, která často není šťastně zvolená. Právě ekonomické motivy patří v současné době k těm nejzávažnějším.

Ekologické faktory se zaměřují na koncentraci ekonomických aktivit v prostoru regionu a poukazují na jejich dopad na životní prostředí. Rovněž se snaží odhadnout dopad budoucích ekonomických aktivit, které musí podstoupit např. analýzu vlivu na životní prostředí. Mezi původně nejvýznamnější argumenty potřeby regionální politiky patří sociální faktory, k nimž náleží zabezpečení stejných podmínek na život všem obyvatelům všech regionů bez rozdílu, hlavně v oblasti zaměstnání, bydlení, vzdělávání, kulturního vyžití apod. Zjednodušeně lze říci, že se jedná o zabezpečení určitého životního standardu. Sociální motivy se pak velmi často prolínají s motivy politickými.

Na základě výše zmíněných faktorů člení EU regiony do třech skupin, přičemž první z nich jsou regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji, které se nacházejí zpravidla v odlehlých částech regionů a zaměřují se na extenzivní formy zemědělství. Druhým typem jsou regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, které nedisponují kapitálem, aby mohly zdroje využívat a poslední jsou regiony se stagnujícím či upadajícím základním odvětvím, které v minulosti patřilo k nejvyspělejšímu a přinášelo regionu značný zisk.

Regionální politiku lze také formulovat na základě několika vybraných principů. Prvním z nich je princip koncentrace, který předpokládá, že veškeré prostředky a úsilí budou zaměřeny na rozvoj těch regionů, které z dlouhodobého hlediska vykazují nízkou

ekonomickou výkonnost a životní úroveň. Princip programování je zaměřen nejen na rozvoj regionu, ale především na integraci všech článků, které se na rozvoji podílejí. Jednotlivé podpory rozvoje jsou tak vázány na programy s pevným časovým rámcem a objemem finančních prostředků. Mezi další zásadní principy patří partnerský přístup, který vychází z potřeb spolupráce jednotlivých zainteresovaných orgánů napříč všemi fázemi realizace regionální politiky. Princip subsidiarity pak nejlépe vystihuje význam regionální úrovně správy (obce), která nejlépe ví, co dané území potřebuje. Posledním principem je doplňkovost, která poukazuje na to, že prostředky státu jsou pouze doplňkovým či podpůrným zdrojem pro řešení regionálních rozdílů. (Žítek, 2002)

2.1 Nástroje regionální politiky

Nástroje regionální politiky představují prostředky, jimiž dochází k naplňování cílů a zásad regionální politiky. Obvykle se jedná o nástroje, které jsou zaměřeny na přilákání kapitálu a podnikatelských subjektů do regionu, na využití zdrojů uvnitř regionu či na osídlení a stabilizaci regionu z hlediska počtu obyvatel. Nástroje regionální politiky lze členit do dvou základních skupin, konkrétně na nástroje makroekonomické a mikroekonomické povahy.

Makroekonomické nástroje se zaměřují především na přilákání kapitálu do zaostalého regionu. Jejich využití je však značně omezeno, neboť zde dochází ke střetu zájmu cílů regionální a národohospodářské politiky. Z hlediska fiskální politiky se jedná zejména o přerozdělování finančních prostředků prostřednictvím daňového systému a odvodů, ale i skrze výdaje státního rozpočtu. Důležitou roli zde sehrává i princip solidarity, kdy zaostalé regiony získávají více prostředků než ty, co mají příjmy vysoké. Ve výjimečných případech může u zaostalých regionů docházet k dočasnému snížení daňové sazby, čímž dochází k ovlivnění regionální poptávky. V oblasti monetární politiky, která sleduje množství peněz v ekonomice, může docházet ke zvýhodněnému poskytování úvěrů pro zaostalé regiony (zpravidla se upravuje výše úrokové míry či lhůta splatnosti úvěru). V neposlední řadě sem patří i protekcionismus (uplatňován pomocí dovozních cel a limitů), který se vyznačuje podporou konkurenceschopnosti vybraných produktů z problémových regionů. (Macháček, Toth, Wokoun, 2011)

Mikroekonomické nástroje se snaží ovlivnit rozhodování ekonomických subjektů z hlediska prostorové lokalizace a realokace kapitálu a pracovní síly do oblastí, které by jinak nebyly podporovány a dále by zaostávaly. Jedná se o účelově poskytované finanční půjčky, které jsou vyčleňovány ze státního rozpočtu, ale i z rozpočtů regionálních a municipálních.

V případě realokace kapitálu se jedná především o tvorbu nových pracovních míst v zaostalých regionech a tím i o podporu místního rozvoje. Pohyb kapitálu lze ovlivnit jednak stimulací, která nabývá podoby snížení daňových sazeb či subvencí, tak i restrikcí. Nástroje zaměřené na realokaci pracovníků nejsou příliš často využívány, řeší problematiku migrace a stabilizace obyvatelstva na území vybraného regionu a používají se k podpoře rekvalifikačních programů. (Armstrong, Taylor, 2000)

2.2 Aktéři regionální politiky

Regionální politika zahrnuje systematický a hierarchicky uspořádaný proces ovlivňování regionálního rozvoje na nadnárodní, národní a regionální úrovni. Nadnárodní úroveň rozvoje zajišťuje především EU, která se snaží prosazovat své zájmy v rámci aktivní politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Národní úroveň zahrnuje regionální politiku státu, která realizuje svoje zájmy v rozsahu působnosti národní ekonomiky, a to prostřednictvím svých institucí a jejich nástrojů. Regionální úroveň představuje tvorbu a realizaci regionální politiky místní úrovně, je tedy důsledkem decentralizace.

Především úloha státu je v této oblasti nezastupitelná, neboť vytváří podmínky (institucionální, finanční, legislativní) a strategie regionálního rozvoje, které jsou zcela zásadní. Zajišťuje také podmínky pro činnost ostatních aktérů, kteří realizují tuto politiku na dalších úrovních. Stát rovněž přejímá roli manažera ve vztahu spolupráce s nadnárodním článkem (EU), který také určuje koncept a legislativu programu regionálního rozvoje, ale především poskytuje finanční prostředky. Na národní úrovni, kromě státu, kooperují rovněž státní agentury, zájmové a profesní sdružení, výzkumné a odborné instituce a další organizace terciární sféry.

Za regionální úroveň vystupují regionální samosprávy, které jako administrativní územní jednotky disponují pravomocemi, kterými kontrolují a ovlivňují probíhající procesy v regionu. Regiony využívají nástroje a politiky k zabezpečení svého rozvoje, zvýšení konkurenceschopnosti a kvality života obyvatel. Jednotlivé politiky se snaží najít co nejvíce zdrojů (ekonomických, přírodních či sociálních) pro každou úroveň regionu, aby výsledný rozvoj dosáhl co největšího efektu. Regionální aktéři by se měli především zaměřit na stěžejní problémové oblasti regionu, jelikož není v jejich silách obsáhnout všechny ekonomické, sociální a kulturní problémy, které život v daném regionu přináší.

Na základě těchto úrovní lze aktéry regionální politiky dále členit do dvou základních skupin (podle toho, jaké jsou jejich možnosti v ovlivňování rozvoje regionu), to sice na

formální a neformální. K formálním aktérům regionální politiky patří takové subjekty, které přímo ovlivňují regionální rozvoj, a jejich působnost vymezuje zákon. Kromě těchto aktérů sem patří i subjekty, které se o problematiku regionálního rozvoje zajímají dobrovolně či na základě místní příslušnosti k regionu. Neformální aktéři tvoří skupinu značně diferencovanou, jejich účast na regionálních procesech není povinná ani formálně daná, důležitá je pouze nekonfliktnost a společný zájem.

Ať už se jedná o aktéry formální či neformální skupiny, vždy je při tvorbě a realizaci regionální politiky důležitá komunikace, efektivní koordinace a úzká kooperace mezi jednotlivými institucemi. Mělo by se tedy jednat o spolupráci založenou na principu partnerství napříč všemi zúčastněnými stranami.

2.3 Regionální rozvoj

Regionální politika a regionální rozvoj jsou pojmy, které často splývají v jeden význam a používají se tedy jako synonyma. Stejně tak jako regionální a místní ekonomický rozvoj či rozvoj a růst.

Rozvoj není růst. Pojem rozvoj charakterizuje proces pozitivních změn (pokrok, zvýšení kvality či efektivnosti), který překonává stav existující ve prospěch stavu budoucího (žádoucího a efektivnějšího). Jedná se tedy o cílevědomou lidskou činnost, která je realizována prostřednictvím strategie regionálního rozvoje, jejímž cílem je zlepšit ekonomické a sociální podmínky obyvatelstva. Rozlišuje se také udržitelný rozvoj, který zajišťuje uspokojování potřeb generací současných, bez toho, aniž by ohrozil zajišťování potřeb generací budoucích. Růst je pak zejména kvantitativní veličinou, ekonomickou hodnotou (HDP), přičemž rozvoj je kvantitativní i kvalitativní.

Místní rozvoj charakterizuje místo (obec či město), zpravidla menší část než území celého regionu, ve kterém k rozvoji dochází. Regionální rozvoj je převážně spojován s regiony soudržnosti NUTS 2 (případně kraji NUTS 3). *„Místní ekonomický rozvoj je chápán jako formování fyzických, lidských, sociálních a institucionálních zdrojů a využívání z nich plynoucích komparativních výhod k vytvoření ekonomické základny fungující trvale a s přiměřenou mírou nezávislosti.“ (Stejskal, Kovárník, 2009: 25)*

Místní ekonomický rozvoj lze charakterizovat např. příjmem na obyvatele, nedá se popsat pomocí běžných ekonomických ukazatelů (HDP), neboť tyto ukazatele nejsou často

statisticky vykazovány pro místní úrovně. Regionální rozvoj pak vychází z definice místního rozvoje, která je pouze pozměněna o velikost území, na kterém k rozvoji dochází.

Regionální rozvoj zahrnuje především ekonomické, ekologické, sociální, kulturní a územní aspekty, kterými se zabývají územně správní jednotky. Základním legislativním dokumentem regionálního rozvoje v ČR je zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, který odstraňuje nedostatky regionální politiky a doplňuje ji. Základním nástrojem regionálního rozvoje je regionální strategické plánování, které zahrnuje výběr cílů, úkolů a činností k rozvoji potřebných. Cílem každého programu rozvoje regionu je výběr území, charakteristika předpokladů a identifikace problémů, zpracování strategie a projektů vedoucích k trvale udržitelnému rozvoji.

3 BEZPEČNOST REGIONU

Rozdílná úroveň ekonomických, sociálních, environmentálních i technologických faktorů v regionu bývá příčinou vzniku regionálních disparit. Takovéto projevy odlišnosti mohou být chápány dvěma způsoby. V prvním případě se jedná o konkurenční výhodu, pozitivní faktor, který region využívá ve svůj prospěch a zvyšuje tím kvalitu podmínek pro život obyvatel. V případě druhém, negativním, se jedná o projevy ohrožení bezpečnosti regionu, a to z mnoha různých příčin. Z tohoto hlediska je tedy nezbytné nahlížet na problematiku regionálního rozvoje v souvislosti s regionální bezpečností jako na vědy interdisciplinární.

Bezpečnost je základním pojmem bezpečnostní terminologie. Lze ji chápat jako obecný prvek, který není nikdy absolutní, nebo jako vědomou činnost bezpečnostních orgánů, které bezpečnost zajišťují. Bezpečnost lze tedy vymezit jako *„stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.“* (Zeman, 2002: 13)

Bezpečnost se vymezuje vůči charakteru původu hrozeb, které ji narušují, orgánům a institucím, které ji zajišťují a v neposlední řadě vůči objektům, jejichž bezpečnost má být zajišťována. Na základě tohoto členění lze charakterizovat bezpečnost vnitřní, která zachycuje a eliminuje hrozby, které pocházejí zevnitř objektu, a bezpečnost vnější, která se zaměřuje na hrozby z vnějšího prostředí. Následkem globalizace a postupné integrace mnoha činností však dochází k prolínání vnější a vnitřní bezpečnosti. Bezpečnost objektu se dále vymezuje jako individuální (ve vztahu k jednotlivci) a kolektivní (ve vztahu ke skupině, zpravidla národních a mezinárodních aktérů). V některých případech se používá i dělení na tvrdou (tradiční vojenskou) a měkkou bezpečnost, do které spadají především hrozby nevojenské, kriminalita a organizovaný zločin.

Bezpečnost je zpravidla vymezována negativně, ve vztahu k hrozbám. Hrozba představuje primární, mimo nás nezávisle existující a neodvozený jev, který může nebo chce poškodit konkrétní hodnotu. Hrozby lze členit na intencionální (úmyslné, realizované člověkem) a neintencionální (přírodního původu). Bezpečnostní hrozba má vždy objektivní charakter. *„Závažnost hrozby je (přímo) úměrná povaze hodnoty a tomu, jak si danou hodnotu ceníme.“* (Zeman, 2002: 55)

Riziko je spojováno s pravděpodobností, že dojde ke škodlivé události, ztrátě či poškození určitého cíle nebo s pravděpodobností, že vznikne událost, která se diametrálně liší od toho,

co si ve skutečnosti přejeme. Riziko lze definovat jako pravděpodobnou hodnotu ztráty, která vznikne nositeli nebo příjemci rizika, a to realizací scénáře nebezpečí. Hodnota ztráty je zde vyjádřena v peněžních či jiných jednotkách. Riziko je hodnotou kvantifikovatelnou, závisle proměnnou a odhadnutelnou pomocí analýzy rizik. „*Riziko je reakcí na hrozbu, též na stav naší připravenosti (zranitelnosti) a je spojeno s rozhodováním, s lidskou činností.*“ (Zeman, 2002: 56) Oproti hrozbě se jedná o jev subjektivní.

Z ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů vyplývá, že „*zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu.*“ K naplnění bezpečnosti slouží především bezpečnostní politika, která vyhodnocuje naléhavost jednotlivých hrozeb a s nimi spojených rizik, a bezpečnostní systém státu, který je institucionálním nástrojem zajišťování cílů bezpečnostní politiky. Bezpečnostní systém státu zastřešuje ústřední orgány ČR (prezident, parlament, vláda, Bezpečnostní rada státu, ústřední správní úřady), územní orgány ČR (orgány obcí a krajů) a výkonné orgány (ozbrojené síly, bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory a havarijní služby).

MZV ČR (2017) definuje bezpečnostní politiku jako „*souhrn klíčových cílů a nástrojů státu, které usilují o zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků.*“ Bezpečnostní politika je zde charakterizována jako věda multidisciplinární, zahrnující zahraniční a obrannou politiku státu, politiku zahrnující problematiku vnitřní bezpečnosti, hospodářskou politiku a politiku veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu.

Zeman (2002: 84) uvádí, že „*bezpečnostní politika je nejobecnější a vrcholný program státu nebo uskupení států v oblasti obhajoby a obrany národních zájmů. Je obvykle stanovena na základě definice národních zájmů, analýzy bezpečnostního prostředí a klasifikace hrozeb a rizik a mezinárodních závazků, přičemž věnuje pozornost jak bezpečnosti vnitřní, tak bezpečnosti vnější. Deklaruje, jakým způsobem a při použití jakých prostředků hodlá aktér definující a provádějící bezpečnostní politiku hájit své zájmy.*“

Zjednodušeně lze říci, že se jedná o politickou koncepci státních opatření, které vedou k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu. Pro potřeby konceptualizace bezpečnostního systému, bezpečnostních hrozeb a způsobů, jak jim čelit, byl vypracován dokument

Bezpečnostní strategie ČR, který prosazuje životní, strategické a další významné zájmy, které vedou ke zvyšování odolnosti a připravenosti státu vůči bezpečnostním hrozbám.

Hrozby v globálním a regionálním prostoru

Prostorová diferenciací bezpečnosti je zcela zásadním prvkem pro potřeby odlišnosti regionální bezpečnosti. Jedná se tedy o vymezení prostoru, v němž dochází zároveň k aktivaci i k eliminaci potenciaální hrozby. Z hlediska globálního prostoru, který se zdá být statický, dochází v posledních letech k velkým změnám. Globální prostor se zmenšuje vlivem globalizace, rozvoje dopravy a informačních technologií, dochází k postupnému propojování a sblížení regionů. Tento fakt je na jedné straně vnímám pozitivně, neboť tak dochází k ekonomickému rozvoji. Na druhé straně se však projevuje i negativní stránka věci, přibližování hrozeb.

Regionální prostor, jak už z názvu vyplývá, je vymezen územím regionů. Hrozba může mít charakter naturogenní (hrozby přírodního charakteru – tornádo, tsunami), technogenní (hrozby spojené s haváriemi technicky zaměřených podniků) či sociogenní (hrozby v podobě náboženských konfliktů).

Pro analýzu bezpečnostních hrozeb lze využít tzv. referenční hladiny, která se podle Kodaňské školy zaměřuje primárně na úroveň státu, neboť ten nese primární odpovědnost za zajišťování bezpečnostní politiky na svém území. Představuje tedy jak iniciátora, tak i garanta bezpečnostní politiky státu. V posledních letech se však schyluje k trendu narůstajícího významu regionů (úroveň státu z hlediska národní i nadnárodní upadá). Regiony se tak stávají významnými prvky bezpečnostní analýzy, neboť se dle Kodaňské školy nacházejí na pomezí mezi národními a globálními subjekty. (Kraftová, 2016)

3.1 Společensko-ekonomická bezpečnost

Společensko-ekonomická bezpečnost je definována jako dodržování společenských norem, psaných i nepsaných (právně kodifikovaných i nekodifikovaných), a udržování ekonomické odolnosti regionu, za předpokladu, že výsledným stavem bude bezpečné sociální a ekonomické prostředí. Narušení či nedodržení zákonitosti je pak označováno kriminalitou (ta se často vymezuje na základě kriminogenních faktorů, jež ke kriminální činnosti vedou), nedostatečná ekonomická odolnost regionu má charakter hospodářské krize (napříč úrovněmi regionů). „*Společensko-ekonomická bezpečnost je nutnou podmínkou pro všestranný rozvoj regionu, jelikož zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu života v regionu*

stejně jako jeho atraktivitu a náklady spojené se zajišťováním bezpečnosti. Ideálním stavem z hlediska společensko-ekonomické bezpečnosti je absence kriminality a dostatečná ekonomická odolnost v regionu.“ (Kraftová, 2016: 51)

Pro potřeby objasnění společensko-ekonomické bezpečnosti regionů lze využít hned několika přístupů. Princip racionalizace trestného činu poukazuje na to, že existuje pozitivní vztah mezi pravděpodobností, že bude trestný čin (dále jen TČ) vykonán a schopností tento čin racionalizovat. Právě proces racionalizace úzce souvisí s kvalitou života a úrovní dosaženého vzdělání (tyto jevy se navzájem podmiňují). Teorie racionalizace TČ poukazuje na změny ve vývoji regionů, které jsou dány zejména měnicími se ekonomickými podmínkami, jež se odrážejí (pozitivně či negativně) ve formě hospodářských krizí. Tyto stavy pak mohou zapříčinit nárůst hospodářských TČ. Koncepce amerického kriminalisty a sociologa Donalda R. Cresseyho zvaná „fraud triangle“ nahlíží na motivy vzniku finančních podvodů. Navazuje na předchozí teorii a předkládá tři prvky, které za současného splnění, vedou ke spáchání finančního podvodu. Jedná se o motiv, příležitost a racionalizaci. Ačkoliv byl tento koncept původně stvořen pro oblast finančních podvodů, lze jej použít i v jiných sférách ohrožení bezpečnosti. (Kraftová, 2016)

S problematikou společensko-ekonomické bezpečnosti úzce souvisí přítomnost sociálně vyloučených lokalit. Za sociálně vyloučenou lokalitu lze považovat místo, na kterém se shromažďuje skupina alespoň 20 lidí, a které vykazuje znaky sociálního vyloučení. Často zde dochází k označení jako „problémové místo“ či „dům na špatné adrese“. Samotný pojem sociálního vyloučení (exkluze) lze popsat jako postupné vyloučení z participace na sociálních a materiálních zdrojích, které produkuje a sdílí společnost, jež vedou k zajištění kvalitních životních podmínek a k organizaci sociálního života.

Sociální exkluzi lze charakterizovat rovněž jako stav nerovnosti v příležitostech a prostorově vymezenou i společenskou izolaci jednotlivce či skupin, bez ohledu na dobrovolnost či nedobrovolnost této izolace. Mezi základní znaky sociálního vyloučení patří omezený přístup k trhu práce, k veřejně dostupným statkům a službám, ke kontaktu se sociálním okolím, k řešení osobních problémů (nemoc, osobní bankrot aj.) či omezený přístup k politické participaci. K souběžným projevům sociální exkluze patří prostorové vyloučení, nízká vzdělanost, příjmy ze sociálních dávek, špatné podmínky pro život (nevyhovující kvalita bydlení a hygieny), rizikové formy chování, lichva, závislosti, kriminalita apod. Přítomnost vyloučených lokalit tak značí bezpečnostní hrozbu jak pro region, tak pro celou společnost.

Problematikou sociální exkluze se v ČR zabývala firma GAC spol. s r. o., která v období od 1. ledna 2014 do 31. května 2015 prováděla sociologický průzkum, který měl za úkol porovnat zjištěné výsledky s prvním šetřením této problematiky, které proběhlo v roce 2006. Oproti prvotnímu šetření byl zaznamenán nárůst celkového počtu vyloučených lokalit téměř o dvojnásobek (z předchozích 310 na 606) což znázorňuje obrázek 4. Celkový počet obyvatel, žijících v těchto lokalitách, rovněž stoupl. V roce 2006 byl odhadnut počet takto žijících obyvatel na 60-80 tisíc. V rámci posledního měření se hodnoty pohybovaly v rozmezí 90 až 115 tisíci obyvatel.

Obrázek 4: Mapa sociálně vyloučených lokalit v krajích ČR

Zdroj: upraveno podle (České noviny, 2018)

Největší počet vyloučených lokalit byl zaznamenán v Ústeckém kraji, konkrétně 89, s celkovým počtem obyvatel v rozmezí 36-38,5 tis. Na druhém místě se umístil kraj Moravskoslezský, kde se nacházelo 72 vyloučených lokalit s 19-23 tis. obyvateli. Třetí místo obsadil kraj Středočeský s 64 vyloučenými lokalitami, ve kterých žilo zhruba 4-5,5 tis. obyvatel. Naopak nejmenší zastoupení vyloučených lokalit zaznamenala Praha (7 lokalit s celkovým počtem 5,4-7,4 tis. obyvatel) a kraj Vysočina (13 vyloučených lokalit o počtu 600 až tisíc obyvatel).

4 KRIMINALITA

Problematiku kriminality zkoumá vědní obor nazývaný kriminologie. Kriminologie je vědou multidisciplinární, neboť využívá poznatky z mnoha vědních oborů (trestní právo, sociologie, forenzní psychologie, psychiatrie, medicína, viktimologie a penologie), ale zároveň je i vědou empirickou a teoretickou, jelikož zahrnuje vlastní speciální terminologii a metody zkoumání.

Mezi základní funkce a úkoly kriminologie patří explanační funkce, která vysvětluje jevy spojené s kriminalitou a její kontrolou, deskriptivní funkce, jež charakterizuje empirická fakta z oblasti kriminality a predikční funkce, která vytváří předpovědi vývoje kriminality, na základě kterých lze přijímat adekvátní opatření. K dalším funkcím kriminologie lze zařadit systematické ukládání kriminologických poznatků či tvorbu definic. (Holcr, 2009)

Kriminalita obecně představuje protiprávní jednání, páchaní přestupků a trestných činů na určitém území v určitém čase. Může se však jednat i o takové činy, které nejsou protiprávní, ale jsou nežádoucí pro společnost. Kriminalita v širším smyslu zahrnuje i oblast činů spáchaných trestně neodpovědnými (mladistvými), kterým v době páchaní skutku nebylo více jak 15 let, nebyli tedy trestně odpovědnými. Takovéto činy se označují jako delikty.

Kriminalitu lze rozlišovat na zjevnou (registrovanou), skrytou (latentní, neregistrovanou) a skutečnou (celkovou). **Zjevná kriminalita** poskytuje informace, které jsou doloženy v oficiálních statistikách orgánů činných v trestním řízení (dále jen OČTŘ). Jedná se především o policejní statistiky kriminality, justiční statistiky, které vydává Ministerstvo spravedlnosti ČR, statistiky Probační a mediační služby ČR a statistiky vězeňské služby vydávané Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR. Statistické údaje o kriminalitě často zkreslují či ovlivňují legislativní změny, amnestie, časové prodlevy mezi spácháním TČ a jeho registrací u OČTŘ nebo umělá latence.

Skrytá kriminalita není podložena v oficiálních statistikách, neboť je spojena s obtížným odhalováním, dokazováním a představují ji tzv. černá a šedá čísla. Černá čísla představují TČ, které nebyly odhaleny OČTŘ. Šedá čísla, někdy označovaná jako umělá latence, popisují TČ, které sice odhalily OČTŘ, ale přesto nebyly zaznamenány v oficiálních statistikách (pachatel byl sice dopaden, ale nikoliv odsouzen). Poslední skupinu tvoří **skutečná kriminalita**, která je souhrnem kriminality zjevné a skryté.

4.1 Ukazatele kriminality a kriminogenní faktory v ČR

Úroveň kriminality se neustále mění a pulzuje. Pro její popis, zkoumání, hodnocení a porovnávání je tedy důležité najít takové ukazatele, které budou mít dostatečně velký vypovídající charakter o vývoji kriminality na určitém území. Tyto ukazatele napomáhají k objasnění příčin trestné činnosti, k formování vhodných metod a forem trestní politiky a v neposlední řadě k hodnocení efektivity.

Mezi základní ukazatele kriminality patří **stav kriminality**, který představuje rozsah protiprávních jednání, jež zaznamenaly OČTŘ. Jedná se tedy o takové TČ, jejichž stav je vázán na konkrétní území a čas. Tento ukazatel se vyjadřuje v absolutních hodnotách, je nejpoužívanější a zároveň nejproměnlivější. (Rumlová, 2016)

Druhým ukazatelem je **úroveň kriminality** (intenzita kriminality), kterou znázorňuje vztah 1. Udává poměr celkového počtu TČ k celkovému počtu vybrané části obyvatelstva, zohledňuje, jak stav kriminality, tak i demografické ukazatele (věk, pohlaví) a zpravidla se udává v indexech na 10 tis. obyvatel (někdy i 100 tis.), v závislosti na velikosti sledované oblasti. Index kriminality (dále jen IK) tak vyjadřuje objektivní míru zatížení obyvatelstva kriminalitou v dané oblasti. (Rumlová, 2016)

$$IK = \frac{\text{počet TČ}}{\text{počet obyvatel}} * 10\,000 \text{ (100\,000)} \quad (1)$$

Kriminalita se také vyznačuje odlišnou **strukturou**, která popisuje celkové rozdělení kriminality podle druhu (násilná, majetková, mravnostní, hospodářská), podle formy jejího chápání (tradiční a organizovaná), podle znaků pachatelů a obětí (pohlaví, věk, sociální postavení aj.) a v neposlední řadě podle charakteru způsobené škody, závažnosti TČ apod. (Rumlová, 2016)

Posledním ukazatelem kriminality je její **dynamika**, proměnlivost v čase. Tento ukazatel přináší důležité poznatky pro oblast prognózování budoucího vývoje kriminality a lze jej popsat pomocí směru a rychlosti probíhajících změn v kriminalitě (nárůst, pokles či stagnace kriminality v určitém čase, sezónní projevy a trend ve vývoji kriminality). (Rumlová, 2016)

S ukazateli kriminality úzce souvisí kriminogenní faktory, které si lze představit jako rizikové činitele, které vyvolávají či usnadňují páchaní TČ. Kriminogenní faktory lze členit na objektivní, jež působí na celou společnost (politika, ekonomika, morálka) a subjektivní, které jsou úzce spjaty se strukturou osobnosti, s psychickou a fyzickou mentalitou jedince. Objektivní kriminogenní faktory lze dále členit do čtyř skupin na sociodemografické

charakteristiky (pohlaví, věk, bydlení pachatele), sociální ekonomický status, stupeň dosaženého vzdělání a vliv prostředí (masmédia, návykové látky, duševní poruchy aj.).

Kriminogenní faktory lze ještě členit podle měřitelnosti na měřitelné (věk, pohlaví) a obtížně měřitelné (osobnost člověka). Účinky jednotlivých faktorů mohou mít navíc sezónní či dlouhodobý charakter.

4.2 Trestná činnost

Podstatu trestné činnosti popisuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který v § 13 odst. 1 charakterizuje TČ jako „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ (ČR, 2009) Za trestní odpovědnost pachatele je pak považováno úmyslné zavinění či zavinění z nedbalosti. „*Trestným činem se pak rozumí i jeho příprava, pokus, organizátorství, návod či pomoc při páchání TČ.*“ (ČR, 2009)

Aby se však mohlo jednat o TČ, musí být naplněny jeho znaky, mezi které patří provinění, typové znaky TČ, které charakterizují objekt, subjekt, objektivní a subjektivní stránky TČ, dále obecné znaky stanové zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (stanovený věk a přičetnost) a u provinění mladistvých ještě rozumová a mravní vyspělost. (Svatoš, 2012)

Trestné činy lze dále dělit na zločiny a přečiny. Jedná se tedy o bipartici¹ trestných činů. Mezi přečiny patří nedbalostní a úmyslné TČ, protiprávní jednání, na které stanovil trestní zákon horní hranici sazby odnětí svobody do 5 let. Za zločiny lze považovat ostatní TČ, které nejsou přečiny. Podkategorií zločinů jsou pak zvlášť závažné zločiny, pro které trestní zákon stanovil sazbu odnětí svobody nejméně 10 let. V případě mladistvých osob se však nejedná o TČ nýbrž o provinění. (Rumlová, 2016)

Z hlediska právní problematiky vystupuje trestní právo jako hmotné a procesní. Trestní právo hmotné určuje, který čin je trestný a jaký trest je za něj možné uložit. Trestní právo procesní zajišťuje proces trestního řízení, tedy postup OČTŘ. Trestně-právní normy stanovují skutkové podstaty TČ, druhy sankcí a metody jejich vykonávání.

Mezi vývojová stádia TČ patří příprava, pokus a dokonání TČ. Všechny tyto fáze jsou trestem postihnutelné. V některých případech však nedochází ke všem stádiím TČ, neboť se

---

¹ Bipartice – kategorie TČ zahrnující zločiny a přečiny, v ČR zavedena od 1. 1. 2010 zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dále pak monopartice (jen TČ) a tripartice (zločiny, přečiny a přestupky). (Kratochvíl, 2009)

situace, kdy byl TČ spáchán, odehrála tak rychle, že není možné jednotlivé fáze rozeznat. Ve fázi přípravy se nejčastěji jedná o samotné organizování TČ, o opatřování prostředků, kterými bude TČ spáchán, o spolčení, sročení, návod nebo pomoc. Fáze pokusu TČ popisuje společensky nežádoucí a nebezpečné chování, které vede k dokonání TČ, je tedy úmyslem TČ spáchat. Za dokonání TČ, který je nejzávažnějším, se považuje skutek, který naplnil znaky TČ.

„Mezi subjekty TČ patří pachatel, spolupachatel a účastník. Pachatelem TČ se rozumí osoba, která naplnila znaky skutkové podstaty TČ či jeho pokusu nebo přípravy, je-li trestná. O spolupachatelství lze hovořit tehdy, pokud se úmyslně a rovnocenně na TČ podílely alespoň dvě osoby. Tyto osoby pak nesou odpovědnost za své jednání, jako by každá z nich spáchala TČ sama. Účastníkem dokonání TČ či jeho pokusu je člověk, který vystupuje úmyslně jako organizátor, návodce nebo pomocník. Organizátor záměrně řídil trestnou činnost, návodce přiměl jinou osobu k výkonu TČ a pomocník je ten, kdo svým jednáním pomohl jiné osobě spáchat TČ.“ (Rumlová, 2016)

Trestné činy lze členit dle několika hledisek. Prvním z nich je stupeň závažnosti, který dělí TČ na přečiny, zločiny a zvláště závažné zločiny. Na TČ lze nahlížet z pohledu chráněného zájmu, který podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, definuje kategorie TČ do 13 hlav. Jedná se o TČ proti životu a zdraví, TČ proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství, TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, TČ proti rodině a dětem, TČ proti majetku, TČ hospodářské, obecně nebezpečné, TČ proti životnímu prostředí, TČ proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, TČ proti pořádku ve věcech veřejných, TČ proti branné povinnosti, TČ vojenské, TČ proti lidskosti, proti míru a válečné TČ.

Dále lze TČ dělit podle způsobu jednání (komisivní a omisivní), podle forem zavinění (úmyslné a nedbalostní) či podle stádia vývoje (pokus, příprava, dokonání TČ). Podle následku lze TČ členit na ohrožovací a poruchové, podle vyvolaného účinku pak na materiální či formální. TČ je možné charakterizovat i podle subjektů, které jej mohou spáchat, a to na obecné, zvláštní a vlastnoruční TČ. Zvláštní skupinu tvoří pokračování v trestné činnosti, TČ hromadné a TČ trvajících, které se vyznačují delší dobou trvání.

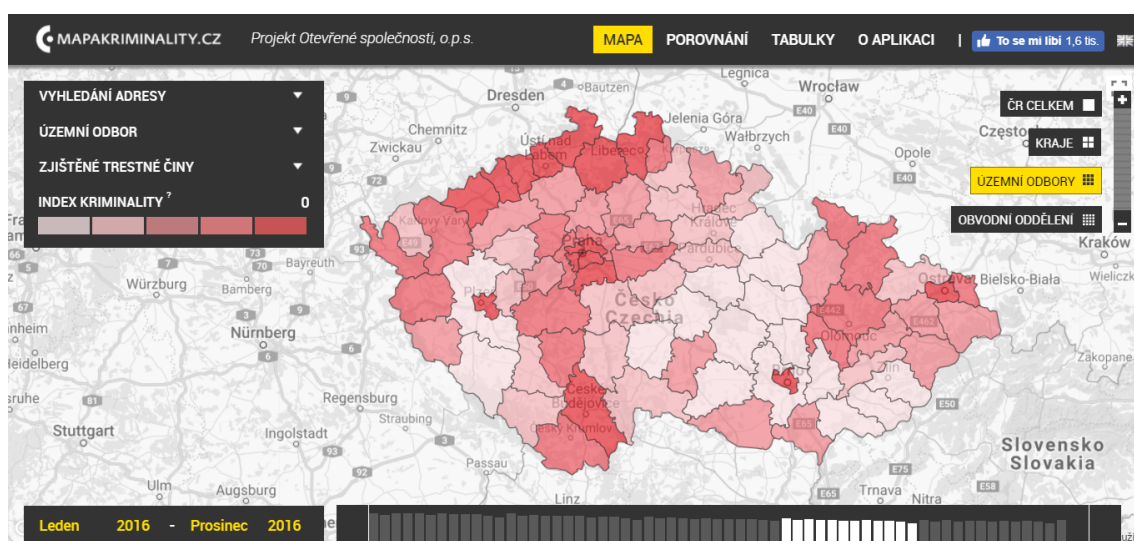
4.3 Mapa kriminality

Projekt otevřené společnosti, o.p.s. představil veřejnosti aplikaci s názvem mapa kriminality (dostupnou na webu www.mapakriminality.cz), jež představuje praktickou ukázkou

zpracování dat o kriminalitě. Jedná se o data z trestné činnosti páchané na území ČR, která publikuje Policie ČR (dále jen PČR). Policejní statistiky jsou tak převedeny do interaktivní podoby tabulkových a mapových náhledů, které si uživatel dokáže upravit podle svých potřeb a požadavků.

Mezi uživatele projektu lze zařadit především zastupitele obcí a měst, kteří se zabývají problematikou bezpečnosti ve svých regionech, dále novináře, kteří komentují bezpečnostní situace v daných lokalitách, studenty, jež se zabývají problematikou trestné činnosti v rámci oboru studia či při psaní závěrečných prací. Rovněž sem patří i občané, kterým problematika bezpečnosti není lhostejná a v neposlední řadě i samotní policisté.

Data o kriminalitě poskytuje PČR každý měsíc, jedná se vždy o zjištěné trestné činy, tedy ty, o kterých se PČR dozvěděla. Skrytá (latentní) kriminalita se v závislosti na druhu kriminality pohybuje v řádu jednotek procent, v případě mravnostní kriminality se však může jednat až o 80-90 %. Ukázkovou mapu kriminality pro územní odbory PČR v roce 2016 znázorňuje obrázek 5.

Obrázek 5: Mapa kriminality pro územní odbory Policie ČR za rok 2016

Zdroj: převzato z (MAPAKRIMINALITY.CZ, 2017-a)

Policejní statistiky jsou konstruovány jako poměrně nepřehledné soustavy dat pro meziroční srovnávání regionů. Každým rokem v lednu se začíná nová statistika s nulovými hodnotami, jež na konci každého měsíce narůstají. Nejpřesnější informace o kriminalitě tak přicházejí až na konci roku, kdy je statistika uzavřena. Právě z těchto důvodů se Projekt otevřené společnosti, o.p.s. rozhodl, že zpřístupní a zejména zjednoduší přístup k datům o kriminalitě, která co nejvíce rozčlení, aby byla porovnatelná v čase i v prostoru.

Nejmenší časovou jednotku reprezentují data za jeden kalendářní měsíc, nejmenší územní jednotku vymezuje obvodní (místní) oddělení policie.

Prioritním nástrojem, který charakterizuje intenzitu kriminality, je IK, který je pro potřeby toho projektu vyjadřován na 10 tis. obyvatel. Počet obyvatel přejímá aplikace z dostupných dat Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ).

Od roku 2016 došlo ke změně v metodice sběru dat. Policie ČR využívá evidenčně-statistický systém kriminality, který charakterizuje skutek jako jednání nezletilé, mladistvé či dospělé osoby, která vykazuje znaky TČ, provinění nebo činu jinak trestného dle platných právních předpisů. Tato metodika dělí trestnou činnost do tzv. takticko-statistických klasifikací (dále jen TSK), jež zajišťují kontinuitu ve sledování kriminality, neboť druhy TČ v TSK zůstávají stejné, zatímco paragrafy trestního zákoníku podléhají změnám.

Za skutek se v případě souběhu TČ vykazuje jen ten, který je podle horní hranice trestní sazby nejpřísnější. Za samostatný skutek je považován dokonáný TČ, ale i účast či pokus na TČ. Skutek je vykazován v útvaru, který je územně příslušný místu, kde byl skutek spáchán.

5 REGIONÁLNÍ DIFERENCIACE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ČR

Statistiky regionální analýzy dokazují, že rozvoj v jednotlivých regionech neprobíhá vždy rovnoměrně. Regionální politika tak řeší existenci vyspělých a zaostalých regionů, regionů s rozdílnou dynamikou rozvoje a odlišnou kvalitou života obyvatel. Regiony, jakožto územní jednotky vzniklé v procesu regionalizace, vykazují tyto odlišnosti v podobě regionálních disparit, které bývají nejčastěji spatřovány v rozdílných přírodních podmínkách, v demografické struktuře obyvatel, v ekonomické vyspělosti regionu či právě v počtu spáchaných trestných činů, tedy v kriminalitě.

Problematika regionálního rozvoje proto úzce souvisí s bezpečností regionu, neboť region, který se potýká s problémy v otázkách bezpečnosti, není schopen zajistit podmínky pro požadovanou míru rozvoje a životního standardu obyvatel. Kriminalita je tak obecně chápána jako jev nežádoucí, proti kterému se stát snaží aktivně bojovat. Účinná prevence kriminality je tedy základním krokem k podpoře udržitelného rozvoje.

Diplomová práce popisuje problematiku kriminality v ČR a její vývoj za období let 2008-2016. V tomto časovém horizontu je provedena analýza trestné činnosti za území celé ČR a následně regionální diferenciaci trestné činnosti na úrovni krajů (pro zjednodušení názvů krajů jsou použity jejich zkratky), a to z dostupných statistik ČSÚ a Policie ČR (dále jen PČR). Pomocí IK je sestaveno pořadí krajů, které jsou nejvíce zatíženy kriminalitou. Zvláštní kapitola je poté věnována kriminalitě hlavního města Prahy.

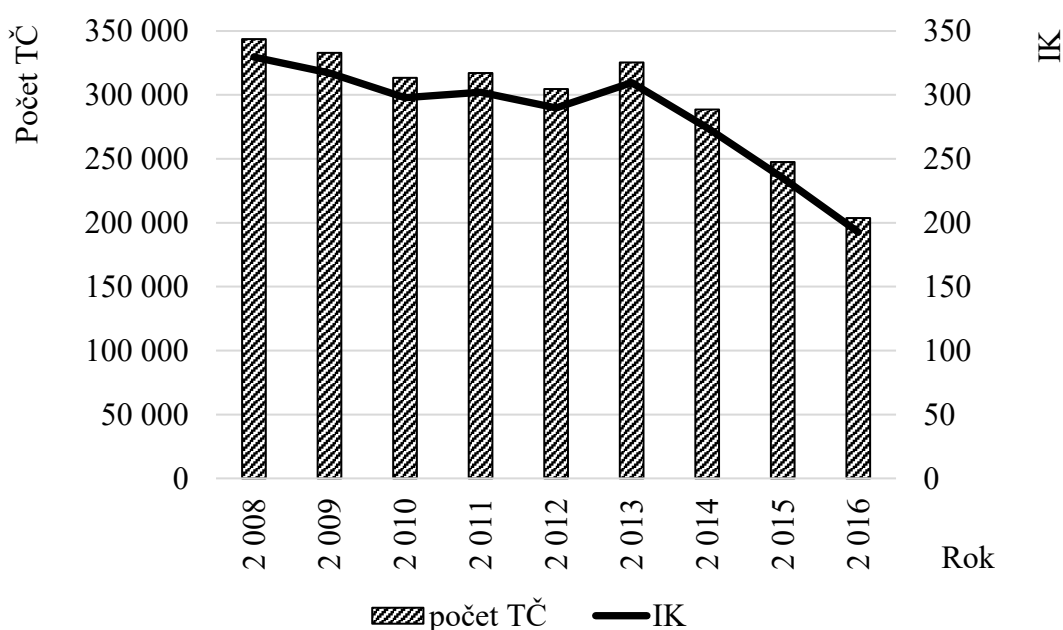
Před samotnou diferenciací kriminality je však nezbytné vymezení základní pojmů, které budou v této části práce používány. Prvním z nich je kriminalita, která je charakterizována zejména počtem zjištěných a objasněných TČ a mírou objasněnosti. Mezi TČ zjištěné patří veškeré činy, které lze trestně-právně kvalifikovat (vede se o nich trestní řízení, prověřování či prověřování již bylo ukončeno). Do skupiny objasněných TČ lze zařadit takové skutky, které se podařilo příslušníkům PČR objasnit. Celková objasněnost kriminality pak značí podíl objasněných a zjištěných TČ, tedy celkovou procentuální úspěšnost PČR v odhalování kriminality.

Dalším důležitým demografickým ukazatelem je počet obyvatel, v diplomové práci konkrétně využívaný střední stav obyvatel, který představuje počet obyvatel v ČR o půlnoci z 30. 6. na 1. 7. daného roku. Posledním, avšak neméně významným ukazatelem, je IK, který jak již bylo v práci zmíněno, představuje podíl zjištěných TČ a středního stavu obyvatelstva

na 10 tis., popř. 100 tis. obyvatel v závislosti na zkoumané oblasti. Vyjadřuje tedy, jak je obyvatelstvo v daném regionu zatíženo kriminalitou.

Vývoj celkové trestné činnosti a IK v celé ČR za období let 2008-2016 zachycuje obrázek 6. Z něj je patrné, že počet zjištěných TČ od roku 2008 postupně klesá, až na výjimky v letech 2011 a 2013. Právě v roce 2013 byl zaznamenán významný nárůst sledované veličiny. Tento výkyv způsobil nárůst počtu TČ hl. města Prahy, jednalo se řádově o 10 tis. TČ, konkrétně z oblasti majetkové kriminality (proste krádeže). Zvýšení o 2 tis. TČ zaznamenal v tomto roce i kraj Středočeský. V ostatních krajích se jednalo jen o nepatrné navýšení policejních statistik.

Obrázek 6: Vývoj celkové trestné činnosti a IK v ČR v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

Na konci roku 2016 bylo zjištěno o 40,8 % TČ méně než na počátku sledovaného období. Celková kriminalita se tak snížila téměř o polovinu, z počátečních 343 799 činů na 203 574. Klesající tendenci měl za sledované období i IK, který na rozdíl od zjištěných TČ zohledňuje vývoj populace v ČR a je v práci vyjadřován na 10 tis. obyvatel. IK se z počáteční hodnoty 330 dostal na konci období na hodnotu 193. Na základě těchto dat může být vývoj celkové kriminality v ČR hodnocen pozitivně, neboť dochází ke snižování počtu TČ a IK. Rovněž dochází ke zvyšování účinnosti programů prevence kriminality a vyšší výkonnosti OČTŘ z hlediska objasněnosti TČ.

Regionální diferenciací kriminality na úrovni krajů ČR byla provedena obdobně za pomoci výpočtu IK. Nejdříve byly stanoveny střední stavy obyvatel a následně počty zjištěných TČ pro všechny kraje za celé sledované období. Poté následoval výpočet IK (podílu středního stavu vybrané části obyvatelstva a počtu zjištěných TČ na 10 tis. obyvatel). Z jednotlivých hodnot byla vytvořena tabulka pořadí jednotlivých krajů, kde první místo zachycuje kraj s nejvyšší mírou kriminality, IK zde měl nejvyšší hodnotu. Naopak čtrnáctá pozice patří kraji, který je z hlediska bezpečnosti považován za nejlepší. Vývoj IK v jednotlivých krajích ČR zachycuje tabulka 4. Pro porovnání je doplněn i vývoj IK v celé ČR.

Tabulka 4: Vývoj IK v krajích ČR za období let 2008-2016

Kraj/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
PHA	678	677	591	599	582	659	574	508	411
STČ	350	332	304	296	277	288	238	193	156
JHK	251	224	240	233	220	236	231	198	161
PLK	268	250	242	241	224	239	209	183	157
KVK	293	287	258	267	251	272	224	192	155
ULK	397	355	352	366	332	361	314	256	210
LBK	355	335	313	312	296	318	285	254	195
HKK	226	206	201	199	195	195	185	156	123
PAK	196	179	172	177	174	176	162	132	109
VYS	172	174	169	168	167	172	159	135	111
JHM	277	262	254	257	253	255	232	203	172
OLK	232	222	214	225	225	232	221	199	170
ZLK	176	170	160	156	151	157	150	136	120
MSK	328	334	319	345	331	350	305	250	204
ČR	330	317	298	302	290	310	274	235	193

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

Na základě hodnot IK za celou ČR jsou v tabulce 4 zvýrazněny hodnoty IK krajů, jež přesahují právě celorepublikové vyjádření tohoto ukazatele kriminality. V celém sledovaném období se jedná o Prahu, kraj Ústecký, Liberecký, vyjma prvního roku o kraj Moravskoslezský a v prvních třech letech rovněž o kraj Středočeský.

Ze zjištěných hodnot z tabulky 4 bylo vytvořeno pořadí krajů podle výše IK jež znázorňuje tabulka 5. Na prvním místě se ve všech sledovaných obdobích umístil kraj Praha s IK převyšujícím výrazně celorepublikový průměr.

Tabulka 5: Pořadí krajů ČR podle velikosti IK v letech 2008-2016

Pořadí	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
Kraj	PHA	ULK	MSK	LBK	STČ	JHM	KVK	JHČ	PLK	OLK	HKK	PAK	VYS	ZLK

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

V roce 2008 byl IK v ČR na hodnotě 330 a v Praze 678, na konci sledovaného období byl IK v ČR 193, ale v Praze stále více jak dvojnásobný, konkrétně 411. Z hlediska průměru tvoří TČ Prahy 24,6 % z celkového počtu zjištěných TČ. Tento fakt je dán zejména vysokou koncentrací obyvatel, zejména fluktuací zahraničních turistů. Kriminalitě v Praze bude věnována zvláštní kapitola.

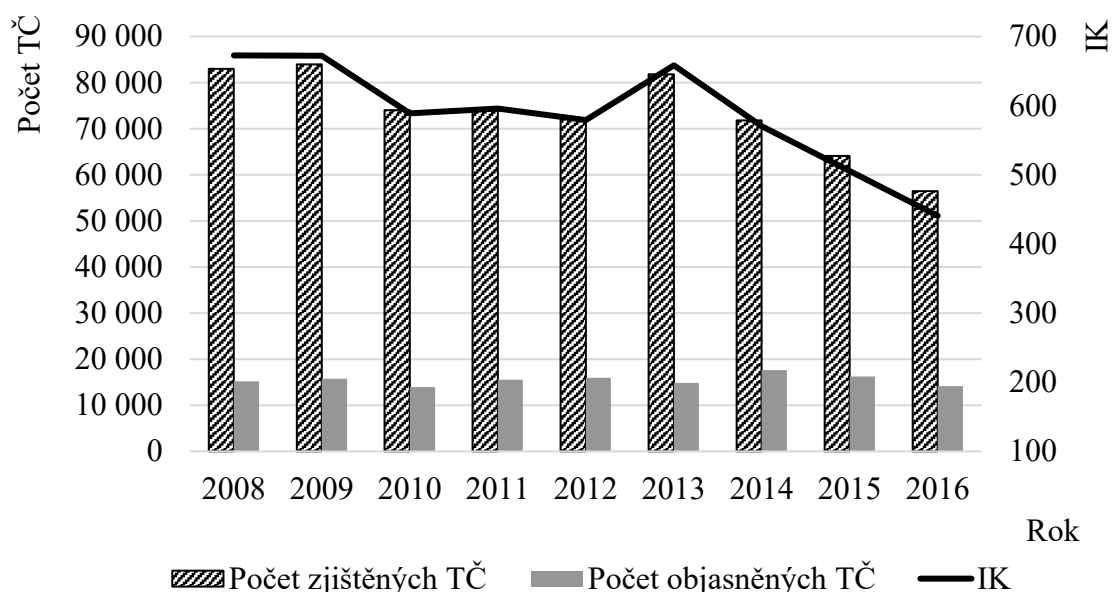
Na druhém místě se podle velikosti IK umístil kraj Ústecký, a to v celém sledovaném období. V průměru dosahovala trestná činnost v tomto kraji 9 % z celkového počtu zjištěných TČ. Třetí příčku obsadil kraj Moravskoslezský s 12,7 % zjištěných TČ z celorepublikového součtu. Naopak nejbezpečnějším regionem ČR se stal Zlínský kraj, který byl následován krajem Vysočina. Oba dva kraje dohromady představovaly v průměru asi 5,7 % z trestné činnosti celkového počtu zjištěných TČ v ČR.

5.1 Vývoj a prevence kriminality hl. města Prahy

Vysoká míra kriminality je v regionu hlavního města Prahy již dlouholetým problémem. Z hlediska dostupných dat ze statistik PČR a ČSÚ je velice obtížné analyzovat toto území jednotným způsobem, jelikož lze na něj nahlížet jako na kraj, okres a zároveň i hlavní město. Nelze se zde tedy vyhnout adekvátnímu problému, který řeší rozdílnou metodiku zejména v členění toho území na územní obvody či správní celky, které se co do velikosti v jednotlivých statistikách rozcházejí. Proto je tomuto regionu věnována zvláštní kapitola a je na něj nahlíženo jako na jeden ze 14 krajů ČR. Z hlediska regionální diferenciaci kriminality ČR na úrovni okresů již nebude zahrnut.

Vývoj zjištěných a objasněných TČ a IK v letech 2008-2016 zobrazuje obrázek 7. Ze zjištěných hodnot je zřejmé, že vývoj celkové kriminality v hlavním městě kopíruje vývoj celorepublikové kriminality. Počet zjištěných TČ klesá, s výjimkou roku 2013, kdy vzrostl počet majetkových TČ zhruba o 10 tis. Počty objasněných TČ se za sledované období pohybovaly v průměru okolo 15,5 tis., což představovalo zhruba 21 % ze zjištěných TČ.

V posledních letech kriminalita výrazně klesla, což značí i počet zjištěných TČ v roce 2016, který činil 56 430 skutků, což je přesně o 26 527 méně, než tomu bylo v roce 2008. Klesající tendenci vykazoval i IK, který je rovněž zachycen i v tabulce 4, kde je patrné, že dosahuje téměř dvojnásobných hodnot než IK celé ČR.

Obrázek 7: Vývoj trestné činnosti a IK v Praze v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

Celkovou trestnou činnost lze v ČR dále členit podle TSK PČR² na násilné činy, mravnostní činy, majetkové činy, ostatní kriminální činy, zbývající kriminalitu a hospodářské činy. Nejvýznamnější skupinu tvoří majetková kriminalita.

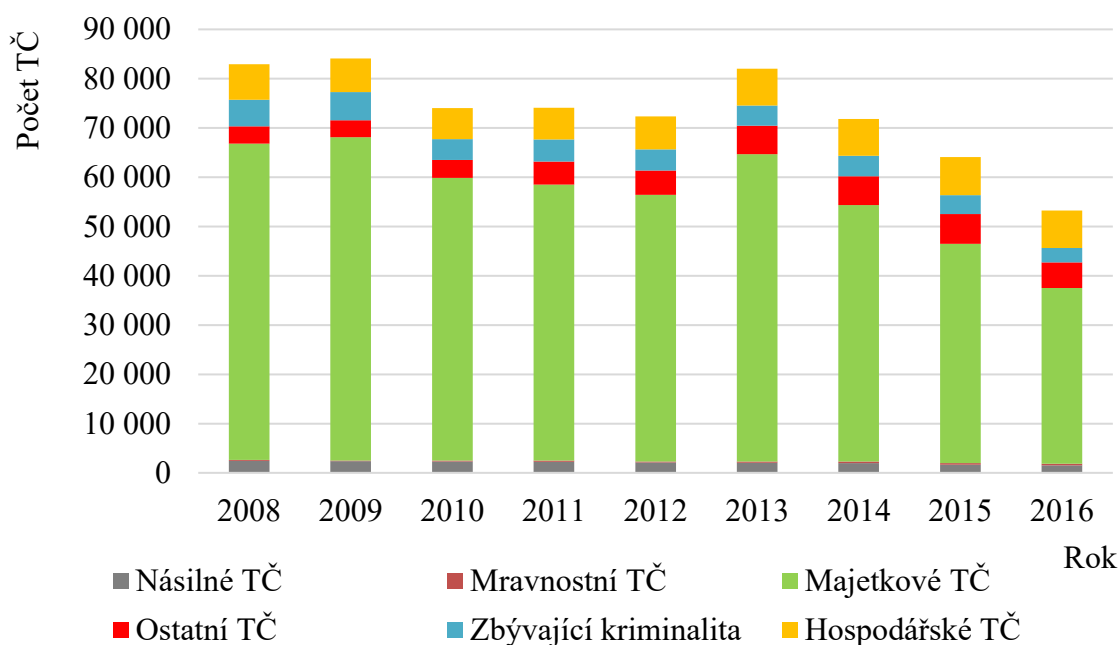
Do skupiny násilných TČ patří podle TSK činy s klasifikací 101-190, mezi kterými jsou nejvíce zastoupené vraždy, loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, porušování domovní svobody aj. Další kategorií tvoří TČ mravnostní s klasifikací 201-290 TSK, mezi které lze zařadit např. znásilnění. Do majetkových TČ náleží zejména krádeže vloupáním, krádeže prosté či poškozování cizí věci, 311-590 TSK. K ostatním kriminálním aktivitám, s klasifikací 611-690 TSK, lze začlenit TČ výtržnictví, sprejerství či maření výkonu úředního rozhodnutí. Ve skupině zbývající kriminality, 721-790 TSK, se nachází nedbalostní silniční dopravní nehody, ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství, zanedbání povinné výživy aj. Do poslední kategorie hospodářských činů dle TSK 801-890 lze zařadit např. zpronevěru, podvod, neoprávněné držení platební karty, úvěrové či pojistné podvody.

V roce 2010 prošla TSK řadou změn, kdy od 1. 1. 2010 nabyly účinnosti nové zákony č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který zavedl nové skutkové podstaty TČ a upravil některé paragrafy týkající se TČ. Od roku 2010 tak mohlo dojít ke změnám v některých kategoriích TČ, jedná se např. o změny v TSK 451 – krádeže prosté v bytech a rodinných

² TSK PČR – Takticko-statistická klasifikace Evidenčně statistického systému kriminality PČR v příloze A

domech, TSK 850/1 – ohrožení nebo poškození životního prostředí úmyslně/nedbalostně či TSK 870/1 – havárie a provoz, poruchy z nedbalosti/úmyslně. (Rumlová, 2016)

Strukturu a celkový počet zjištěných TČ spáchaných v Praze v letech 2008-2016 znázorňuje obrázek 8. Z grafického vyjádření zpracovaných dat je patrné, že majetková kriminalita má každoročně nejvyšší zastoupení. I když je její průběh klesající, v průměru tvoří asi 75 % z celkového počtu TČ. V případě majetkové kriminality tvoří největší část krádeže prosté, jako např. krádeže kapesní, odcizení dvoustopých motorových vozidel, krádeže věci z automobilů či krádeže věci v jiných objektech. Druhou část majetkových TČ tvoří krádeže vloupáním, nejčastěji do obchodů, bytů či jiných objektů. K majetkovým TČ lze dále zařadit podvod, zpronevěru, neoprávněné užívání cizí věci, zatajení věci, poškození cizí věci a ostatní majetkové TČ.

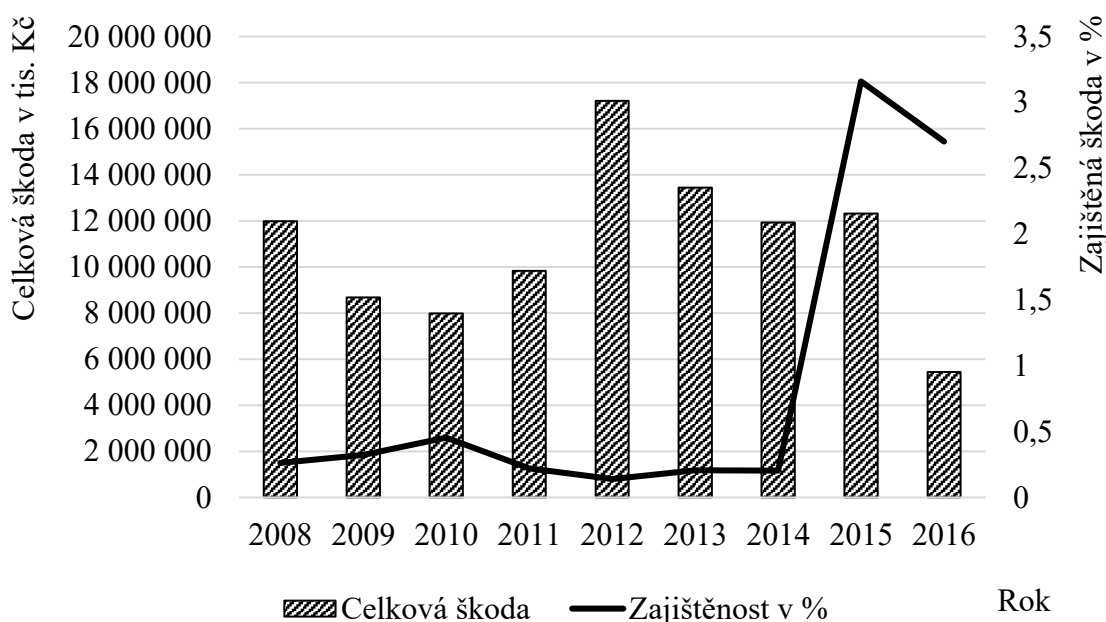
Obrázek 8: Struktura a počet TČ v Praze v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

Druhou příčku ve struktuře trestné činnosti zauímají TČ hospodářské, které v průměru dosahují asi 9,7 % ze všech TČ. Nejnižší zastoupení mají v celém sledovaném období TČ mravnostního charakteru, stejně jako v celorepublikových statistikách. Právě mravnostní TČ ale vykazují v hl. městě Praha nárůst o 92,7 %. Z původních 165 činů v roce 2008 vzrostl jejich počet na konci sledovaného období na hodnotu 318. Nejčastěji šlo o zvýšení počtu znásilněných či jinak pohlavně zneužívaných osob. Rovněž došlo i k nárůstu ostatních TČ, zejména v kategorii výtržnictví, sprejství či maření výkonu úředního rozhodnutí.

S vývojem kriminality neodmyslitelně souvisí i vývoj škod. Jedná se o data ze statistiky PČR, která zohledňují škodu celkovou, jež vznikla v důsledku spáchané trestné činnosti a škodu zajištěnou, jež se podařilo OČTR u pachatele TČ zajistit.

Vývoj celkových a zajištěných škod v hl. městě Praha v letech 2008-2016 znázorňuje obrázek 9. Ve sledovaném období lze pozorovat vývoj značně nerovnoměrný. Nejvyšší škoda z trestné činnosti byla v tomto regionu zaznamenána v roce 2012, kdy dosahovala částky 17,2 mld. Kč. Ve stejném roce byla však zjištěna nejnižší zajištěná škoda, která dosahovala pouhých 0,14 % z celkové škody. Z grafu je patrné, že schopnost OČTR zajistit škodu představuje značný problém. Nejvyšší zajištěná škoda byla v roce 2015, představovala však pouhých 3,16 % z celkové škody.

Obrázek 9: Vývoj celkových a zajištěných škod v Praze v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; PČR, 2018)

Mezi nejzávažnější TČ v oblasti celkové škody patří jednoznačně TČ majetkové a hospodářské. Škoda z majetkové kriminality dosahovala ve sledovaném období v průměru okolo 2,7 mil. Kč a zahrnovala především krádeže dvoustopých motorových vozidel, krádeže věcí z automobilů, krádeže vloupáním do ostatních objektů, krádeže v jiných objektech a v posledních letech i přibývající množství krádeží kapesních. Z hlediska hospodářské kriminality se celková škoda pohybovala v průměru okolo 7,9 mil. Kč. Z tohoto údaje je patrné, že hospodářské TČ vykazují nejvyšší míru škod. Jedná se zejména o TČ krácení daní, zpronevěry, podvodů, úvěrových podvodů či porušování povinností při správě cizího majetku.

Z hlediska pachatelů trestné činnosti v hl. městě Praze je největším problémem recidiva. V celém sledovaném období tvoří recidivisté téměř polovinu ze všech stíhaných a vyšetřovaných osob. Celkový vývoj této problematiky zachycuje tabulka 6.

Tabulka 6: Vývoj počtu stíhaných a vyšetřovaných osob v Praze v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Počet pachatelů	14 003	14 432	13 205	14 482	13 902	14 886	14 317	12 707	17 204
Z toho recidivistů	6 664	7 254	6 526	7 415	7 128	7 924	7 695	6 529	8 853

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2018)

Z tabulky 6 je patrné, že se v období let 2008-2014 počet pachatelů příliš neměnil, pohyboval okolo průměrné hodnoty 14 175. V roce 2015 však došlo k výraznému poklesu počtu pachatelů, konkrétně na 12 707. V následujícím roce naopak došlo k výraznému nárůstu tohoto ukazatele kriminality, celkový počet stíhaných a vyšetřovaných osob v Praze dosáhl hodnoty 17 204. V roce 2017 totiž došlo k výraznému nárůstu majetkové kriminality (zejména krádeží vloupáním do ostatních objektů, krádeží věcí z automobilů, krádeží v jiných objektech a podvodů), ostatních kriminálních činů (TČ výtržnictví, nedovolené výroby a distribuce psychotropních látek a jedů jiným osobám či maření výkonu úředního rozhodnutí) a hospodářské kriminality (zpronevěry, podvodů, neoprávněných opatření, padělání a pozměňování platebního prostředku či úvěrových podvodů). Ve všech těchto kategoriích bylo zaznamenáno výrazné zvýšení oproti hodnotám v oficiálních statistikách předešlých sledovaných období. Největší změnou od počátku měření však prošla skupina TČ nedovolené výroby a distribuce psychotropních látek a jedů jiným osobám. V této oblasti bylo v roce 2008 stíháno 216 pachatelů, avšak v roce 2016 jich OČTŘ stíhaly 1346. Jedná se tak o nárůst počtu pachatelů o 523 %. Zajímavé je, že v letech 2008-2015 nepřesáhl počet pachatelů hodnotu 400 (nejvíce bylo v tomto období stíháno pachatelů v roce 2014, konkrétně 392).

Z výše uvedených dat je zřejmé, že kriminalita v hlavním městě Praha je dlouhodobým problémem, který musí OČTŘ formou preventivních programů aktivně řešit. I když se od začátku sledovaného období podařilo počet spáchaných TČ snížit, klesl rovněž i počet pachatelů a celková škoda z trestné činnosti, je zapotřebí věnovat pozornost nebezpečí v podobě zvýšeného počtu kapesních krádeží či obchodu s omamnými a psychotropními látkami, kde se statistiky naopak zvýšily. Praha je městem metropolitním, s vysokou fluktuací zahraničních turistů, ale i lidí, kteří sem denně dojíždějí za prací. Jedná se o centrum obchodu, kultury, sídlo institucí státu či významných mezinárodních firem. I když je nezaměstnanost v Praze dlouhodobě velmi nízká, nejedná se o vyloučenou lokalitu, která by měla problém

s regionálním rozvojem, tak se zde vyskytuje například velký počet lidí bez doma, kteří ke kriminálním aktivitám často inklinují.

Koncepce prevence kriminality hl. města Prahy pro období let 2013-2016 obsahuje soubor nerepresivních opatření, které mají za cíl předcházet kriminálním aktivitám, snižovat jejich dopady a zvyšovat pocit bezpečí u občanů. Jedná se o aktivity vyvíjené aktéry státu, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, kteří se snaží ovlivňovat kriminogenní podmínky pro potenciální pachatele a jejich oběti. Preventivní program si klade dále za cíl posílení právního povědomí veřejnosti a zapojení města do řízení a organizace prevence kriminality. Jako objekty prevence kriminality pak chápe kriminogenní faktory, potenciální i skutečné pachatele a oběti TČ.

Program prevence kriminality hl. města Prahy rozlišuje ve své struktuře tři druhy a tři úrovně prevence. Sociální prevence ovlivňuje proces socializace a integrace do společnosti u osob, které jsou vystaveny nepříznivým společenským i ekonomickým podmínkám, z nichž plynou důvody k páčání trestné činnosti. Situační prevence se snaží o minimalizaci přítomnosti kriminogenních faktorů, jež kriminalitu podněcují. Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů je souhrnem strategie bezpečného chování s ohledem na kriminální situaci a psychickou odolnost ohrožených osob.

Primární prevence zahrnuje výchovné, vzdělávací a poradenské aktivity pro širokou veřejnost se zaměřením na děti a mládež. Sekundární prevence zkoumá rizikové jedince a skupiny osob, u nich lze předpovídat sklony ke kriminálním aktivitám. Jedná se zejména o osoby, které se v průběhu svého života ocitly v zařízeních specializované sociální péče, kde na ně působily sociálně patologické jevy. Terciární prevence cílí na resocializaci kriminálně narušených osob, zejména v oblasti pracovních příležitostí, sociálního a rodinného poradenství.

Systém prevence kriminality je rozdělen na dvě části, konkrétně na oblast hl. města Prahy a městské části Prahy. Cílovými skupinami programu jsou především děti a mládež, senioři a osoby se zdravotním a tělesným postižením, které mají omezenou schopnost se proti kriminálnímu jednání bránit. K hlavním prioritám koncepce patří snižování majetkové a násilné kriminality a eliminace sociálně patologických jevů. Právě v oblasti majetkových TČ převládají kapesní krádeže, jež jsou páčány často organizovanými skupinami pachatelů ze sociálně slabších vrstev, kteří cílí hlavně na turisty, cestující v MHD a na návštěvníky obchodních domů. Tohoto problému si všímají kromě

kriminalistů i občané, kteří v průzkumu k prevenci kriminality odpovídali, že jim nejvíce vadí právě výše zmíněná kriminalita v MHD, pouliční kriminalita a prodej drog, bezdomovectví, žebráctví a vandalismus.

Cílem programu prevence kriminality hl. města Prahy je zavádět opatření, která znesnadňují páchaní TČ, ať už se jedná o zvyšování počtu kamer městského kamerového systému, oplocení a osvětlení rizikových lokalit či vyšší zabezpečení parkovišť. Celkově chce kraj zvýšit povědomí veřejnosti o preventivní politice a o ochraně majetku, rovněž chce také zvýšit efektivitu spolupráce s rizikovými skupinami osob. (Praha.eu, 2018)

6 DIFERENCIACE KRIMINALITY NA ÚROVNI OKRESŮ ČR

Regionální diferenciaci kriminality na úrovni okresů ČR je provedena obdobně jako na úrovni krajské za pomoci výpočtu IK. Variabilita trestné činnosti na krajské úrovni ukazuje, že mezi kraje s nejvyšší mírou kriminality, tedy s nejvyšším IK, patří Praha (jejíž analýze je věnována samostatná kapitola), Ústecký, Moravskoslezský, Liberecký a Středočeský kraj. Naopak nejnižší zastoupení trestné činnosti vykazují kraje Královehradecký, Pardubický, Vysočina, Olomoucký a Zlínský.

Výzkumná otázka č. 1: Nacházejí se okresy s nejvyšší mírou IK v krajích, které se z hlediska tohoto ukazatele (vyjma hl. města Prahy) umístily na prvních třech místech?

Hypotéza H1: Okresy s nejvyšší mírou IK jsou ve většině případů situovány v krajích s nejvyšší mírou kriminality.

Pro přijetí hypotézy je nutné, aby alespoň 7 z 10 analyzovaných okresů s nejvyšší mírou IK náleželo Ústeckému, Moravskoslezskému a Libereckému kraji, neboť tyto regiony se z hlediska IK umístily na prvních třech místech a vykazovaly dlouhodobě vysokou míru kriminality.

Pro výpočet IK v okresech jsou analogicky stanoveny hodnoty vykazující střední stav obyvatel a následně jsou zpracována data týkající se počtu zjištěných TČ za celé sledované období. Z těchto dat jsou stanoveny hodnoty IK, které jsou zaznamenány do tabulky, jež obsahuje pořadí jednotlivých okresů dle výše IK, přičemž první místo, obdobně jako u krajské analýzy, zaujímá okres s nejvyšší mírou kriminality.

Variabilita trestné činnosti na úrovni okresů ČR je zkoumána z dostupných dat od PČR, konkrétně se jedná opět o období let 2008-2016. Z hlediska počtu zkoumaných okresů bylo nutné vyřešit adekvátní problém, který spočíval především ve změně policejních statistik. Jednalo se o změnu okresů Plzeň-sever a Plzeň-jih, které byly v průběhu sledovaného období (v roce 2013) sloučeny do jednoho celku s označením Plzeň-venkov. Rovněž se počet okresů snížil o Prahu a okresy Praha-východ a Praha-západ. Celkově je tak v práci řešeno 73 okresů ČR.

Tabulka 7 popisuje pořadí deseti okresů ČR, které ve sledovaném období vykazují nevyšší hodnoty IK. V okrese Ostrava-město byl naměřen nejvyšší IK v celém sledovaném období, jedná se tedy dlouhodobě o region s nejvyšší mírou kriminality v ČR.

Tabulka 7: Pořadí deseti okresů ČR s nejvyšším IK v letech 2008-2016

Pořadí	Okres	Pořadí	Okres
1.	Ostrava-město	6.	Teplice
2.	Brno-město	7.	Česká Lípa
3.	Ústí n/Labem	8.	Liberec
4.-5.	Chomutov	9.	Kolín
4.-5.	Most	10.	Karviná

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2018-a; PČR, 2017)

V tabulce 8 je opět uvedeno pořadí deseti okresů s nejvyšší mírou kriminality. Tentokrát je zde ale zahrnut vývoj IK za celé sledované období. Naměřené hodnoty IK dokazují klesající trend v oblasti trestné činnosti. Ve všech zde sledovaných okresech došlo od začátku roku 2008 k výraznému poklesu IK, řádově o 30-50 %.

Tabulka 8: Vývoj IK v okresech ČR s nejvyšší mírou kriminality v letech 2008-2016

Okres/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ostrava-město	535	572	555	551	510	539	464	384	345
Brno-město	471	432	426	408	408	412	364	330	299
Ústí n/Labem	433	390	409	410	382	394	363	301	269
Chomutov	468	429	391	422	351	397	331	248	225
Most	434	371	363	354	371	469	358	315	243
Teplice	475	411	395	397	324	417	319	268	240
Česká Lípa	449	426	387	390	338	370	293	290	238
Liberec	341	332	312	331	332	360	322	293	240
Kolín	353	360	404	383	328	368	301	208	176
Karviná	326	324	298	371	349	347	313	249	210

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2018-a; PČR, 2017)

Aby zde však nebylo vymezováno jen negativních statistik, je dobré zmínit i okresy ČR, které naopak z dlouhodobého hlediska vykazují kriminalitu nízkou. Vývoj IK v těchto okresech zachycuje tabulka 9.

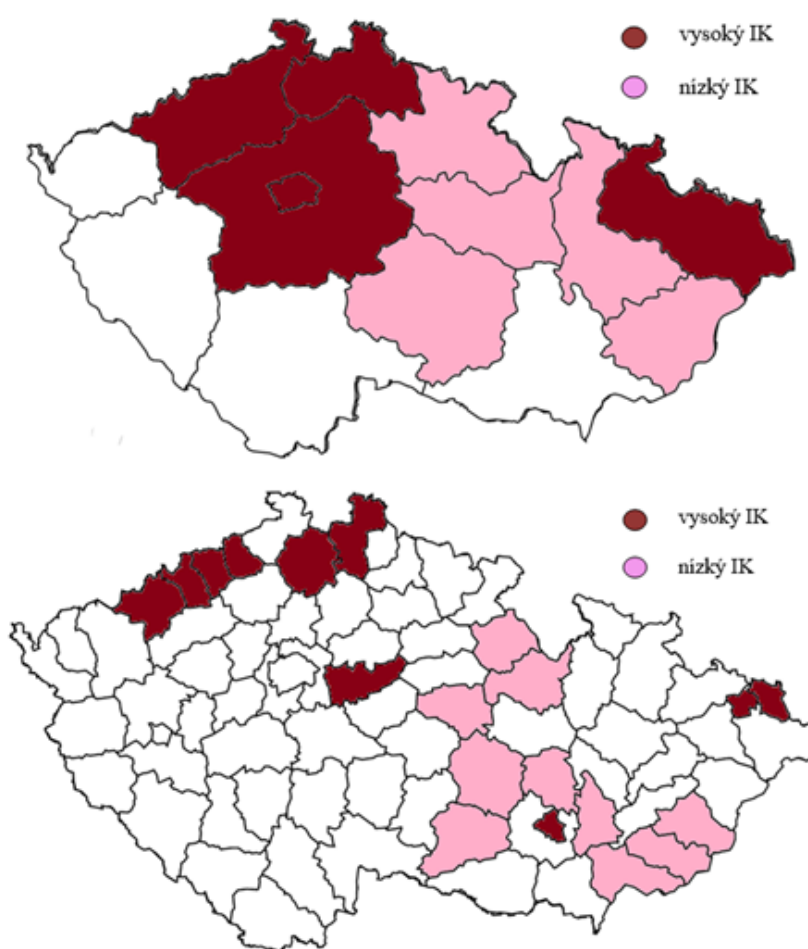
Tabulka 9: Vývoj IK v okresech s nejnižší mírou kriminality v období let 2008-2016

Okres/rok	2 008	2 009	2 010	2 011	2 012	2 013	2 014	2 015	2 016
Žďár nad Sázavou	147	155	141	150	150	146	130	106	87
Hodonín	141	145	137	150	143	147	146	114	120
Třebíč	150	148	137	143	144	151	137	128	107
Uherské Hradiště	160	163	150	139	138	140	139	125	112
Vyškov	159	147	148	166	164	139	138	123	99
Ústí nad orlicí	166	158	156	157	149	149	135	103	98
Rychnov nad Kněžnou	179	166	157	149	146	143	140	122	111
Blansko	179	166	155	153	137	146	146	127	107
Chrudim	173	164	159	156	153	156	139	113	103
Zlín	173	166	153	152	144	153	152	134	120

Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2018-a; PČR, 2017)

Nejbezpečnějším okresem je z hlediska pořadí IK jednoznačně okres Žďár nad Sázavou, který se nachází v kraji Vysočina, jež je obecně považován za velmi bezpečný z hlediska kriminality. V roce 2016 v něm hodnota IK dosahovala pouhých 87, což je doposud nejméně ze všech okresů za celé sledované období. Na desátém místě se z hlediska kriminality umístil okres Zlín. I ve zde uvedených okresech lze pozorovat značný pokles IK od začátku měření.

Pro vizuální porovnání výsledků měření IK na krajské a okresní úrovni lze využít obrázek 10. Na tomto obrázku jsou zobrazeny mapy ČR, nejprve pro krajskou a poté pro okresní úroveň, na kterých jsou dle zjištěných dat zvýrazněny kraje a okresy s dlouhodobě nejvyšším a nejnižším IK.

Obrázek 10: Mapa krajů a okresů ČR znázorňující IK

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2018-a; Slepé mapy, 2018; PČR, 2017)

I z vizuálního pohledu tak lze říci, že zde zastoupené okresy s nejvyšší mírou IK náleží krajům s nejvyšším IK. Obdobně je to u okresů a krajů s nejnižší hodnotou IK.

Zde je možné nalézt odpověď na první výzkumnou otázku, zdali se okresy s nejvyšší mírou IK nacházejí v krajích, které se z hlediska tohoto ukazatele (vyjma Prahy, která byla

analyzována v samostatné kapitole) umístily na prvních třech místech. K dané otázce byla formulována hypotéza H1 týkající se rozmístění okresů s nejvyšší mírou IK v krajích s nejvyšší mírou kriminality.

Pro přijetí hypotézy bylo stanoveno, že alespoň 7 z 10 analyzovaných okresů s nejvyšší mírou IK bude náležet Ústeckému, Moravskoslezskému a Libereckému kraji, neboť tyto regiony se z hlediska IK umístily na prvních třech místech a vykazovaly dlouhodobě vysokou míru kriminality. Hypotéza H1 byla v práci potvrzena, neboť výskyt okresů s nejvyšší mírou IK byl v krajích se stejným ukazatelem kriminality potvrzen z 80 %. Jednalo se tedy o osm z deseti analyzovaných okresů, konkrétně okres Ústí nad Labem, Chomutov, Most, Teplice (z Ústeckého kraje), Česká Lípa, Liberec (z Libereckého kraje), Ostrava-město a Karviná (z Moravskoslezského kraje).

Mezi faktory, které mohou ovlivňovat rozdělení kriminality, jež plyne z obrázku 10, lze zařadit například počet sociálně vyloučených lokalit v daném regionu, počet nezaměstnaných osob, výši příspěvku na bydlení (vyplacených dávek v hmotné nouzi), kriminalitu nezletilých osob či přítomnost sociálně slabších a nepřízpůsobivých osob. Tyto faktory lze souhrnně označit za kriminogenní.

Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných regionech s nejvyšší mírou IK zachycuje tabulka 10. Podíl nezaměstnaných osob představuje poměr mezi počtem dosažitelných uchazečů o zaměstnání v produktivním věku 15-64 let a obyvatelstvem ve stejném věku (v tabulce 10 vyjádřeno v %).

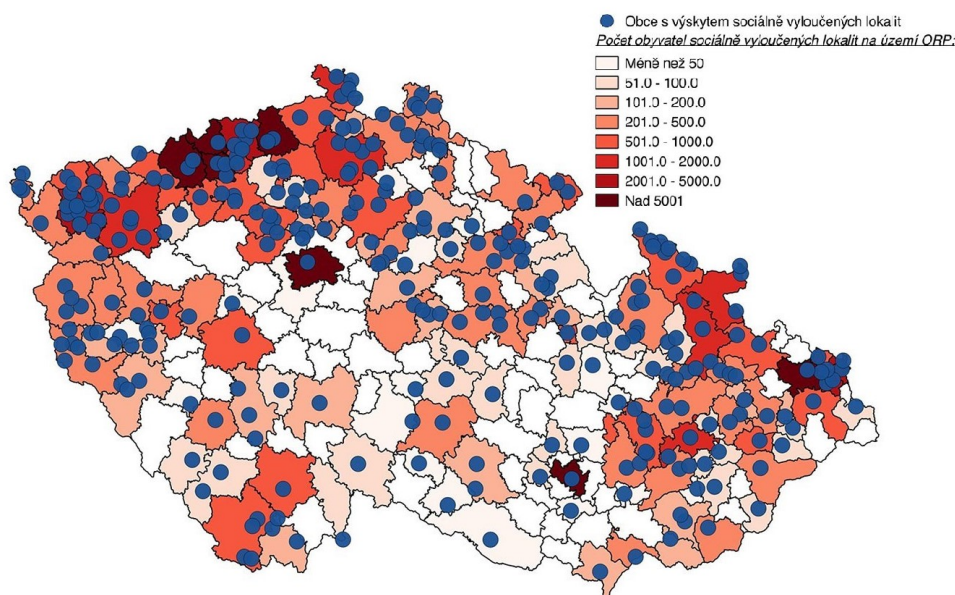
Tabulka 10: Vývoj nezaměstnanosti v okresech s nejvyšším IK v letech 2008-2016

Region/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ostrava	6,0	8,4	8,8	8,5	9,7	11,6	11,0	10,1	8,9
Brno-město	4,6	6,9	7,5	6,9	7,6	8,7	8,8	7,6	6,7
Ústí nad Labem	7,0	9,5	10,5	10,7	11,3	12,7	12,5	10,4	8,6
Chomutov	6,7	9,8	9,9	9,9	10,8	11,9	11,0	9,4	8,2
Most	9,4	11,6	11,7	11,5	12,3	13,5	12,8	11,1	10,1
Teplice	6,7	9,3	9,7	9,1	9,8	10,2	9,0	7,4	6,4
Česká Lípa	5,4	9,5	9,0	8,5	8,8	9,1	7,8	5,7	4,2
Liberec	5,0	7,9	8,0	7,1	7,6	8,5	8,1	7,1	5,7
Kolín	4,7	7,0	8,3	7,7	8,3	9,4	8,3	7,3	5,8
Karviná	8,1	10,5	10,6	9,9	10,8	12,5	12,0	11,0	10,3
Celkem ČR	4,5	7,1	7,4	6,8	7,4	8,2	7,5	6,2	5,2

Zdroj: vlastní zpracování podle (Integrovaný portál MPSV, 2018)

Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob za celé sledované období vykazují okresy Ústeckého kraje, konkrétně Most, Chomutov, Ústí nad Labem a Teplice. Dále se jedná o okresy Moravskoslezského kraje, Karvinou a Ostravu. Zbývající okresy se z hlediska počtu nezaměstnaných pohybují kolem republikového průměru, který je v tabulce 10 pro porovnání rovněž zahrnut. Nejlépe ze sledovaných se umístily okresy Kolín a Brno-město.

S problematikou nezaměstnanosti často souvisí i sociální problematika daných regionů, jedná se konkrétně o přítomnost vyloučených lokalit, kde se zdržují sociálně slabší skupiny obyvatel, které jsou často závislé na podpoře od státu, jež tvoří jejich jediný příjem. Problematiku sociálně vyloučených lokalit v obcích s rozšířenou působností (dále jen ORP) ČR zachycuje obrázek 11. Na rozdíl od obrázku 4, který popisuje problematiku sociální exkluze v krajích, je zde přímo vidět, kterých ORP se problém sociálně vyloučených lokalit týká nejvíce.

Obrázek 11: Mapa sociálně vyloučených lokalit v ORP ČR

Zdroj: upraveno podle (Evropský sociální fond, 2017-b)

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.1 Společensko-ekonomická bezpečnost, počet sociálně vyloučených lokalit se od roku 2006 do roku 2014 téměř zdvojnásobil. Největší výskyt těchto lokalit lze pozorovat v krajích Ústeckém, Moravskoslezském či Středočeském.

Mezi ohrožené příjmovou chudobou a sociálním vyloučením lze podle Eurostatu v ČR zařadit 14 % populace ČR, z čehož je 15,6 % žen a 12,3 % mužů. Z hlediska věkové struktury je nejvíce zastoupená část populace v produktivním věku, druhou nejpočetnější skupinu tvoří osoby mladší 18ti let, konkrétně 18,5 %. Poslední skupinu tvoří lidé starší 65ti let, jež

představují asi 10,9 %. Složení domácností, které žijí v sociálně vyloučených lokalitách je různé. Eurostat uvádí, že 15 % tvoří rodiny s dětmi a 13 % domácností děti nezahrnuje. Alarmující je však statistika počtu nezaměstnaných, která uvádí, že až 57 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit starší 18ti let je bez práce a zaměstnaní zde představují skupinu tvořící pouhých 6,3 %. Průměrné procentuální zastoupení sociálně vyloučených lokalit v zemích EU je 23,7 %. Česká republika se z hlediska tohoto ukazatele nachází na předposledním místě, lépe už je na tom pouze Island. Nejhůře si stojí Bulharsko, které vede v čele s 41,3 %. Výše zmíněné údaje o problematice chudoby a sociálního vyloučení jsou z roku 2015. (ČSÚ, 2018-b)

Podíl nezaměstnaných osob a výskyt sociálně vyloučených lokalit v daných oblastech podmiňuje i větší míru využívání státních příspěvků na bydlení a sociálních dávek. Vývoj vyplacených dávek v hmotné nouzi na jednoho obyvatele za jednotlivé kraje ČR, konkrétně příspěvku na bydlení za období let 2010-2016 znázorňuje tabulka 11.

Tabulka 11: Vývoj příspěvku na bydlení na 1 obyvatele krajů ČR v letech 2010-2016 v Kč

Kraj/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Hl. m. Praha	110,9	445,5	591,8	140,3	165,8	181,2	195,4
Středočeský	215,2	202,9	251,0	208,7	237,4	225,6	218,1
Jihočeský	270,6	320,1	383,6	184,8	218,9	215,9	202,5
Plzeňský	219,2	231,6	282,3	205,8	218,9	188,9	149,7
Karlovarský	447,2	632,2	761,0	355,5	420,2	406,6	363,1
Ústecký	529,0	794,0	986,7	513,9	599,3	554,6	505,2
Liberecký	361,0	526,7	657,4	287,8	326,0	313,1	288,7
Královéhradecký	282,7	338,0	414,0	170,9	216,7	206,9	169,5
Pardubický	291,2	317,7	390,1	116,6	131,7	126,2	116,1
Vysočina	262,1	262,2	313,7	134,6	154,6	129,5	105,1
Jihomoravský	286,3	448,6	539,7	193,8	211,4	211,7	210,5
Olomoucký	338,6	422,6	519,7	395,9	457,8	427,7	370,7
Zlínský	261,6	315,1	371,2	191,3	205,5	181,6	159,9
Moravskoslezský	423,5	758,3	938,5	538,7	635,5	639,8	604,3

Zdroj: vlastní zpracování podle (ČSÚ, 2017; ČSÚ, 2018-c)

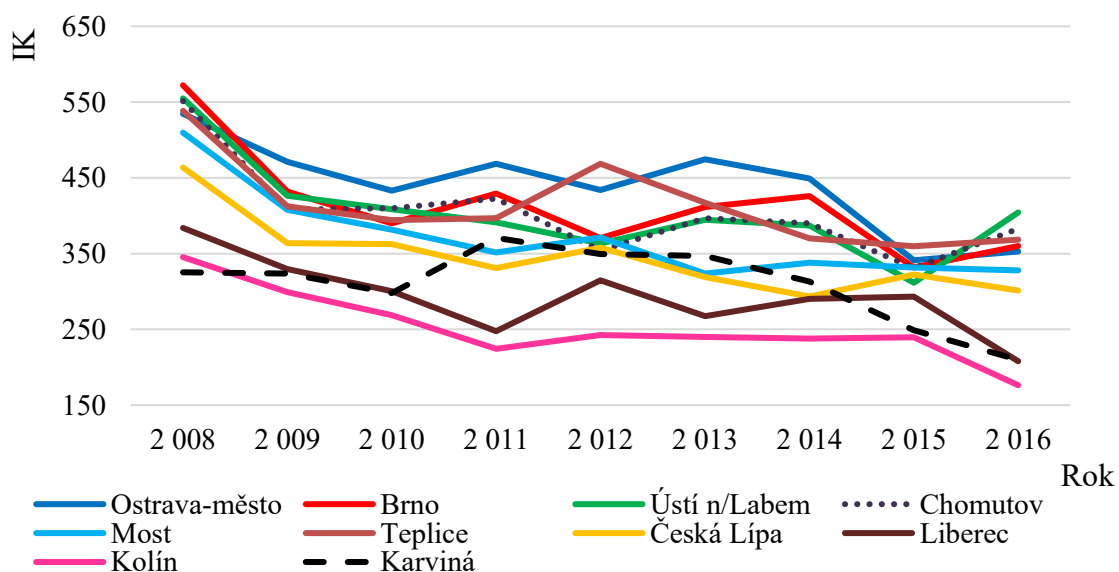
Z tabulky 11 je patrné, že mezi největší příjemce příspěvku na bydlení za celé sledované období patří kraje Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský a Olomoucký. Naopak v Plzeňském kraji, na Vysočině a v hl. městě Praze (vyjma let 2011 a 2012) bylo vyplaceno těchto dávek nejméně. I zde lze pozorovat provázanost vybraných regionů na úrovni krajů a okresů, vzhledem ke stavu nezaměstnanosti, kriminality a sociální sféry, kdy jeden negativní jev často podmiňuje výskyt ostatních. Příspěvek na bydlení představuje jednu ze tří dávek v hmotné nouzi (dále sem patří příspěvek na živobytí a mimořádná okamžitá pomoc).

Jedná se o dávku, která je žadateli, jenž splňuje podmínku pro vyplacení příspěvku na živobytí, poskytnuta ze systému státní sociální podpory při nedostatku příjmu pro uhrazení celkových nákladů spojených s bydlením. Výše tohoto příspěvku je stanovena tak, aby po zaplacení prokazatelných nákladů spojených s bydlením, zůstala žadateli částka pokrývající potřeby živobytí. (MPSV, 2018)

6.1 Kriminalita ve vybraných okresech

U vybraných okresů s nejvyšší mírou kriminality je v této části práce detailně popsána struktura a vývoj trestné činnosti, v návaznosti na zhodnocení situace v regionu podle výše zkoumaných kriminogenních faktorů, které vždy nemusí být přítomny, a tudíž nemusí kriminalitu podněcovat. Dále je popsán vývoj počtu a struktury pachatelů se zaměřením na nezletilé a mladistvé osoby, celkový vývoj škod a jejich zajištěnost a koncepce prevence kriminality, které mají za úkol kriminalitě předcházet a trestnou činnost snižovat.

Vybrané okresy s nejvyšším IK, jež znázorňuje tabulka 8, budou v práci zpracovány podle příslušnosti k jednotlivým krajům ČR. Jedná se o okresy Ostrava-město a Karviná z Moravskoslezského kraje, okresy Česká Lípa a Liberec z Libereckého kraje, okresy Most, Chomutov, Ústí nad Labem a Teplice z Ústeckého kraje a jednotlivě poté okres Kolín ze Středočeského kraje a okres Brno-město z kraje Jihomoravského. Grafické vyjádření hodnot z tabulky 8 zachycuje obrázek 12. Zde je patrné, že vývoj IK v jednotlivých okresech není rovnoměrný, celkově má však klesající tendenci.

Obrázek 12: Vývoj IK v okresech ČR s nejvyšší kriminalitou v letech 2008-2016

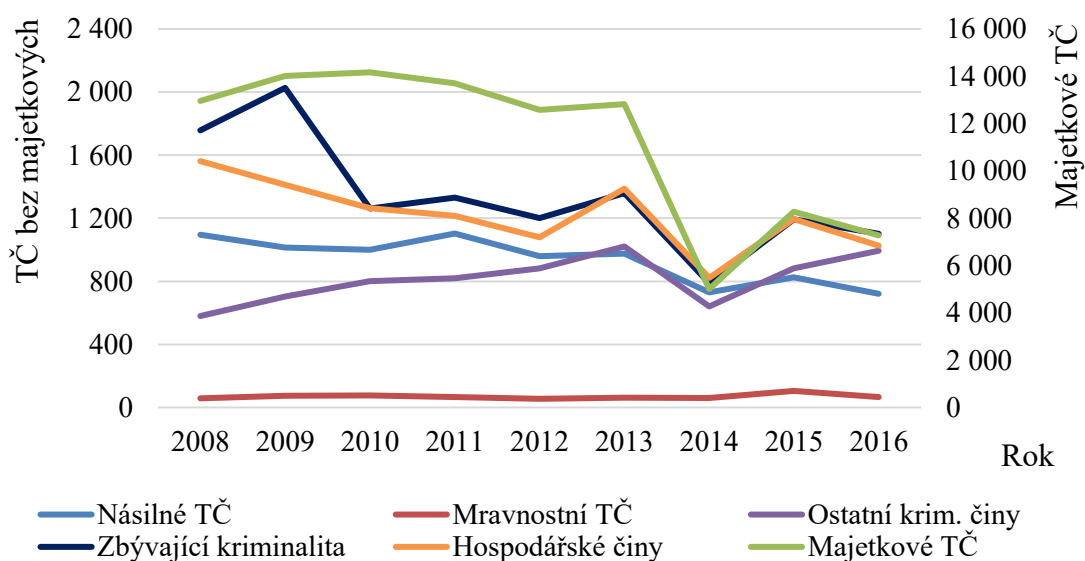
Zdroj: vlastní zpracování dle (ČSÚ, 2018-a; PČR, 2017)

Okres Ostrava-město

V okrese Ostrava-město byl naměřen dlouhodobě nejvyšší IK. Tento fakt může být spojen právě s výše zkoumanými kriminogenními faktory, vyšší mírou nezaměstnanosti a uplatnitelnosti nezaměstnaných na trhu práce, přítomností velkého počtu sociálně vyloučených lokalit a celkovou výší vyplacených příspěvků na bydlení. Všechny tyto nežádoucí faktory lze zaznamenat i v okrese Karviná, který se se svým IK umístil na 10. místě.

Vývoj struktury a počtu zjištěných TČ v okrese Ostrava-město v letech 2008-2016 zachycuje obrázek 13. Jedná se o členění TČ dle skupin TSK. Z naměřených hodnot je patrné, že vývoj TČ v tomto regionu je značně nerovnoměrný. Nejvyšší zastoupení představují majetkové TČ, které od začátku sledovaného období klesly téměř o polovinu. Tento trend je však celorepublikový. Nejvíce jsou zde zastoupeny TČ krádeží vloupáním do ostatních objektů, do bytů a krádeže kapesní.

Obrázek 13: Struktura a počet TČ v okrese Ostrava v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Z hlediska zbývající kriminality, která je druhou nejpočetnější, nejvíce dominují TČ opilství, zanedbání povinné výživy a ostatní trestná činnost. Třetí nejpočetnější skupinu tvoří hospodářské TČ jako neoprávněné držení platební karty, podvod a úvěrový podvod.

Zajímavá je statistika z hlediska roku 2014, kdy došlo k prudkému poklesu počtu TČ ve všech kategoriích TSK. Nejvyšší pokles byl zaznamenán právě v oblasti majetkových TČ, kdy došlo k jejich prudkému snížení ze 12 825 na hodnotu 5 010. Vysoký pokles zaznamenaly v tomto roce i TČ hospodářské a zbývající kriminalita.

Vývoj celkové zajištěné škody z trestné činnosti, jež znázorňuje tabulka 12, kopíruje vývoj počtu TČ ve sledovaném období. Nejvyšší celková škoda byla zjištěna v roce 2009 a dosahovala výše 2 369,5 mil. Kč, naopak nejnižší škodu vykazoval rok 2014, konkrétně 204,7 mil. Kč. Zajištěnost škod je opět velmi nízká. Za celé sledované období se OČTŘ nepodařilo zajistit více než 1,05 % z celkové škody.

Tabulka 12: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Ostrava-město v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	641,7	2 369,5	1 271,2	802,2	780,6	929,8	204,7	649,3	599,6
Zajištěná škoda	6,4	2,1	5,6	8,4	3,3	4,5	1,0	2,2	2,6
Zajištěnost v %	1,00	0,09	0,44	1,05	0,42	0,48	0,49	0,34	0,43

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

S vývojem trestné činnosti a vývojem škod souvisí i struktura a počet pachatelů trestné činnosti. Tabulka 13 zobrazuje data ze statistik PČR, konkrétně se jedná o vývoj počtu pachatelů s ohledem na kriminalitu nezletilých a mladistvých osob.

Tabulka 13: Struktura a počet pachatelů v okrese Ostrava-město za období let 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 l.)	191	148	129	71	65	46	77	67	54
Mladiství (15-17 l.)	311	316	308	224	220	198	165	172	169
Pachatelé celkem	5 070	5 207	4 375	4 361	4 663	5 321	3 471	4 569	4 452

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

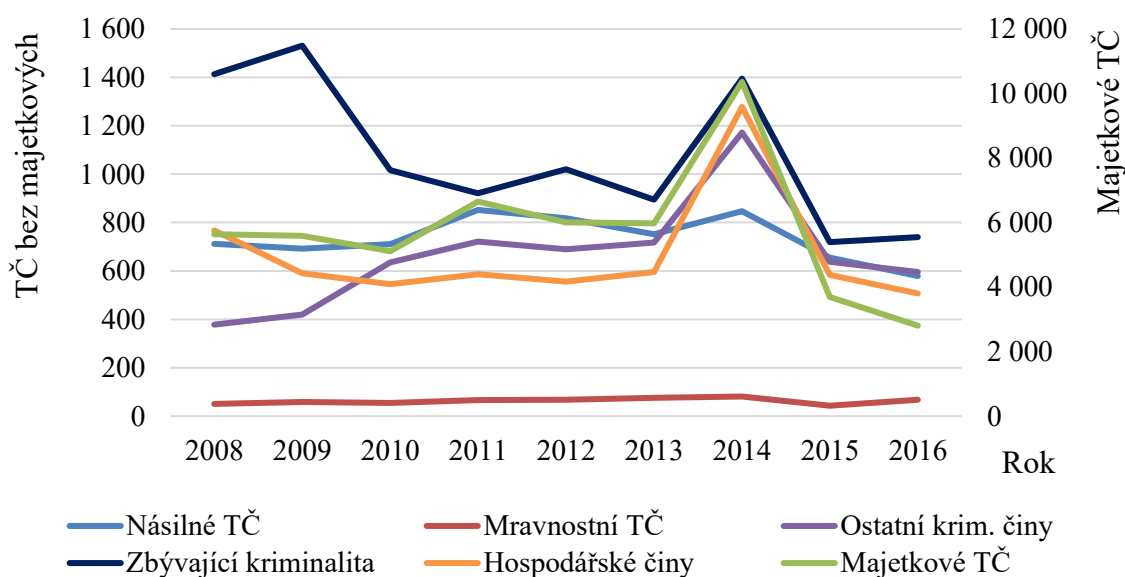
Celkový počet pachatelů má klesající tendenci, s výjimkou let 2013 a 2014, kdy po vysokém nárůstu TČ došlo k prudkému poklesu kriminality, jež se odráží i v počtu pachatelů. Z hlediska počtu stíhaných a vyšetřovaných osob v kategorii nezletilí (1-14 let) a mladiství (15-17 let) je jasně patrné, že vyšší míru kriminality páchají starší z obou zmíněných. V obou kategoriích se jedná především o TČ majetkové (krádeže vloupáním do ostatních objektů a krádeže v jiných objektech), o TČ násilné (loupeže, úmyslné ublížení na zdraví či vydírání) a v neposlední řadě o ostatní kriminální aktivity (sprejerství, maření výkonu úředního rozhodnutí). Nutno podotknout, že však dochází ke snižování počtu pachatelů ve všech věkových kategoriích a kriminalita mládeže v tomto okrese nepředstavuje závažný problém.

Okres Karviná

Okres Karviná patří stejně jako okres Ostrava-město do Moravskoslezského kraje, kde se negativně odráží přítomnost již zmiňovaných sociálně patologických jevů. Vývoj trestné činnosti páchané v okrese Karviná v letech 2008-2016 zachycuje obrázek 14.

Z hlediska kriminality je v okrese Karviná nejvíce zastoupena opět majetková trestná činnost, zbývající kriminalita obsadila druhou příčku. Stejně jako v okrese Ostrava-město, i zde má kriminalita nerovnoměrnou tendenci vývoje. Zatímco všechny kategorie TČ od roku 2008 mírně vzrůstaly, tak zbývající TČ ubývaly. Zlom nastal v roce 2014, kdy většina skupin TČ dosáhla svého maxima, v následujících letech se pak hodnoty zjištěných TČ už jen snižovaly.

Zbývající trestnou činnost tvoří v tomto okrese zejména TČ zanedbání povinné výživy, opilství, silniční nedbalostní dopravní nehody a ostatní trestná činnost. Největší pokles byl zaznamenán u ostatní trestné činnosti, která v roce 2008 vykazovala 552 činů a na konci sledovaného období jen 48. Majetkové TČ zahrnují nejvíce krádeže vloupáním do ostatních objektů, bytů, obchodů, dále kapesní krádež, krádeže věcí z automobilů či poškozování cizí věci. I zde došlo k výraznému poklesu počtu zjištěných TČ, nejvíce u počtu krádeží věcí z automobilu, kterých bylo na konci roku 2008 zaznamenáno 1020 a v roce 2016 tomu bylo přesně o 630 méně.

Obrázek 14: Struktura a počet TČ v okrese Karviná v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj celkové a zajištěné škody v okrese Karviná znázorňuje za vybrané období tabulka 14. Nejvyšší celková škoda činila 946,7 mil. Kč a byla zjištěna v roce 2014. Jedná se o rok s nejvyšším počtem TČ, je tedy logické, že celková škoda je v tomto roce nejvyšší. Naopak nejnižší zjištěná škoda byla v roce 2015, kdy byl zaznamenán výrazný pokles TČ. Celková zajištěnost škod je velmi obdobná jako v okrese Ostrava-město, tentokrát se OČTŘ nepodařilo zajistit částku větší než 1,1 % z celkové škody.

Tabulka 14: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Karviná z let 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	270,2	448,5	340,2	302	264,7	603,9	946,7	145,2	565,3
Zajištěná škoda	1,2	0,6	0,7	1,2	0,7	6,4	3,6	0,8	1,7
Zajištěnost v %	0,44	0,13	0,21	0,40	0,26	1,06	0,38	0,55	0,30

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj počtu pachatelů trestné činnosti v okrese Karviná za období let 2008-2016 zachycuje tabulka 15. Z celkového počtu pachatelů je zde rovněž vymezena kategorie nezletilých (1-14 let) a mladistvých (15-17 let). Stejně jako v okrese Ostrava-město počet pachatelů v nezletilém věku klesá, zde konkrétně počet nezletilých klesl od počátku měření zhruba o jednu třetinu a počet mladistvých asi o jednu čtvrtinu pachatelů. Kriminalita mládeže tak v posledních letech nepředstavuje větší hrozbu. Mladiství i nezletilí páchají nejčastěji TČ krádeže vloupáním, kapesní krádeže či loupeže.

Tabulka 15: Struktura a počet pachatelů v okrese Karviná v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	93	102	83	39	30	46	37	36	33
Mladiství (15-17 let)	312	241	236	147	112	124	97	86	80
Pachatelé celkem	3 649	3 876	3 336	3 484	3 526	3 518	5 150	3 006	3 039

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje pro období let 2012-2016 poukazuje na problematiku negativních sociálních jevů v regionu a potvrzuje zjištěné předpoklady, že spolu s kriminalitou značně souvisí nezaměstnanost, počet obyvatel závislých na sociálních dávkách, počet obyvatel žijících v sociální exkluzi či počet drogově závislých. Kraj se snaží eliminovat tyto jevy ve všech svých okresech za pomoci nerepresivních opatření, které mají za cíl snížení motivů a příležitostí k páčání trestné činnosti.

Mezi kriminalitou ohrožené osoby řadí především delikventní děti a mládež, osoby, které opouští zařízení ústavní či ochranné výchovy, osoby dříve trestně stíhané (s předpokladem recidivy) či lidi bez domova. Sociální prevence kriminality obsahuje celou řadu programů a center pomoci, kam se právě ohrožení kriminalitou mohou obrátit. Jedná se například o centra ranné péče, azylové domy, nízkoprahová denní centra či terénní programy.

Dle informací z Koncepce Moravskoslezského kraje připadalo k 31. 12. 2011 na jedno volné pracovní místo 18 uchazečů, což potvrzuje vysoký podíl nezaměstnaných a práce schopných osob a nedostatek pracovních pozic. S tímto faktem souvisí i závislost velké části populace na sociálních dávkách. Z hlediska sociálně vyloučených lokalit je jejich největší

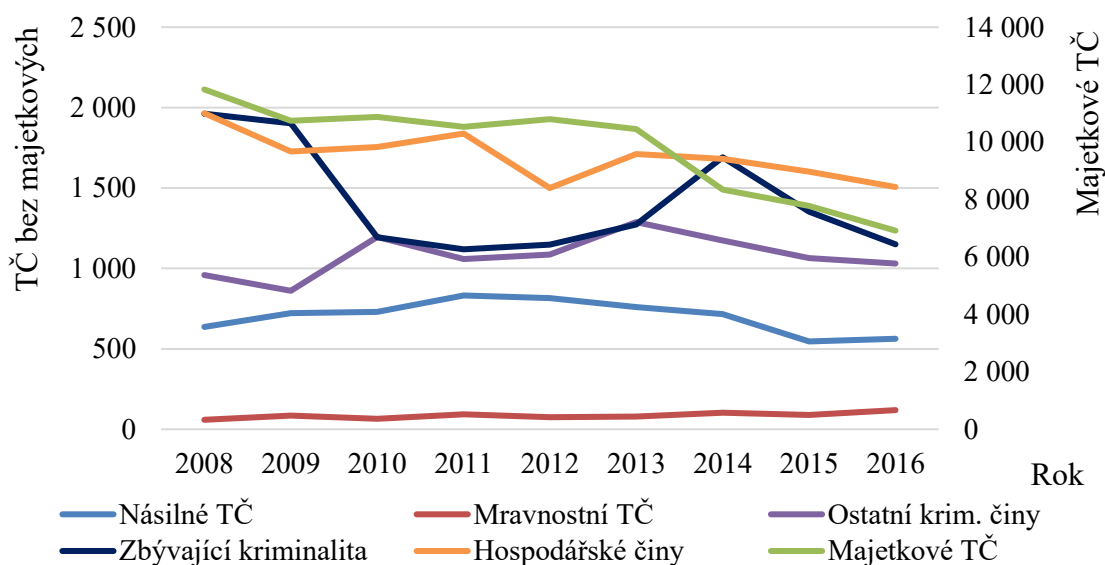
počet zaznamenán právě v okrese Ostrava-město a druhé místo obsadil okres Karviná. V těchto lokalitách žijí převážně romské komunity, které sčítají odhadem 10 tis. obyvatel.

Problematika drogově závislých se stává v kraji čím dál více aktuálnějším tématem. Do roku 2011 PČR zajistila na 21 výroben pervitinu. Pervitin se vyrábí z volně dostupných léků, jejichž množství je však při prodeji v ČR omezeno. Tento problém však překupníci a výrobci drog řeší na polském trhu, kde jsou léky volně dostupné v neomezeném množství. Právě přítomnost polských hranic vychází jako další z negativních aspektů podporující vysokou kriminalitu. (Moravskoslezský kraj, 2018)

Okres Brno-město

Na třetím místě se z hlediska velikosti IK umístil okres Brno-město, který se nachází v Jihomoravském kraji. Za celé sledované období vykazuje tento okres vysoký počet TČ. Nachází se zde velký počet sociálně vyloučených lokalit, ve kterých obyvatelé pobírají sociální dávky. Pozitivním faktorem je nízká nezaměstnanost, která je dána především charakterem daného regionu, v němž se nachází krajské město (druhé největší město v ČR), které představuje sídlo obchodu, služeb, významných institucí státu, turismu i sekundární výroby, jež zajišťují dostatek pracovních míst na trhu práce. Nezaměstnanost v okrese je tak srovnatelná s celorepublikovým průměrem.

Vývoj počtu a struktury TČ v okrese Brno-město znázorňuje obrázek 15. Vývoj kriminality lze opět charakterizovat za značně nerovnoměrný.

Obrázek 15: Struktura a počet TČ v okrese Brno-město za období let 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Mravnostní TČ a násilné TČ se během sledovaného období let 2008-2016 pohybovaly okolo svého průměru, v ostatních kategoriích trestné činnosti tomu bylo naopak. Největší zastoupení TČ má tradičně majetková kriminalita, naopak největší propad v počtu TČ lze zaznamenat v kategorii zbývající kriminality.

Z hlediska majetkové kriminality převažují TČ krádeží vloupáním do ostatních objektů, krádeží věcí z automobilů, krádeže v jiných objektech či poškozování cizí věci. Největší pokles lze sledovat u krádeží věcí z automobilů a v jiných objektech, kde se počet zjištěných TČ za sledované období snížil zhruba o polovinu. V hospodářské kriminalitě počet TČ pozvolna klesá, nejvíce jsou zde zastoupeny úvěrové podvody, podvody, zpronevěra či neoprávněné držení platební karty. K výraznému poklesu došlo za sledované období u TČ podvodu a zpronevěry, v obou případech se jednalo zhruba o poloviční pokles. Ve vývoji zbývající kriminality lze zaznamenat asi největších změn. V prvních dvou letech měření dosahovala kriminalita necelých 2000 TČ, pak přišel prudký pokles, který se nejvíce projevil u TČ opilství a u ostatní trestné činnosti. V roce 2009 bylo zaznamenáno 722 ostatních TČ a 534 činů opilství, v roce 2011 pouze 92 ostatních TČ a 267 činů opilství.

Vývoj celkových a zajištěných škod z trestné činnosti popisuje tabulka 16. Nejvyšší celková škoda byla naměřena v roce 2008, kdy dosahovala částky 2 261,6 mil. Kč. V tomto roce byla také největší úspěšnost OČTŘ v zajišťování škod, celkově byla zajištěna částka ve výši 5,29 % z celkové škody. V následujících letech však zajištěnost škod prudce klesla, do konce roku 2016 se nedostala nad hranici 1 %. Vývoj celkové škody byl ve zbývajících letech nerovnoměrný, nejnižší celková škoda byla zjištěna v roce 2009 a činila 1 329,8 mil. Kč. Největší škody byly zjištěny u TČ krácení daně a u úvěrového podvodu.

Tabulka 16: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Brno-město za období let 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	2 261,6	1 329,8	1 629,8	1 297,9	1 308,7	1 495,7	1 829,2	1 629,8	1 658,2
Zajištěná škoda	119,7	5,50	7,3	5,2	3,6	2,1	1,2	12,2	5,1
Zajištěnost v %	5,29	0,41	0,45	0,40	0,28	0,14	0,07	0,75	0,31

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Strukturu a počet pachatelů TČ v okrese Brno-město s ohledem na zastoupení pachatelů mladších 18ti let zobrazuje tabulka 17. Z dostupných údajů je patrné, že celkový počet pachatelů se od roku 2008 výrazně snížil, ke snížení došlo i v kategoriích dětí a mládeže.

Tabulka 17: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Brno-město v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	108	50	62	76	65	61	46	43	40
Mladiství (15-17 let)	236	248	210	173	174	138	136	110	101
Pachatelé celkem	5 455	5 240	4 603	4 415	4 612	4 756	4 821	4 214	4 295

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Od roku 2008 došlo ke snížení počtu stíhaných nezletilých osob zhruba o 63 %. V kategorii mladistvých se jednalo o pokles, který činil 57 %. Kriminalita dětí a mládeže tak v okrese Brno-město nepředstavuje závažný problém.

Prevence kriminality je podle Ministerstva vnitra ČR (dále jen MV ČR) označována jako souhrn prvků nerepresivních opatření, která jsou vyvíjena ze strany státních, veřejnoprávních i soukromoprávních subjektů. Cílem opatření těchto subjektů je především snižování rozsahu a závažnosti kriminality. Opatření jsou tedy cílena na omezování působnosti kriminogenních faktorů v regionu.

Koncepce prevence kriminality v Jihomoravském kraji na období 2013-2016 zohledňuje tři kritéria rizikovosti regionu. Jedná se o IK, index nezaměstnanosti a index sociálních dávek, vše přepočteno na 10tis. obyvatel. Každý region je pak hodnocen na základě průměru ze součtu těchto indexů. Z hlediska Jihomoravského kraje se podle výše zmíněných kritérií umístil na prvním místě okres Brno-město. Tento fakt podmiňuje celé řada faktorů, jež jsou rovněž zmíněny na začátku analýzy situace v tomto okrese.

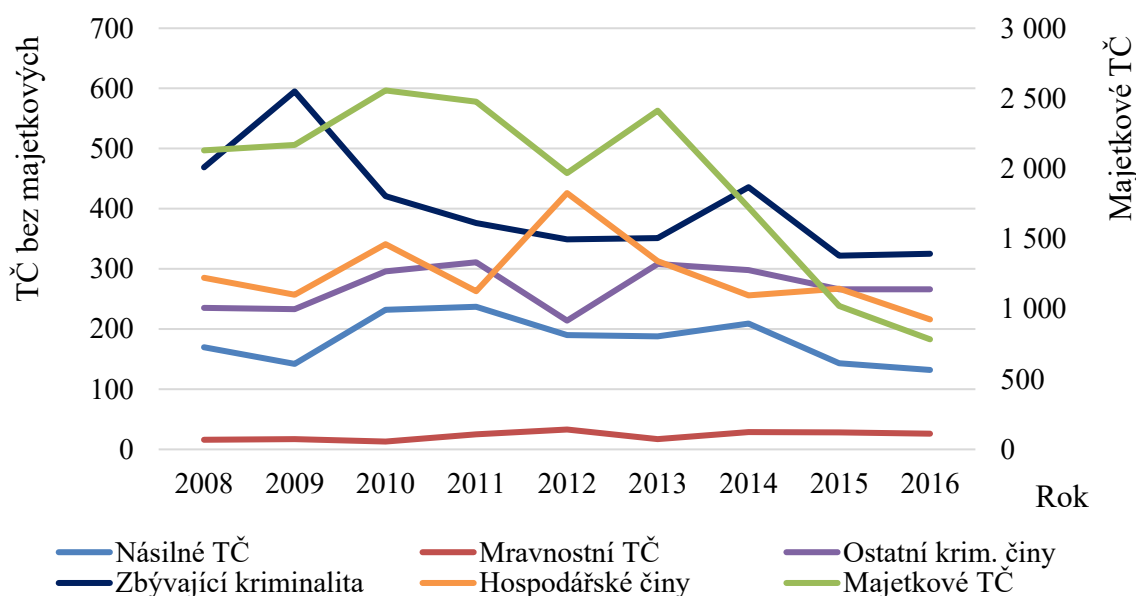
Mezi rizikové skupiny obyvatel (potenciálních pachatelů a obětí) lze v tomto okrese zařadit delikventní děti a mládež, osoby se sklonem k nezaměstnanosti, osoby znevýhodněné na trhu práce (se zdravotním postižením), seniory, osoby žijící v sociální exkluzi, recidivisty či příslušníky národnostních a etnických menšin. Právě recidivisté tvoří v okrese značný problém, v celém sledovaném období tvořili více než 50 % ze všech stíhaných a vyšetřovaných osob. V roce 2011 jejich podíl tvořil skoro 69 % z celkového počtu pachatelů. Rovněž sociální exkluze představuje v tomto okrese značný problém. Počet vyloučených lokalit stále stoupá. Zatímco v roce 2008 bylo v Brně evidováno 15 sociálně vyloučených lokalit, o tři roky později vzrostl jejich počet na 20. S touto problematikou souvisí i přítomnost romských komunit, kdy se odhaduje, že počet Romů v Brně dosahuje až 8 tisíc.

Mezi priority strategie prevence kriminality patří především zvyšování pocitu bezpečnosti u obyvatel, snižování míry a závažnosti kriminality, oslabování působnosti kriminogenních

faktorů a v neposlední řadě úspěšné získávání zdrojů financování preventivních opatření. Prevence je řešena například na úrovni sociálně-právní ochrany dětí, kam lze zařadit kurátory mládeže, pro záležitosti romské menšiny či sociální oblasti. Dále sem patří školy a školská zařízení (výchovné a diagnostické ústavy, střediska výchovné péče aj.), služby sociální prevence (azylové domy, domy na půl cesty, noclehárny apod.), neziskové organizace, PČR a její preventivní informační skupiny a mnoho dalších subjektů. (Jihomoravský kraj, 2018)

Okres Kolín

Jediným zástupcem ze Středočeského kraje v analýze deseti nejhorsších okresů z hlediska výše IK je okres Kolín, který se za celé sledované období umístil na 9. místě. Přítomnost okresu Kolín v této statistice je více než překvapivá, jelikož zde není evidován vysoký počet sociálně vyloučených lokalit a nezaměstnanost v regionu se ve sledovaném období pohybovala na hranici celorepublikového průměru. Vývoj počtu a struktury TČ v tomto okrese za období let 2008-2016 zachycuje obrázek 16.

Obrázek 16: Struktura a počet TČ v okrese Kolín za období let 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj kriminality je opět nerovnoměrný, od roku 2014 lze zaznamenat spíše pokles počtu TČ ve všech kategoriích. Již tradičně jsou nejvíce zastoupeny majetkové TČ, které ve sledovaném období dosáhly maxima v roce 2010, kdy bylo zjištěno celkem 2 557 těchto činů. Tato kategorie kriminality zaznamenala rovněž největší pokles, kdy na konci roku 2016 vykazovala jen 784 TČ. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří zbývající kriminalita, jež

obdobně dosáhla maxima v roce 2010 na hranici 595 TČ a minima v roce 2016, konkrétně 325 TČ.

Majetkovou kriminalitu v okrese Kolín tvoří nejčastěji krádeže vloupáním do ostatních objektů, které v roce 2008 dosahovaly hodnoty 496 TČ, na konci sledovaného období klesly na hodnotu 205 TČ. Dále sem patří krádeže věcí z automobilů, u kterých byl mezi lety 2008-2016 zaznamenán pokles zhruba o 81 %. V menší míře jsou zastoupeny i krádeže dvoustopých motorových vozidel, krádeže vloupáním do víkendových chat či krádeže v jiných objektech. Ve zbývající kriminalitě jsou nejvíce zastoupeny TČ opilství, zanedbání povinné výživy či ostatní trestná činnost, která z původních 182 činů v roce 2008, klesla na 21 činů v roce 2016.

Největší zajímavostí v okrese Kolín je jednoznačně vývoj celkových a zajištěných škod, který zachycuje tabulka 18. Nejvyšší celková škoda dosáhla v roce 2012 částky 226,3 mil. Kč, naopak nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2015 a činila 109,7 mil. Kč. Ve sledovaném období se však podařilo OČTŘ zajistit škodu z trestné činnosti jen v roce 2009 a v roce 2014. Jednalo se však o velmi malé částky, oproti celkovým škodám. Zajištěnost nedosahovala ve zmiňovaných dvou letech ani hodnoty 0,15 %.

Tabulka 18: Vývoj celkové a zajištěné škody v okrese Kolín v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	160,5	167,4	133,5	155,5	226,3	119,5	225	109,7	151,4
Zajištěná škoda	0	0,06	0	0	0	0	0	0,14	0
Zajištěnost v %	0	0,04	0	0	0	0	0	0,13	0

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Při hodnocení vývoje počtu a struktury pachatelů za okres Kolín lze konstatovat, že počet stíhaných a vyšetřovaných osob od roku 2014 klesá, což znázorňuje i tabulka 19. Problematika kriminality mládeže zde nepředstavuje téměř žádný problém. V kategoriích nezletilých a mladistvých dochází opět k výraznému poklesu, kdy v posledním roce měření bylo u nezletilých zaznamenáno pouhých 8 pachatelů a u mladistvých 17.

Tabulka 19: Struktura a počet pachatelů v okrese Kolín v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	15	21	16	11	7	7	14	6	8
Mladiství (15-17 let)	41	46	35	24	30	14	23	15	17
Pachatelé celkem	1 142	1 263	1 203	1 125	1 083	1 117	1 310	1 041	1 156

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Koncepce prevence kriminality Středočeského kraje na léta 2014-2016 má obdobné priority, jako například koncepce prevence kraje Jihomoravského. Nutno podotknout, že všechny krajské koncepce prevence kriminality vycházejí z celorepublikové strategie. Ve Středočeském kraji si však kromě jiného kladou za cíl zajištění komplexního přístupu k řešení bezpečnostních rizik v rámci spolupráce kraje, obcí, občanů, PČR a nevládních neziskových organizací.

Mezi hlavní prioritní oblasti této strategie patří snížení počtu majetkových TČ, jež představují dlouhodobě největší podíl na trestné činnosti. V okrese Kolín se jedná zejména o krádeže v obchodních centrech, krádeže věcí z automobilů či krádeže jednostopých vozidel. Nejproblematictějšími oblastmi z hlediska kriminality jsou obchodní centra, nádraží a ubytovny sociálně slabších obyvatel a obyvatel, kteří sem migrují za prací. Právě ti zvyšují výrazným způsobem statistiku kriminality v tomto okrese.

K naplnění priorit si kraj klade za cíl každoroční zpracování krajského programu prevence kriminality, metodickou podporu obcím se zpracováním tohoto dokumentu, zřízení dalších speciálních výslechových místností, vzdělávání koordinátorů v oblasti prevence kriminality, podporu subjektů zajišťujících sociální prevenci, snížení kriminality v sociálně vyloučených lokalitách či prevenci trestné činnosti páchanou na seniorech.

K hlavním cílovým skupinám kriminality lze podle koncepce zařadit děti a mladé dospělé osoby, oběti TČ, pachatele (prvopachatele a recidivisty), osoby žijící v sociální exkluzi a obecní komunity. Právě na tyto skupiny se koncepce prevence kriminality zaměřuje a poskytuje jim pomoc a poradenství formou terénních programů a specializovaných pracovišť, která jsou obdobná jako v předešlých regionech. (Středočeský kraj, 2018)

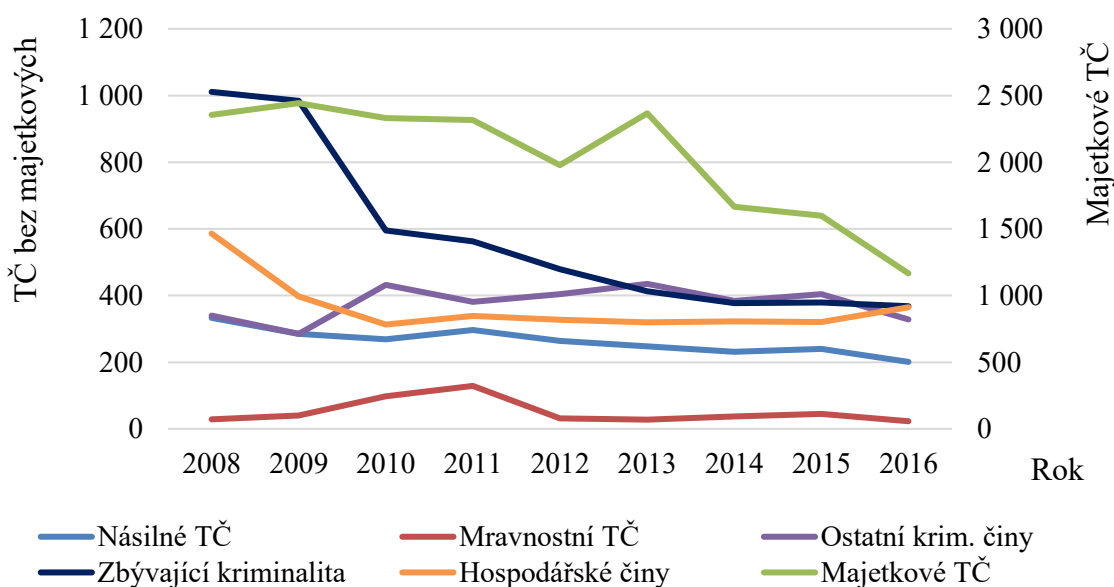
Okres Česká Lípa

Z Libereckého kraje se v pořadí deseti okresů s nejvyšším IK umístily hned dva zástupci. Na sedmém místě skončil okres Česká Lípa a na osmém místě okres Liberec. Oba okresy se vyznačují přítomností vysokého počtu sociálně vyloučených lokalit. Negativně zde působí i blízkosti Ústeckého kraje, jehož okresy se rovněž potýkají s vysokou kriminalitou, a hranic s Polskem a Německem. Všechny tyto faktory lze považovat za kriminogenní, tedy zvyšující míru kriminality. Pouze nezaměstnanost se v obou okresech nijak výrazně neodchylovala od celorepublikového průměru.

Vývoj kriminality z hlediska počtu zjištěných TČ znázorňuje obrázek 17. Ze zjištěných hodnot je patrné, že kriminalita v okrese Česká Lípa má od roku 2009 spíše klesající či

stagnující tendenci, což je rozhodně pozitivním zjištěním, neboť zvyšující se kriminalita by v tomto okrese mohla znamenat značný problém. Nejvyšší zastoupení mají již tradičně majetkové TČ, které v roce 2008 dosahovaly hodnoty 2 356 zjištěných činů, na konci sledovaného období jen 1 166.

Druhou kategorií, která je zde nejvíce zastoupená, obsadila zbývající kriminality, jež za celé sledované období zaznamenala rovněž velký pokles, z původních 1 011 TČ na 368. V ostatních kategoriích trestné činnosti nedocházelo k větším změnám, zjištěné hodnoty TČ se pohyboval okolo průměru každé kategorie.

Obrázek 17: Struktura a počet TČ v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

V oblasti majetkové kriminality převažovaly jednoznačně TČ krádeže vloupáním do ostatních objektů, krádeže v jiných objektech či krádeže věcí z aut. Zaznamenány však byly i další TČ, jednalo se např. o kapesní krádeže, krádeže jízdních kol, krádeže vloupáním do víkendových chat a ostatní krádeže. V kategorii zbývající kriminality se opět nejčastěji objevovaly TČ opilství, zanedbání povinné výživy a ostatní trestná činnost. Právě v poslední zmiňované kategorii došlo k výraznému poklesu počtu TČ, neboť na konci roku 2008 statistiky vykazovaly 509 TČ, ale v posledních třech letech měření nepřekročily hranici 30 TČ.

Vývoj celkové a zajištěné škody v okrese Česká lípa znázorňuje tabulka 20. Ve sledovaném období byla nejvyšší celková škoda zjištěna hned v prvním roce měření, jednalo se o částku 330,9 mil. Kč, ze které se podařilo zajistit 2,59 mil. Kč. Postupem let se celková

škoda snižovala, což koresponduje s vývojem celkového počtu zjištěných TČ. Od roku 2011 je zajištěnost škod velmi nízká, OČTŘ se nepodařilo zajistit více než 0,25 % částky z celkové škody.

Tabulka 20: Vývoj škod v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	330,9	181,3	222,0	153,9	132,1	135,7	102,2	89,8	109,2
Zajištěná škoda	2,59	1,16	1,38	0,36	0,26	0,10	0,16	0,07	0,11
Zajištěnost v %	0,78	0,64	0,62	0,24	0,19	0,07	0,15	0,08	0,10

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Struktura a počet pachatelů v okrese Česká Lípa za období let 2008-2016 popisuje tabulka 21. Celkový počet pachatelů se od počátku sledovaného období snížil téměř o 33 %. Od roku 2012 však hodnoty tohoto ukazatele oscilují kolem průměrné hodnoty 1 589 pachatelů, nedochází tedy k výraznému růstu ani poklesu jejich počtu. V kategorii nezletilých lze pozorovat obdobný vývoj počtu pachatelů, který zprvu klesá a od roku 2012 osciluje kolem průměrné hodnoty 29 pachatelů. Z hlediska kriminality mladistvých je zaznamenána klesající tendence počtu pachatelů do roku 2014, v posledních dvou letech došlo k nepatrnému navýšení, ale ve vztahu k roku 2008 počet mladistvých pachatelů výrazně klesl.

Tabulka 21: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Česká Lípa v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	52	43	40	26	34	25	20	33	35
Mladiství (15-17 let)	119	142	130	97	76	57	34	39	38
Pachatelé celkem	2 368	2 062	1 960	1 785	1 585	1 611	1 550	1 610	1 591

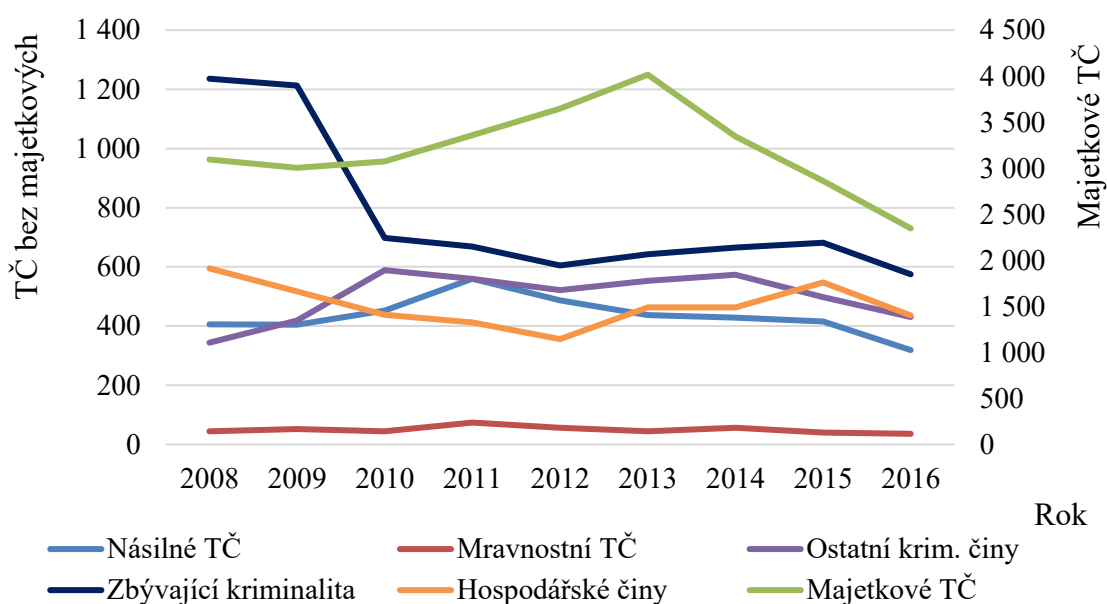
Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Okres Liberec

Druhým zastoupeným okresem z Libereckého kraje je v analýze kriminality okres Liberec, který vykazuje dlouhodobě vyšší míru kriminality. V celém Libereckém kraji bylo v roce 2014 sledováno 48 sociálně vyloučených lokalit, což značí pro tento kraj 6. místo v porovnání s ostatními.

Vývoj počtu a struktury TČ v okrese Liberec zobrazuje obrázek 18, na kterém jsou zachyceny veškeré údaje o zjištěných TČ z let 2008-2016. Nejvíce zastoupené jsou opět TČ majetkové, jedná se zejména o TČ krádeže vloupáním do ostatních objektů, které v celém sledovaném období dosahovaly největšího počtu. Dále jsou zde zastoupeny TČ krádeže věcí z automobilů, krádeže v jiných objektech či krádeže motorových vozidel dvoustupých. Největší nárůst byl z hlediska majetkové kriminality zaznamenán v roce 2013.

Na druhém místě se umístila kategorie zbývající kriminality, ve které byly nejvíce zastoupeny TČ nedbalostních silničních dopravních nehod, opilství či ostatní TČ, u nichž byl zaznamenán výrazný pokles, kdy v roce 2008 dosahovaly počtu 606 činů a na konci měření jen 64. V ostatních kategoriích nedocházelo během sledovaného období k výrazným změnám, hodnoty TČ oscilovaly kolem průměru za danou kategorii. Nejméně zastoupeny byly opět TČ mravnostní.

Obrázek 18: Vývoj počtu TČ v okrese Liberec v období let 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Liberec zachycuje tabulka 22. Ze zjištěných hodnot je patrné, že vývoj tohoto ukazatele je značně nerovnoměrný. Nejvyšší naměřená celková škoda činila 512,3 mil. Kč a byla zjištěna v roce 2014. Největší nárůst celkové škody byl zaznamenán v posledních třech letech měření a byl zapříčiněn nárůstem škod z hospodářské kriminality. Jednalo se zejména o TČ podvod, zpronevěra a porušení práv k ochranné známce (pro rok 2014) a dotační podvod, vystavení neoprávněného potvrzení či poškozování věřitele (pro rok 2015). Z hlediska zajištěnosti škod se opět OČTŘ příliš nedařilo, zajištěná škoda nepřesáhla za celé sledované období hodnotu 0,15 % z částky celkové škody.

Tabulka 22: Vývoj škod v okrese Liberec v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	372,8	381,4	341,9	271,6	261,3	294,5	512,3	506,6	437,4
Zajištěná škoda	0,6	0,3	0,4	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Zajištěnost v %	0,16	0,08	0,12	0,15	0,08	0,10	0,04	0,04	0,05

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Strukturu a počet pachatelů v okrese Liberec znázorňuje tabulka 23. Nejvyšší počet pachatelů byl zaznamenán na začátku období, konkrétně se jednalo o 2 770 vyšetřovaných a stíhaných osob. K největšímu poklesu došlo v roce 2015, počet pachatelů v tomto roce klesl na 2 036. V následujícím roce však došlo opět k nárůstu. V porovnání s ostatními sledovanými okresy tak nedošlo k výraznému poklesu této statistiky.

Tabulka 23: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Liberec v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	58	51	53	50	27	28	30	34	32
Mladiství (15-17 let)	121	114	102	84	68	62	31	36	38
Pachatelé celkem	2 770	2 564	2 260	2 341	2 233	2 226	2 277	2 036	2 179

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2012-2016 vychází z Bezpečnostní analýzy kraje a krajské koncepce prevence kriminality pro období let 2012-2015. Koncepce definuje všechny možné kriminogenní faktory, které v daném regionu vyvolávají největší podíl na míře kriminality. Jedná se zejména o polohu regionu, který se nachází při hranicích s Německem a Polskem. Právě příhraniční oblasti podporují výskyt majetkové trestné činnosti, zejména vloupání a krádeží. Problematikou v kraji je i přítomnost drogově závislých osob, které často zvyšují pouliční kriminalitu. Koncepce rovněž uvádí, že mezi kriminogenní faktory v kraji lze zařadit přítomnost sociálně vyloučených lokalit, ve kterých se zdržují hlavně romské komunity, které mají problém se začleněním do společnosti. Obecně se lidé v sociální exkluzi potýkají s problémy lichvy, úvěrových podvodů, nízkým vzděláním a neochotou pracovat.

Okres Česká Lípa je nejproblematičtější z hlediska vyšší míry nezaměstnanosti, jež je spojena se zavíráním firem v klíčových oblastech průmyslové výroby. Dominuje zde rovněž sociálně trestná činnost, jež je charakteristická pro pachatele, kteří by za normálních okolností TČ nepáchali. V okrese Liberec zase podmiňuje výskyt kriminality průmyslová výroba, která je spojena s levnou pracovní silou ze zahraničí. Rovněž počet sociálně slabších vykazuje zvýšené statistiky majetkové a násilné kriminality.

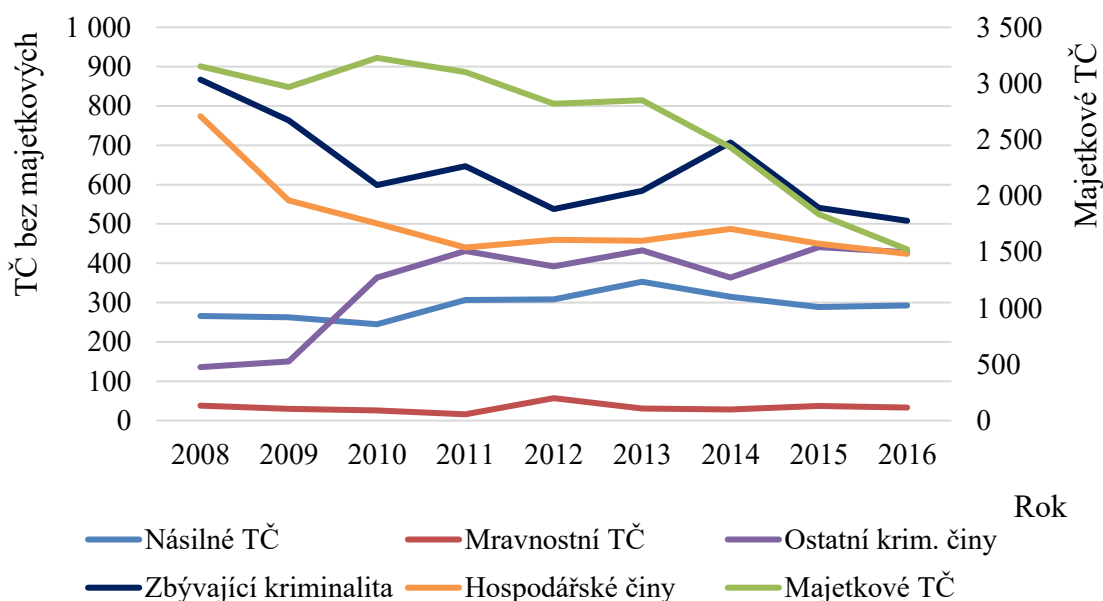
Koncepce si klade za cíl zejména vytvoření koordinovaného systému prevence kriminality v návaznosti na spolupráci a komunikaci s veřejností. Rovněž chce zvýšit využívání dotačních programů podporující sociální a situační prevenci, pomoc obětem trestné činnosti. Důležitou roli hraje i kultivace sociálně vyloučených lokalit a vytvoření programu krajské prevence kriminality. (Liberecký kraj, 2018)

Okres Ústí nad Labem

Okres Ústí nad Labem patří z hlediska vývoje IK mezi kraje s vyšší mírou kriminality, konkrétně se řadí na 3. místo, přičemž je následován dalšími okresy z Ústeckého kraje. Jedná se o okresy Chomutov, Most a Teplice. Všechny zde uvedené okresy se dlouhodobě potýkají s vysokou mírou kriminality, jež je dána především vysokou mírou nezaměstnanosti, přítomností sociálně vyloučených lokalit, vysokého počtu obyvatel, jež pobírají sociální dávky a v neposlední řadě příhraniční polohou regionu a blízkostí Libereckého kraje, jehož okresy (Liberec, Česká Lípa) se dlouhodobě potýkají rovněž s vysokou kriminalitou.

Ve všech zmiňovaných okresech Ústeckého kraje je obdobná skladba kriminality, které opět dominují majetkové TČ, následované zbývající kriminalitou a hospodářskými TČ. Tento fakt je ovlivněn zejména rozlohou jednotlivých okresů, počtem obyvatel (v práci užívaný střední stav obyvatel) a v neposlední řadě počtem zjištěných TČ. Ve všech těchto ukazatelích vyjadřují okresy za sledované období let 2008-2016 velmi podobných hodnot.

Vývoj počtu a struktury TČ v okrese Ústí nad Labem zachycuje obrázek 19. Z grafického vyjádření zpracovaných dat je zřejmé, že nejvyšší podíl trestné činnosti má za celé sledované období opět majetková kriminalita, jež je následována kriminalitou zbývající a hospodářskou. Od počátku měření došlo k výraznému poklesu těchto kategorií, naopak ostatní kriminální činy a násilné TČ zaznamenaly mírný nárůst.

Obrázek 19: Vývoj počtu TČ v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

V oblasti majetkové kriminality převládaly opět TČ krádeže vloupáním do ostatních objektů, krádeže věcí z automobilů, krádeže v jiných objektech či ostatní trestné činy. Z hlediska zbývající kriminality byly v tomto okrese zaznamenány nejvíce TČ dopravních nedbalostních silničních nehod, opilství, zanedbání povinné výživy či ostatní trestná činnost. Struktura kriminality je obdobná i u zbývajících okresů Ústeckého kraje.

Se strukturou kriminality úzce souvisí i vývoj škody, který znázorňuje tabulka 24. Jedná se o celkovou škodu a škodu zajištěnou. Nejvyšší celková škoda byla OČTŘ zjištěna v roce 2012, jednalo se o částku 684,7 mil. Kč, naopak nejnižší celková škoda byla zaznamenána v roce 2015, konkrétně 158,9 mil. Kč. Z tabulky 24 je patrné, že vývoj škod je značně nerovnoměrný. Zajištěnost škod tentokrát nepřesáhla hodnotu 0,3 % z celkové škody.

Tabulka 24: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	314,8	358,3	369,7	435,9	684,7	279,2	430,0	158,9	289,4
Zajištěná škoda	0,9	0,4	0,5	0,7	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4
Zajištěnost v %	0,29	0,11	0,14	0,16	0,10	0,14	0,09	0,25	0,14

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Problematikou v okrese Ústí nad Labem je kriminalita nezletilých a mladistvých osob. I když se počet těchto pachatelů od roku 2008 do roku 2016 výrazně snížil, přesto jejich počet zůstává vyšší než v ostatních okresech. Tito pachatelé se dopouští často majetkové a násilné kriminality, nejčastěji se jedná o krádeže, které jsou organizovány menšími skupinami těchto osob. Celkový počet těchto pachatelů, jež znázorňuje tabulka 25, však představuje největší problém, neboť se jej nedaří dlouhodobě snižovat. V posledním roce měření navíc došlo k navýšení o 228 pachatelů oproti roku 2008.

Tabulka 25: Struktura a počet pachatelů v okrese Ústí nad Labem v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	191	148	129	71	65	46	77	67	54
Mladiství (15-17 let)	311	316	308	224	220	198	165	172	169
Pachatelé celkem	2 340	2 169	1 963	2 166	2 305	2 357	2 704	2 342	2 468

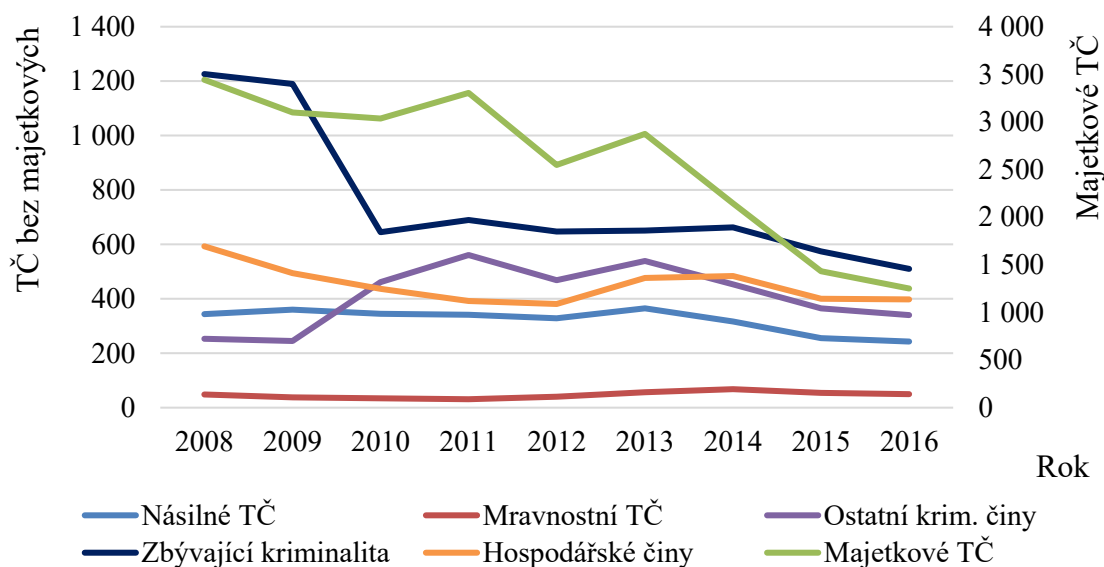
Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Okres Chomutov

Vývoj kriminality v okrese Chomutov je rovněž ovlivněn do značné míry kriminogenními faktory, které jsou popsány výše. Z hlediska zastoupených kategorií TČ je na prvním místě opět majetková kriminalita, která je následována kriminalitou zbývající. Obě dvě kategorie mají ve sledovaném období klesající tendenci vývoje. Jejich struktura je obdobná jako

v okrese Ústí nad Labem. Téměř konstantní úroveň trestné činnosti dosáhly kategorie násilných a mravnostních TČ, v ostatních skupinách TČ byl vývoj značně nerovnoměrný. Celkový vývoj kriminality v okrese Chomutov za období let 2008-2016 znázorňuje obrázek 20.

Obrázek 20: Vývoj počtu TČ v okrese Chomutov v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj celkové a zajištěné škody z trestné činnosti v okrese Chomutov popisuje tabulka 26. Nejvyšší celková škoda byla zjištěna v roce 2012, jednalo se o částku 835,1 mil. Kč. Od tohoto roku došlo k výraznému snížení celkových škod. Procento úspěšnosti v zajišťování škod je v tomto okrese výrazně vyšší než v doposud zmiňovaných. Nejvyšší úspěch byl v tomto ohledu zajištěných škod v roce 2011, kdy se OČTŘ povedlo zajistit částku převyšující 1,05 % z hodnoty celkové škody.

Tabulka 26: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Chomutov v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	295,4	214,3	296,9	361,2	835,1	232,8	123,0	90,3	148,7
Zajištěná škoda	1,0	1,4	1,3	3,8	0,8	2,0	1,1	0,3	1,1
Zajištěnost v %	0,34	0,65	0,44	1,05	0,10	0,86	0,89	0,33	0,74

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Strukturu a celkový vývoj počtu pachatelů zachycuje tabulka 27. Ze zjištěných dat je zřejmé, že na rozdíl od okresu Ústí nad Labem se v okrese Chomutov daří snižovat počet stíhaných a vyšetřovaných osob. K výraznému úbytku došlo i v kategoriích dětí a mládeže.

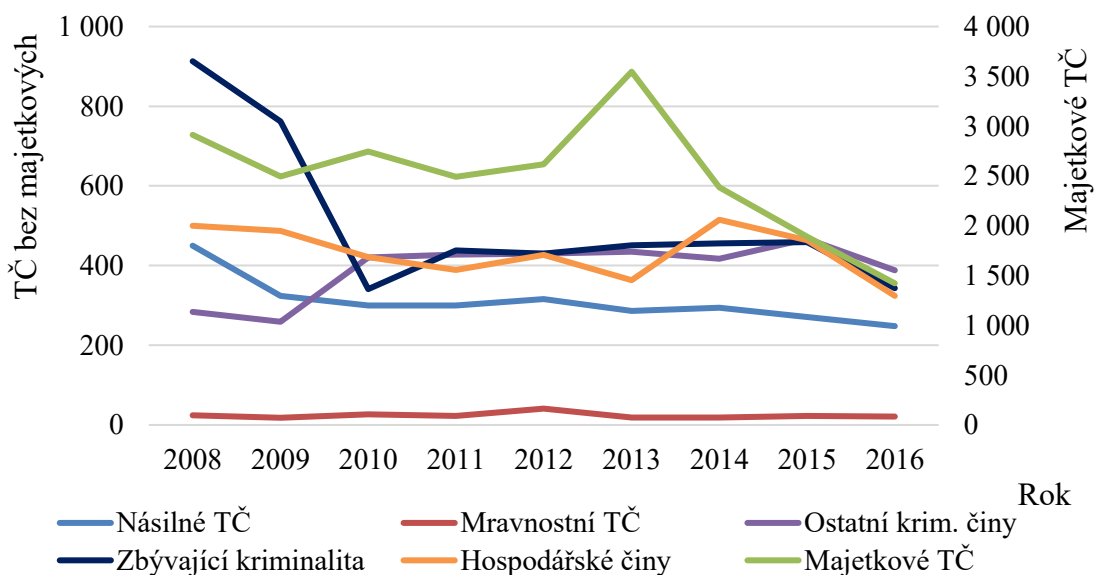
Tabulka 27: Struktura a počet pachatelů v okrese Chomutov v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	93	35	44	39	23	40	48	17	20
Mladiství (15-17 let)	118	94	106	101	63	49	52	43	47
Pachatelé celkem	2 634	2 624	2 279	2 515	2 142	2 423	2 212	1 798	1 784

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Okres Most

Vývoj struktury a počtu TČ v okrese Most zachycuje obrázek 21. Struktura kriminality je opět obdobná jako v okrese Ústí nad Labem, kdy nejvíce zastoupená je kategorie majetkové kriminality. Dále se jedná o kriminalitu zbývající, která dosahovala nejvyšších hodnot v letech 2008 a 2009. Poté došlo k jejímu výraznému snížení a pohybovala se na hranici spolu s kriminalitou hospodářskou a ostatními kriminálními činy. Nejméně zastoupena je opět kriminalita mravnostního charakteru a násilné TČ.

Obrázek 21: Vývoj počtu TČ v okrese Most v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Most znázorňuje tabulka 28. Celková nejvyšší škoda byla zjištěna v roce 2011, jednalo se o částku 294,7 mil. Kč. Od tohoto roku došlo k poklesu celkových škod. Zajištěná škoda tvořila nejvíce 0,43 % z celkové částky, jednalo se o 1,1 mil. Kč.

Tabulka 28: Vývoj škod v okrese Most v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	256,4	234,6	261,9	294,7	248,1	259,0	228,7	208,5	232,0
Zajištěná škoda	1,1	0,5	0,7	0,5	0,4	0,4	0,4	0,6	0,4
Zajištěnost v %	0,43	0,21	0,27	0,17	0,16	0,15	0,17	0,29	0,17

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Počet pachatelů s ohledem na věkovou strukturu v okrese Most znázorňuje tabulka 29. Celkový počet pachatelů se od roku 2008 vyvíjel nerovnoměrně. Nejmenší počet stíhaných a vyšetřovaných osob evidovaly statistiky PČR v roce 2010, na konci roku jich však bylo jen o 196 méně, než v roce 2008. Z hlediska kriminality nezletilých a mladistvých lze zaznamenat výrazný pokles v počtu těchto pachatelů.

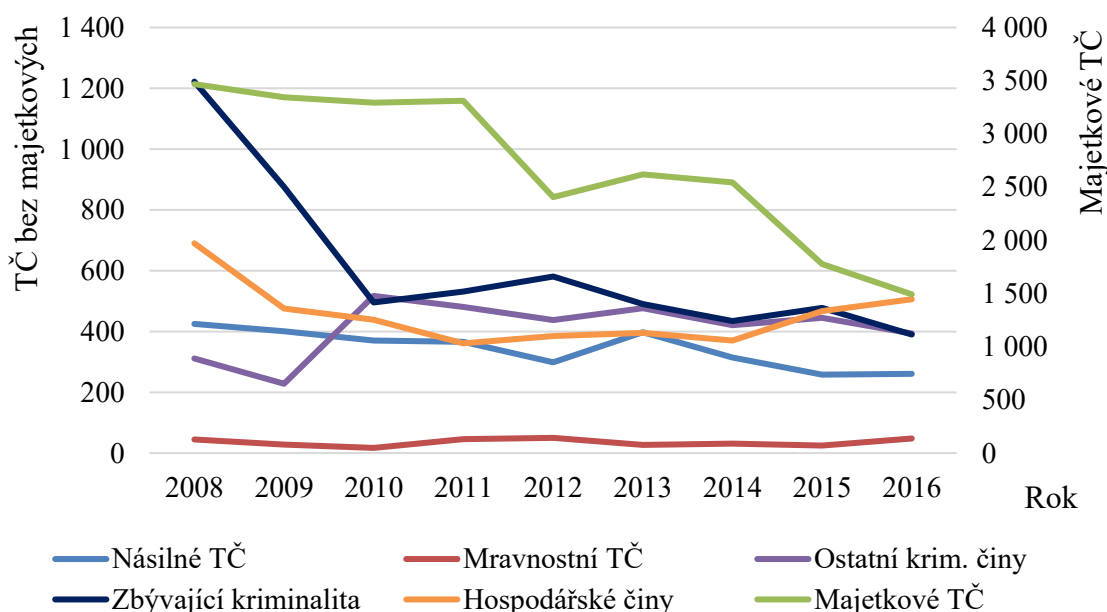
Tabulka 29: Struktura a počet pachatelů v okrese Most v letech 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	79	53	51	43	30	30	40	29	29
Mladiství (15-17 let)	103	103	87	69	56	43	44	39	38
Pachatelé celkem	2 305	2 126	1 782	1 913	1 940	2 178	2 170	1 980	2 109

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Okres Teplice

Posledním okresem z Ústeckého kraje je okres Teplice, který se v analýze vývoje IK na úrovni okresů umístil na 6. místě. Jedná se o okres, který rovněž disponuje stejnými kriminogenními faktory jako okres Ústí nad Labem. Vývoj struktury a počtu TČ v okrese Teplice zobrazuje obrázek 22.

Obrázek 22: Vývoj počtu TČ v okrese Teplice v letech 2008-2016

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Největší zastoupení v celém sledované období opět zaujímala majetková kriminalita, na druhém místě zbývající kriminalita. Právě vývoj zbývající kriminality má obdobný charakter jako v okrese Most a Chomutov. V prvních letech dosahovala nejvyšších hodnot, poté u ní nastal prudký pokles. Z hlediska struktury majetkových TČ i zbývající kriminality lze

konstatovat, že i v okrese Teplice byly nejčastěji páchány obdobné TČ jako v ostatních okresech Ústeckého kraje.

Celková škoda z trestné činnosti v okrese Teplice má od začátku sledovaného období klesající vývoj, jež zobrazuje tabulka 30. Zajištěnost škod byla po celé období vel mi nízká.

Tabulka 30: Vývoj škod z trestné činnosti v okrese Teplice v letech 2008-2016

Škoda v mil. Kč/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Celková škoda	306,5	184,4	262,0	249,1	318,7	231,9	238,1	158,1	173,2
Zajištěná škoda	0,9	0,4	0,8	0,5	0,2	0,4	0,4	0,2	0,4
Zajištěnost v %	0,29	0,22	0,31	0,20	0,06	0,17	0,17	0,13	0,23

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Strukturu a počet pachatelů z trestné činnosti zobrazuje tabulka 31. Z udaných hodnot je patrné, že počet pachatelů trestné činnosti má klesající tendenci. Celkový počet pachatelů se od počátku sledovaného období snížil zhruba o jednu třetinu, kdy v roce 2016 OČTŘ stíhaly a vyšetřovaly 1 888 osob. V kategorii nezletilých a mladistvých pachatelů došlo rovněž k poklesu. Kriminalita nezletilých a mladistvých zde nepředstavuje značný problém.

Tabulka 31: Struktura a počet pachatelů TČ v okrese Teplice za období let 2008-2016

Pachatelé/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nezletilí (1-14 let)	61	46	34	26	28	26	26	26	25
Mladiství (15-17 let)	101	118	107	72	64	41	26	29	30
Pachatelé celkem	2 916	2 569	2 358	2 313	2 074	2 116	1 953	1 950	1 888

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

6.2 Posouzení variability trestné činnosti a struktury pachatelů ve vybraných okresech

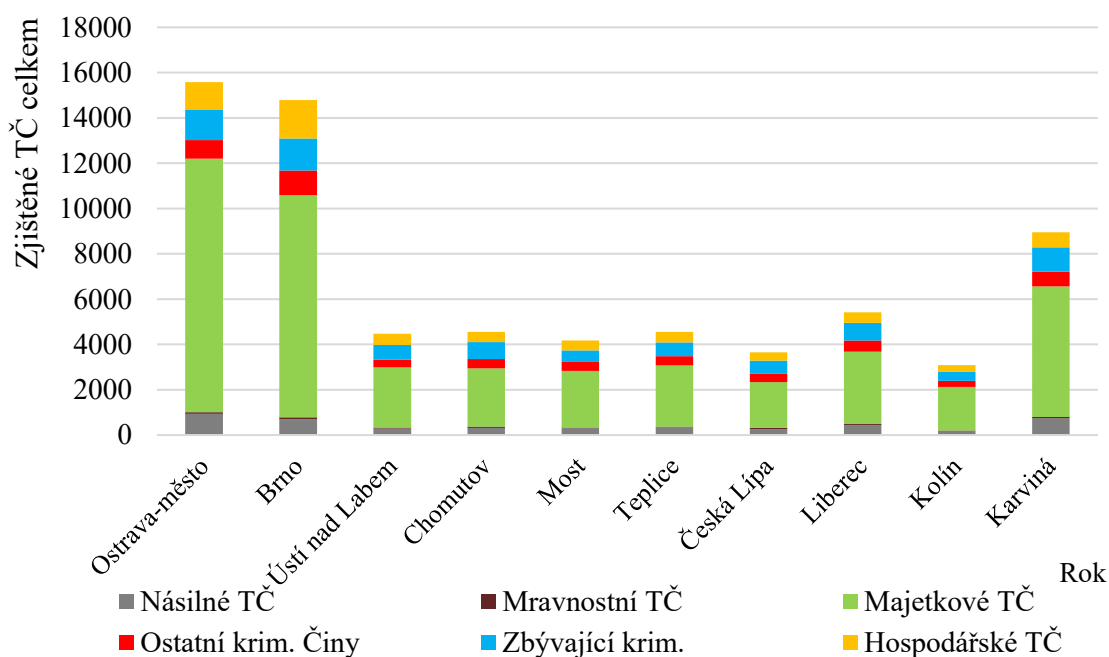
Na základě zjištěných hodnot z analýzy vývoje kriminality, která byla provedena u okresů ČR s nejvyšší mírou IK, mezi které se zařadil okres Ostrava-město, Brno-město, Ústí nad Labem, Chomutov, Most, Teplice, Česká Lípa, Liberec, Kolín a Karviná, je v této části práce porovnávána variabilita jejich trestné činnosti. Z dostupných dat PČR jsou v oblasti kriminality analyzovány rozdíly v počtu zjištěných TČ v jednotlivých kategoriích TSK. Jedná se o průměrné hodnoty, které byly stanoveny na základě údajů dostupných z let 2008-2016. Pro lepší vyjádření rozdílů mezi jednotlivými skupinami TČ dle TSK jsou v práci použity i procentuální podíly zastoupení jednotlivých kategorií. Okresy jsou dále porovnány z hlediska procentuálního zastoupení mladistvých a nezletilých skupin pachatelů z celkového počtu stíhaných a vyšetřovaných osob.

Výzkumná otázka č. 2: Je rozložení kriminality dle skupin TSK v okresech s nejvyšší mírou kriminality diferencované?

Hypotéza H2: Zastoupení jednotlivých skupin TČ dle TSK je v deseti okresech s nejvyšší mírou kriminality velmi podobné, vyznačuje se zejména nejvyšším zastoupením majetkových TČ a nejnižším zastoupením mravnostních TČ.

Pro přijetí hypotézy je nutné, aby u všech sledovaných okresů s nejvyšší mírou IK majetkové TČ vykazovaly alespoň 50% podíl z celkové trestné činnosti, jež potvrzuje celorepublikový trend z hlediska rozložení kriminality dle TSK. Zároveň je nutné, aby mravnostní kriminalita byla ve všech okresech zastoupena nejméně.

Na obrázku 23 je zobrazeno grafické zpracování průměrného počtu zjištěných TČ v jednotlivých kategoriích TSK za období let 2008-2016 pro všechny zde porovnávané okresy, které jsou seřazeny podle velikosti IK. Z grafického vyjádření je patrné, že i když jsou jednotlivé okresy rozdílné ve velikosti, v počtu obyvatel i v samotném počtu zjištěných TČ, tak z hlediska rozložení skladby TČ jsou si velmi podobné.

Obrázek 23: Struktura a počet TČ v okresech s nejvyšší mírou IK v letech 2008-2016
Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Pro lepší vyjádření zastoupení jednotlivých skupin TČ dle klasifikace TSK slouží tabulka 32. Průměrné hodnoty počtu zjištěných TČ z obrázku 23 jsou zde zachyceny jako procentuální podíly jednotlivých kategorií TČ.

Tabulka 32: Průměrné podíly skupin TČ dle TSK v okresech s nejvyšší mírou IK

Okres/podíl TČ v %	Násilné TČ	Mravnostní TČ	Majetkové TČ	Ostatní kriminalita	Zbývající kriminalita	Hospodářské TČ
Ostrava-město	6	0,4	71,9	5,2	8,6	7,8
Brno-město	4,7	0,6	66,3	7,3	9,6	11,5
Ústí nad Labem	6,5	0,7	59,3	7,8	14,3	11,3
Chomutov	7,1	1	56,4	9	16,6	9,9
Most	7,4	0,6	60	9,4	12,2	10,4
Teplice	7,5	0,8	59,2	9,1	13,4	10
Česká Lípa	7,2	1,4	55,4	10,3	15,7	10
Liberec	8	0,9	58,9	9,2	14,3	8,7
Kolín	5,9	0,7	62,1	8,7	13,1	9,4
Karviná	8,2	0,7	64,3	7,4	12	7,4
Průměr	6,9	0,8	61,4	8,3	13,0	9,6
Variační rozpětí	3,5	1,0	16,5	5,1	8,0	3,7

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Pro srovnání jednotlivých okresů je do tabulky 32 přidána hodnota průměru a variačního rozpětí. Variační rozpětí udává rozdíl maximální a minimální hodnoty zkoumaného statistického souboru znaků. Jedná se o interval, v němž se dané znaky pohybují.

Nejnižší zastoupení ve všech okresech vykazují jednoznačně mravnostní TČ, které dosahovaly 0,4-1,4 % podílu z celkové kriminality, přičemž nejnižší zastoupení vykazoval okres Ostrava-město a nejvyšší naopak okres Česká Lípa. Na druhém místě se umístily násilné TČ v rozmezí 4,7-8,2 %, kdy nejmenší podíl této kategorie vykazoval okres Brno-město, a naopak největší podíl okres Karviná. Třetí místo obsadily ostatní kriminální činy s podílem v rozmezí 5,2-10,3 %, jejichž nejnižší zastoupení bylo v okrese Ostrava-město, a naopak nejvyšší v okrese Česká Lípa. Hospodářské TČ se v průměru umístily na čtvrtém místě a dosahovaly hodnot mezi 7,8-11,5 %, kdy nejnižší zastoupení této kategorie vykazoval okres Ostrava-město a nejvyšší okres Brno-město. Zbývající kriminalita tvořila druhou nejpočetnější skupinu TČ s průměrným podílem 8,6-16,6 % z celkového počtu zjištěných TČ. Nejméně byla tato kategorie zastoupena opět v okrese Ostrava-město, naopak nejvíce v okrese Chomutov. Ve všech okresech byla nejvíce zastoupena kategorie majetkové kriminality, která v průměru představovala 55,4-71,9 %. Nejmenší podíl majetkových TČ zaznamenal okres Česká Lípa, naopak nejvyšší byl v okrese Ostrava-město.

Na tomto místě lze odpovědět na druhou výzkumnou otázku, která se zabývá tím, jestli je struktura TČ dle TSK v okresech s nejvyšší mírou kriminality diferencovaná. Navázaná je na ni hypotéza H2, která předpovídá velmi podobné zastoupení jednotlivých skupin TČ dle TSK,

nejvyšší podíl majetkových TČ a nejnižší počet mravnostních TČ ve všech analyzovaných okresech.

Porovnání variability trestné činnosti v deseti okresech s nejvyšší mírou IK na základě zjištěných a zpracovaných hodnot (obrázek 23 a tabulka 32) vykazuje, že složení kriminality ve zkoumaných okresech je velmi obdobné. Pro výše uvedenou hypotézu H2 bylo stanoveno, že podíl majetkové kriminality musí být ve všech sledovaných okresech alespoň 50 % a mravnostní kriminalita musí být zastoupena nejméně. Daná hypotéza H2 byla přijata. Nebyly zjištěny žádné extrémní hodnoty, které by poukazovaly na to, že by některý z okresů vybočoval od průměrných hodnot. Z hlediska počtu zjištěných TČ se odlišovaly pouze okresy Ostrava-město a Brno-město. Právě v prvním zmiňovaném byl naměřen nejvyšší IK, který byl zapříčiněn nejvyšším počtem majetkových TČ ze všech sledovaných okresů. V ostatních kategoriích kriminality měl pak logicky okres Ostrava-město nižší zastoupení. Rovněž tomu bylo i v okrese Brno-město, který se z hlediska majetkové kriminality umístil na druhém místě.

Okresy jsou dále porovnávány na základě podílu nezletilých a mladistvých osob pachatelů z celkového počtu stíhaných a vyšetřovaných osob. Ačkoliv se v některých okresech mohou tato čísla zdát zanedbatelné, je třeba jim věnovat pozornost, jelikož kriminalita nezletilých a mladistvých osob často začíná majetkovou kriminalitou v podobě drobných krádeží, které se však velmi snadno mohou změnit v organizovaný zločin, pokud jim nebude věnováno dostatek pozornosti z hlediska preventivních a podpůrných programů, které se snaží tuto problematiku eliminovat.

Výzkumná otázka č. 3: Je struktura pachatelů trestné činnosti výrazně ovlivněna počtem nezletilých a mladistvých osob?

Hypotéza H3: Podíl nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti je ve vybraných okresech nevýznamný.

Pro přijetí hypotézy je nutné, aby podíl nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti nepředstavoval v součtu více než 10 % z celkového počtu pachatelů.

Průměrný podíl nezletilých a mladistvých pachatelů v jednotlivých okresech zachycuje tabulka 33. I zde jsou pro porovnání zařazeny hodnoty průměru a variačního rozpětí.

Tabulka 33: Podíl nezletilých a mladistvých pachatelů TČ v okresech s nejvyšším IK

Okresy/pachatelé	Nezletilí (1-14) let	Mladiství (15-17) let
Ostrava-město	2,0	5,0
Brno-město	1,3	3,6
Ústí nad Labem	4,1	10,0
Chomutov	1,8	3,3
Most	2,1	3,2
Teplice	1,5	2,9
Česká Lípa	1,9	4,5
Liberec	1,7	3,1
Kolín	1,0	2,3
Karviná	1,5	4,4
Průměr	1,9	4,2
Variační rozpětí	3,1	7,7

Zdroj: vlastní zpracování podle (PČR, 2017)

Podíl nezletilých pachatelů (1-14) let ve zkoumaných okresech dosahuje hodnot v rozmezí 1-4,1 %, kdy nejmenší zastoupení této kategorie zaznamenal okres Kolín, naopak nejvyšší byl zjištěn v okrese Ústí nad Labem. Z hlediska zastoupení mladistvých pachatelů (15-17) let se jedná o podíly v rozmezí 2,3-10 %, z čehož nejméně je kriminalita mladistvých zastoupena v okrese Kolín a nejvíce v okrese Ústí nad Labem.

Nyní lze zodpovědět třetí výzkumnou otázku, která se váže k významnosti podílu nezletilých a mladistvých osob pachatelů. I zde je formulována hypotéza H3, která ve vybraných okresech předpokládá nevýznamný podíl nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti.

Z analyzovaných hodnot v tabulce 33 vyplývá, že kriminalita dětí a mládeže nepředstavuje ve výše zmíněných okresech značný problém, vyjma okresu Ústí nad Labem. Pro přijetí hypotézy H3 je nutné, aby podíl nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti nepředstavoval v součtu více než 10 % z celkového počtu pachatelů. Stanovená hypotéza H3 nebyla přijata. Právě v okrese Ústí nad Labem byl celkový počet nezletilých a mladistvých pachatelů téměř dvojnásobný oproti průměrným hodnotám. Nezletilí a mladiství v okrese Ústí nad Labem představovali 14,1 % z celkového počtu pachatelů. Zejména v kategorii mladistvých se jednalo o velmi alarmující hodnoty, jelikož pachatelé ve věku 15-17 let tvořili podle statistik PČR 10 % z celkového počtu stíhaných a vyšetřovaných osob. Jedná se zejména o menší organizované skupiny pachatelů, které se zaměřují především na majetkovou kriminalitu.

ZÁVĚR

Politika soudržnosti, konkurenceschopnosti a především snižování regionálních disparit patří k základním cílům regionální politiky státu. Každý region by měl mít příležitost všestranně se rozvíjet a eliminovat nedostatky týkající se specifických problémů rozvoje měst, venkovských oblastí a sociálně vyloučených lokalit. Problematika regionálních disparit tak odráží celou řadu ekonomických, ekologických, ale zejména sociálních faktorů, které nerovnosti mezi regiony podněcují. Mezi takovéto činitele patří právě kriminalita, která v návaznosti na další sociálně-patologické jevy diferencuje území ČR a disparity vytváří.

Politika regionálního rozvoje se snaží tuto diferenciaci odstraňovat, nebo alespoň snižovat pomocí dostupných nástrojů. Jedná se zejména o Strategii regionálního rozvoje ČR, která zabezpečuje provázanost regionální politiky na úrovni našeho státu a EU. V oblasti bezpečného rozvoje regionu se jedná hlavně o snižování kriminality a zvyšování její prevence. Využívají se zde zejména Koncepce prevence kriminality, které jsou sestavovány na krajských úrovních. Právě účinná prevence kriminality představuje základní prvek pro budování udržitelného rozvoje, neboť region, který se dlouhodobě potýká s vysokou mírou kriminality, není schopen podmínek rozvoje a podpory kvality života obyvatel dosáhnout.

Vývoj kriminality na území ČR v letech 2008-2016 lze zhodnotit pozitivně. V tomto období došlo k výraznému poklesu počtu zjištěných TČ, až na výjimky v letech 2011 a 2013, kdy byl zaznamenán nárůst statistik majetkové kriminality v Praze. Celkově však trestná činnost od začátku sledovaného období klesla o 40,8 %. Výrazný pokles byl zaznamenán i z hlediska IK, který trestnou činnost zohledňuje vzhledem k počtu obyvatel. Ve sledovaném období došlo k poklesu tohoto ukazatele z počáteční hodnoty 330 na konečných 193. Jedná se o počty TČ připadajících na 10 tis. obyvatel. S klesající tendencí kriminality byl zaznamenán nárůst účinnosti programů prevence kriminality a nárůst výkonnosti OČTŘ, zejména v objasněnosti TČ.

Krajská diferenciacie kriminality, která byla sestavena na základě zjištěných hodnot IK, stanovila vývoj trestné činnosti v jednotlivých krajích ČR. Pořadí krajů dle výše IK ukázalo, že nejvyšší hodnoty tohoto ukazatele dlouhodobě vykazovala Praha, jejíž trestná činnost zaujímala v průměru asi 24,6 % z celkového počtu TČ v ČR. Na druhém místě se umístil kraj Ústecký, který se na celkové kriminalitě podílel zhruba z 9 %. Třetí místo obsadil kraj Moravskoslezský, jehož TČ zaujímaly v průměru okolo 12,7 % z celkové kriminality ČR. Na čtvrtém místě se umístil kraj Liberecký, který byl následován krajem Středočeským. Nejnižší

hodnoty IK vykazovaly kraje Zlínský, Vysočina, Pardubický, Královehradecký a Olomoucký. Právě kriminalita prvních dvou zmiňovaných krajů představovala v součtu pouhých 5,7 % z celkové počtu TČ v ČR.

Na základě krajské diferenciaci kriminality bylo dále zkoumáno území Prahy, které dlouhodobě vykazovalo až dvojnásobně větší hodnoty IK než celá ČR. Na začátku analýzy bylo nutné vyřešit adekvátní problém, který spočíval v nejednotné metodice členění území na správní celky či územní obvody, jež se co do velikosti a počtu výrazně ve statistikách PČR a ČSÚ lišily. Praha zde byla zkoumána jako jeden ze čtrnácti krajů ČR. Ve vývoji počtu TČ byla vykázána obdobná klesající tendence jako v celé ČR, opět s výjimkou roku 2013, kdy došlo k navýšení majetkové kriminality zhruba o 10 tis. TČ. Majetková kriminalita tvořila obecně největší podíl z celkové trestné činnosti, v Praze představovala v průměru okolo 75 %, což bylo zapříčiněno zejména velkým množstvím prostých krádeží a krádeží vloupáním, jež odrážejí metropolitní charakter daného regionu. Právě vysoká fluktuace osob, zejména zahraničních turistů, bývá cílem pachatelů této kriminality, kteří se zaměřují zejména na kapesní krádeže, krádeže v MHD či v obchodních centrech. Výjimkou není ani problematika žebráctví, bezdomovectví, vandalismu a násilí na ulicích. Na druhém místě se z hlediska kategorie TSK umístily TČ hospodářské, jež v Praze představovaly zhruba 9,7 % z celkové trestné činnosti. Právě z majetkové a z hospodářské kriminality statistiky PČR vykazovaly největší podíl zjištěných škod. Poté následovaly ostatní kriminální činy, zbývající kriminalita a mravnostní kriminalita, která v posledních letech zaznamenala enormní nárůst, zejména v oblasti nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Dalším výrazným problémem tohoto kraje byla recidiva, která se potvrdila zhruba u poloviny stíhaných a vyšetřovaných osob. Celkový počet pachatelů se až do roku 2014 pohyboval okolo hodnoty 14 tis., v roce 2015 pak tato hodnota klesla zhruba o 2 tis., ale vzápětí přesáhla hranici 16 tis. pachatelů. Na všechny zde výše popsané problémy cílí koncepce prevence kriminality, která se snaží kriminálními aktivitám předcházet a eliminovat je.

Variabilita trestné činnosti byla v práci dále zkoumána na úrovni okresů dle IK, kde z výsledného pořadí bylo vybráno a dále analyzováno deset okresů s nejvyšší mírou IK. Jednalo se o okresy Ostrava-město, Brno-město, Ústí nad Labem, Chomutov, Most, Teplice, Česká Lípa, Liberec, Kolín a Karviná. Došlo zde tedy k potvrzení předem stanovené hypotézy H1, která předpokládala, že v krajích s nejvyšší mírou IK se budou nacházet i okresy s nejvyšší hodnotou tohoto ukazatele. Pro přijetí dané hypotézy H1 bylo nutné, aby se tento fakt projevil alespoň u 7 z 10 analyzovaných okresů. Daná podmínka nebyla splněna

pouze v okrese Brno-město a v okrese Kolín. Z uvedených okresů bylo možné konstatovat, že problematika vysoké míry kriminality náležela zejména Ústeckému kraji se čtyřmi zastoupenými okresy, dále Moravskoslezskému a Libereckému kraji, které zde byly zastoupeny dvěma okresy. Právě v těchto regionech se nejvíce odrazila přítomnost kriminogenních faktorů. Jednalo se zejména o vysokou míru nezaměstnanosti, přítomnost velkého počtu sociálně vyloučených lokalit, negativní vliv pohraničních oblastí, kriminalitu dětí a mládeže a v neposlední řadě vysoký počet obyvatel závislých na státní podpoře.

Okresy byly dále zkoumány z hlediska vývoje počtu a variability trestné činnosti, počtu a struktury pachatelů s ohledem na kategorii nezletilých a mladistvých a v neposlední řadě z hlediska vývoje celkových škod. Vývoj kriminality dle kategorií TSK byl ve všech okresech značně nerovnoměrný, což neplatí o podílu těchto kategorií na celkové trestné činnosti, jež zkoumala druhá výzkumná otázka. Opět zde došlo k potvrzení hypotézy H2, která u všech analyzovaných okresů nepředpokládala značnou diferenciaci. Potvrdilo se také pořadí jednotlivých skupin TČ, kdy jednoznačně dominovala majetková kriminalita, která v průměru dosahovala 61,4 %, následovaná zbývající kriminalitou s 13% podílem a hospodářskou kriminalitou s podílem 9,6 %. Nejmenší zastoupení měla ve všech zmiňovaných okresech mravnostní kriminalita. Z hlediska jednotlivých skupin TSK a jejich podílu nebylo mezi okresy zaznamenáno větších rozdílů, pouze snad okres Ostrava-město vybočoval s 71,9 % podílem zastoupené majetkové kriminality. Tento fakt byl ovlivněn i tím, že okres Ostrava-město vykazoval nejvyšší IK, tedy nejvyšší počet zjištěných TČ a potýkal se dlouhodobě se všemi zmíněnými kriminogenními faktory. Obdobně tomu bylo i v případě počtu nezletilých a mladistvých pachatelů trestné činnosti. Ve všech okresech byly tyto kategorie zastoupeny velmi podobně, pouze v okrese Ústí nad Labem byl zaznamenán jejich dvojnásobný podíl na trestné činnosti. Nebyla zde tedy potvrzena hypotéza H3, která se vázala na třetí výzkumnou otázku. V okrese Ústí nad Labem byl v součtu zjištěn 14,1% podíl těchto pachatelů na celkové trestné činnosti, což překročilo stanovenou 10% hranici hypotézy.

Ucelená analýza variability trestné činnosti ve vybraných regionech ČR může být dále využita OČTŘ, neboť poukazuje na příčinné souvislosti mezi mírou kriminality a přítomností kriminogenních faktorů. Využitelná je zejména pro PČR, která se zabývá nejen odhalováním TČ, ale zejména jejich prevencí. Ze zjištěných poznatků lze rovněž vycházet při stanovení koncepcí prevence kriminality a strategií regionálního rozvoje na úrovni územní samosprávy a státní správy. Jedná se zde zejména o financování projektů na podporu regionálního rozvoje, které se mimo jiné snaží kriminální aktivity snižovat či zcela eliminovat.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ARMSTRONG, H., TAYLOR, J. *Regional economics and policy*. Malden: Blackwell Publishing, 2000. 437 s. ISBN 0-631-21713-4.
- [2] BALABÁN, M., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. 483 s. ISBN 978-80-246-1863-0.
- [3] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. 339 s. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [4] BUČEK, M., REHÁK, Š. a TVRDOŇ, J. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava: Iura Edition, c2010. ISBN 978-80-8078-362-4.
- [5] ČADIL, J. *Regionální ekonomie: teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-191-8.
- [6] České noviny. *Sociálně vyloučené lokality v krajích ČR* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: http://www.ceskenoviny.cz/index_img.php?id=353996
- [7] ČSÚ, 2018-a. *Demografická ročenka okresů - 2007 až 2016* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-okresu-2007-az-2016>
- [8] ČSÚ, 2017. *Malý lexikon obcí České republiky - 2016: Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů - počet obcí* [online]. [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2016>
- [9] ČSÚ, 2018-b: Statistiky. *Ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením - EU28, 2015: Ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením - Česká republika, 2015* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ohrozeni-prijmovou-chudobou-nebo-socialnim-vyloucenim-eu-28-2015>
- [10] ČSÚ, 2018-c: Statistiky. *Vybrané údaje o sociálním zabezpečení - (2010-2016): Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi a příspěvek na péči podle krajů* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2016>
- [11] ČR. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- [12] ČR. Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- [13] ČR. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- [14] Evropský sociální fond, 2017-a. *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR.* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/mapa-sv1-2015/www/index4658.html?page=2>
- [15] Evropský sociální fond, 2017-b. *Mapa sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v ČR.* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-sv1-2015/www/analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_gac.pdf
- [16] HOLCR, K. *Kriminologie*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, 190 s. Student (Leges). ISBN 978-808-7212-271.
- [17] HUDEC, O. *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice: Technická univerzita, Ekonomická fakulta, 2009. ISBN 978-80-553-0117-4.
- [18] *Christallerova teorie centrálních míst* [online]. [cit. 2017-11-30]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=46055
- [19] Integrovaný portál MPSV. *Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob: Podíl nezaměstnaných osob od roku 2005* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady
- [20] INTERNATIONAL JOURNAL OF ECONOMICS AND STATISTICS. *Regional Disparity in Selected Regions of the Czech Republic – With New Definition* [online]. 2016, 2016(4) [cit. 2018-03-20]. ISSN ISSN: 2309-0685. Dostupné z: <http://www.naun.org/main/NAUN/economics/2016/a482015-054.pdf>
- [21] JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 4. vydání Praha 2: Leges, s.r.o., 2014. ISBN 978-80-7502-044-4.
- [22] Jihomoravský kraj. *Koncepce prevence kriminality JMK na období 2013 – 2016* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Search.aspx?Phrase=prevence+kriminality>
- [23] KRAFTOVÁ, I. a kol. *Bezpečný rozvoj regionu: základní koncept*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 185 s. ISBN 978-80-7552-261-0.

- [24] KRATOCHVÍL, V. a kol. *Kurs trestního práva.: Trestní právo hmotné. Obecná část.* Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-042-3.
- [25] Liberecký kraj: Odbor kancelář hejtmána. *Koncepce prevence kriminality Libereckého kraje na období 2012 až 2016* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://kancelar-hejtmana.kraj-lbc.cz/page17/prevence-kriminality>
- [26] MACHÁČEK, J., TOTH, P. a WOKOUN, R. *Regionální a municipální ekonomie.* Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [27] MAPAKRIMINALITY.CZ-a. *Mapa* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://mapakriminality.cz/#>
- [28] MAPAKRIMINALITY.CZ-b. *O projektu* [online]. [cit. 2017-11-12]. Dostupné z: <http://mapakriminality.cz/o-aplikaci/#oAplikaciData>
- [29] Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Dada, a.s. *Nová regionální politika: vstupujeme do Evropy, regionální politika, územní plánování, bytová politika, cestovní ruch.* Praha: Dada, 2002. ISBN 80-903064-1-1.
- [30] Moravskoslezský kraj. *Archiv dokumentů prevence kriminality: Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na období 2012-2016* [online]. [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://www.msk.cz/cz/socialni_oblast/archiv-dokumentu-prevence-kriminality-42979/
- [31] MPSV. *Pomoc v hmotné nouzi* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/5>
- [32] MZV ČR: *Zahraniční vztahy. Bezpečnostní politika* [online]. [cit. 2017-11-11]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html
- [33] PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok (2008-2016)* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2008.aspx>
- [34] PČR. *Statistické přehledy kriminality v okresech ČR za období let 2008-2016.* (vyžádaná data od PČR, 2017)
- [35] Praha.eu: portál hlavního města Prahy. *Koncepce prevence kriminality hl. m. Prahy na léta 2013 až 2016* [online]. [cit. 2018-03-07].

- Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/odbory/odbor_zdravotnictvi_socialni_pece/prevence_kriminality/system_prevence_kriminality_v_hmp/koncepce_prevence_kriminality_hl_m_prahy_1.html
- [36] RUMLOVÁ, D. Nezaměstnanost jako příčina kriminality. Pardubice. 2016. 54 s. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní. Vedoucí práce Ing. Radka Kněžáčková, Ph.D.
- [37] Slepé mapy: inteligentní aplikace na procvičování zeměpisu. *Česká republika – kraje* [online]. [cit. 2018-03-09]. Dostupné z: https://slepemapy.cz/practice/cz/region_cz
- [38] Slepé mapy: inteligentní aplikace na procvičování zeměpisu. *Česká republika - okresy* [online]. [cit. 2018-03-07]. Dostupné z: <https://slepemapy.cz/practice/cz/district>
- [39] Statnisprava.cz. *Kraje, okresy, obce* [online]. [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: https://www.statnisprava.cz/rstsp/redakce.nsf/i/kraje_okresy_obce
- [40] STEJSKAL, J., KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [41] Středočeský kraj. *Koncepce prevence kriminality Středočeského kraje na léta 2014 – 2016* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://www.kr-stredocesky.cz/web/socialni-oblast/prevence-kriminality>
- [42] SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-389-6.
- [43] *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 5. vyd., V nakl. Aleš Čeněk 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-086-4.
- [44] VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2012. 636 s. ISBN 978-80-7400-429-2.
- [45] WOKOUN, R. *Regionální rozvoj a jeho management v České republice*. Praha: Oeconomica, 2007. 246 s. ISBN 978-80-245-1301-0.
- [46] ZEMAN, P. (ed.) *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. S-1-031 Perspektivy vývoje bezpečnostní situace vojenství a obranných systémů do roku 2015 s výhledem do roku 2025. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002.
- [47] ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2767-3.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A TSK Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR

Příloha A TSK Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR

TSK	Název	TSK	Název
101	Vraždy loupežné	311	Krádeže vloupáním do obch.
102	Vraždy sexuální	312	Krádeže vloup. do výkl. skříní
103	Vraždy motiv. osob. vztahy	321	Kr. vl. do restaurací a hostinců
104	Vraždy na objednávku	322	Kr. vl. do ubytovacích objektů
105	Vraždy novorozence matkou	323	Krádeže vloupáním do kiosků
106	Vraždy ostatní	324	Kr. vl. do jíd.záv.kuch.strav.zař.
101-106	Vraždy celkem:	331	Kr. vl. do obj. st. um. př.-ne 332
111	Úsmrcení lidského plodu - pomoc a svádění ženy	332	Kr. vl. do kult. objektů - ne 331
112	Úsmrcení lidského plodu - se souhlasem ženy	341	Kr. vl. do pokl. a panc. skříní
113	Úsmrcení lidského plodu - bez souhlasu ženy	350	Kr. vl. do výpočet. středisek
115	Zabití	351	Krádeže vloupáním do škol
116	Úsmrcení z nedbalosti	371	Krádeže vloupáním do bytů
121	Opuštění dítěte	372	Kr. vl. do vik. chat soukr. osob
122	Únos	373	Kr. vl. do rodinných domků
131	Loupeže	390	Kr. vl. do ostatních objektů
132	Loupeže na finančních institut.	311-390	Krádeže vloupáním celkem:
141	Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci mimo polic.	411	Krádeže kapesní
142	Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci policistovi.	412	Krádeže při pohlavním styku
143	Nás. proti úř. osob. a org. veř.moci obec.policistovi.	413	Krádeže jiné na osobách
151	Úmyslné ublížení na zdraví	421	Krádeže mezi zaměst. na prac.
161	Rvačky	431	Krádeže mot. voz. dvoustopých
171	Násilí a vyhrož. proti skup. ob.	432	Krádeže mot. voz. jednostop.
172	Braní rukojmí	433	Krádeže věcí z automobilů
173	Nebezpečné vyhrožování	434	Krádeže součástek mot. voz.
174	Nebezpečné pronásledování	435	Krádeže jízdních kol
181	Vydirání	441	Krádeže domácího zvířectva
182	Omez. a zbavení os. svobody	451	Krádeže v bytech a rodinných domech
183	Porušování domovní svobody	461	Kr. věci na nádražích
184	Neopr.zás.do práva domu, bytu...	462	Kr. věci během jízdy v DP
185	Týrání svěřené osoby	471	Kr. v obj. se staroř. a um. před.
186	Týrání osoby žijící ve spol. obydlí	480	Krádeže v jiných objektech
187	Omezování svobody vyznání	490	Krádeže ostatní
188	Útisk	411-490	Krádeže prosté celkem:
189	Porušování svob.sdruž. a shrom.	511	Podvod
190	Ostatní násilné trestné činy	521	Zpronevěra
101-190	Násilné činy celkem:	530	Neoprávněné užívání cizí věci
201	Znásilnění	588	Zatajení věci
202	Sexuální nátlak	589	Poškozování cizí věci
211	Pohlavní zneužívání v závislosti	590	Pytláctví a ostatní majetkové trestné činy
212	Pohlavní zneužívání ostatní	311-590	Majetkové činy celkem:
213	Komerč.forma sex.zneuž.v závisl.	611	Výtržnictví
214	Komerč.forma sex.zneuž. ostatní	612	Výtrž. na sport. a veřej. akcích
231	Ostatní pohlavní úchytky	613	Sprejství
241	Šíření pornografie	614	Výtržnictví - útoky na záchranáře
251	Ohrožování pohlavní nemoci	631	Ohrožování výchovy mládeže
252	Úblížení na zdraví pohl. nem.	632	Podávání alk. nápojů mládeži
253	Úbl. na zdr. pohl. nem. z nedb.	633	Obchodování s dětmi
271	Kuplířství	634	Nedovolené překročení st. hr.
280	Soulož mezi příbuznými	635	Ned.vyr. a d.psych.l. a jedů pro J
281	Obchodování s lidmi	636	Šíření toxikománie
290	Ostatní mravnostní trestné činy	637	Zneužívání pravomocní úřední osoby
201-290	Mravnostní činy celkem:	639	Neoprávněné nakl. s os. údaji

640	Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti	821	Úplatkářství - přijímání úplatku
641	Ned.výr. a d.psych.I. a jedů pro S	822	Poškození věřitele
642	Ned.výr. a d.psych.I. a jedů pro V	823	Paděl. a pozměň. veř. listiny
TSK	Název	827	Neoprávněné užívání mot. voz.
643	Nedovol. pěstování rostlin obsah. omam. látku	TSK	Název
644	Výroba a naklád. s látkami s hormon. účin.	828	Poruš. tajemství doprav. zpráv
651	Požáry	829	Zpronevěra
652	Výbuchy	830	Podvod
662	Nedovolené ozbrojování	831	Plet. při veř. soutěži a dražbě
663	Maření výkonu úředního rozh.	832	Poruš. př. o nakl. s k. zb. a t.
664	Překup. a převchov. - podílnictví	833	Zneuž. informací v obch. styku
690	Ostatní kriminální trestné činy	834	Neoprávněné provozování loterie
611-690	Ostatní krim. činy celkem:	835	Poruš. předp. o nálepkách
721	Nadržování	836	Neoprávněné nakl. s os. údaji
730	Veškeré nehody -úmyslné	837	Ostatní tr. činy proti měně
731	Dopr. nehody silniční - nedbal.	838	Neoprávněné držení plat. karty
732	Dopr. nehody letecké - nedbal.	839	Por. př. o zahr. ob. s voj. mat.
733	Dopr. nehody vodní - nedbal.	840	Rozkr. přepr. zás. - železnič.
741	Železniční nehody - nedbal.	841	Rozkr. přepr. zás. - poštovních
742	Neh. komb. - žel.-sil. - nedbal.	842	Rozkr. přepr. zás. - silničních
750	Ublíž. na zdr. z nedbal.-prac.úr.	843	Rozkr. přepr. zás. - leteckých
751	Ublíž. na zdr. z nedbal.-ostatní	844	Rozkr. přepr. zás. - lodních
762	Poškození věřitele	845	Maření úkolu veř. činitele z nedb.
763	Zvýhodňování věřitele	846	Úplatkářství - podplácení
771	Ohrožení pod vl. náv. I., opilství	847	Úplatkářství - nepřímé
772	Zanedbání povinné výživy	848	Zvýhodňování věřitele
781	Získání kontr. nad plavid., vzdušným dopr. prostř.	849	Pletichy při řízení konk. a vyr.
782	Sdělení nepravdivé informace	850	Ohr. pošk. život. prostř. - úmysl.
783	Zavlečení VDP do ciziny	851	Ohr. pošk. život. prostř. - nedbal.
784	Týrání zvířat	852	Předlužení
785	Šíření poplašné zprávy	853	Neoprávněné vydání cenného papíru
786	Účast na organizované zločinecké skupině	854	Manipulace s kurzem investičních nástrojů
787	Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny	855	Nedovolená výr.rad.mat.
788	Podněcování k nár. a ras. nenáv.	860	Podílnictví
789	Podpora a propagace hnutí	861	Por. práv k ochranné známce
790	Ostatní trestná činnost	862	Por. průmyslových práv
721-790	Zbývající kriminalita celkem:	863	Poruš. autor. práva, k datab.a padělání díla
801	Tr.č. proti př. o nekalé soutěži	864	Zastření původu věci
803	Neoprávněné podnikání	865	Pošk. a zneuž. záz. na nos. infor.
806	Poškození spotřebitele	866	Provoz. nepoctivých her a sáz.
807	Pašování a krácení cla	870	Havárie a provoz. poruch. - nedbal.
808	Zkresl. údajů o stavu hosp.a jm.	871	Havárie a provoz. poruch. - úmysl.
809	Poruš. závaz. práv. hosp. styku	880	Pojistný podvod
810	Poruš. povin.v řízení o konkur.	881	Úvěrový podvod
811	Poruš. pov. při správě ciz. maj.	882	Dotační podvod
812	Krádež	885	Nesplnění ozn. povin. v daň. říz.
813	Neoprávněné užívání cizí věci	801-890	Hospodářské činy celkem:
814	Pošk. cizí věci	901	Vojenské trestné činy
815	Podv. proti soc. zab. a nem. p.	902	Trestné činy proti ústav. zřízení
816	Ochrana měny	903	Trestné činy válečné a proti míru
817	Padělání známek a kolků	101-690	Obecná kriminalita celkem:
819	Kráčení daně	101-903	CELKOVÁ KRIMINALITA:
820	Zneuž. pravomoci veř. činitele		

(PČR, 2018)